

Operon

 OPERON
WYDAWNICTWO PEDAGOGICZNE

Georg-Eckert-Institut
für internationale
Schulbuchforschung
Braunschweig
Schriftbibliothek

2006/4220

Georg-Eckert-Institut BS78

1 204 322 2

HISTORIA 1.

ZAKRESY PODSTAWOWY I ROZSZERZONY.

ALBUM FOLIOGRAMÓW DLA LICEUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCEGO, LICEUM PROFILOWANEGO I TECHNIKUM

Album zawiera 36 wysokiej klasy foliogramów, opracowanych do podręczników B. Burdy, B. Halczaka, R. M. Józefiaka, M. Szymczak, *Od dziejów najdawniejszych do schyłku starożytności. Historia 1, część I*, oraz *Średniowiecze. Historia 1, część II*, dla zakresów podstawowego i rozszerzonego Wydawnictwa Pedagogicznego OPERON.

Środek dydaktyczny zalecany do użytku szkolnego przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania i wpisany do wykazu środków dydaktycznych przeznaczonych do kształcenia ogólnego do nauczania historii na poziomie liceum ogólnokształcącego, liceum profilowanego i technikum w zakresie podstawowym oraz liceum ogólnokształcącego w zakresie rozszerzonym, na podstawie recenzji rzeczoznawców: dr. hab. Mariana Giermakowskiego, zarekomendowanego przez Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, prof. dr. hab. Janusza Rulki, zarekomendowanego przez Akademię Bydgoską.

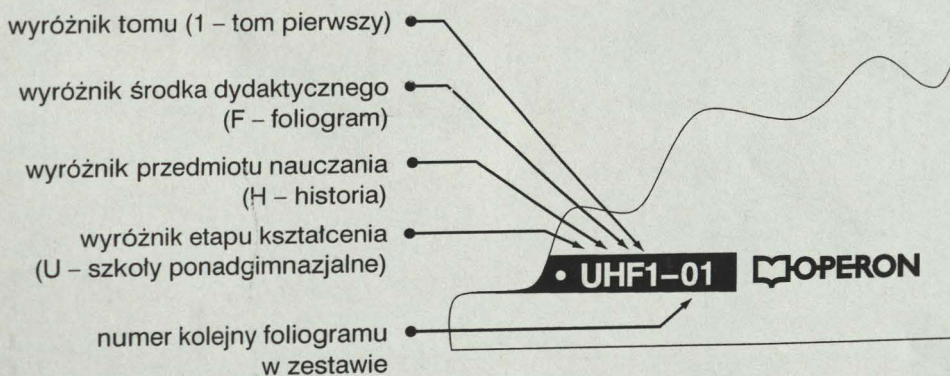
Numer zalecenia 1506/2003

Informacje techniczne

1. Foliogramy zostały wykonane z wykorzystaniem techniki druku pełnokolorowego.
2. Folie są odporne na wyginanie, ścieranie; użyte barwniki są niewrażliwe na działanie światła UV (foliogramy należy jednak przechowywać w zamkniętym segregatorze).
3. Foliogramy należy chronić przed wpływem wysokiej temperatury, działaniem rozpuszczalników organicznych oraz zarysowaniem ostrymi przedmiotami.

UWAGA: Wydawnictwo Pedagogiczne OPERON nie ponosi odpowiedzialności za folie uszkodzone lub zniszczone w wyniku nieprawidłowego użytkowania lub przechowywania.

Objaśnienia stosowanych oznaczeń

Stosowane skróty:

zp – zakres podstawowy; zr – zakres rozszerzony.

© Copyright by Wydawnictwo Pedagogiczne OPERON Sp. z o.o., Gdynia 2005
Wszelkie prawa zastrzeżone. Kopiowanie w całości lub we fragmentach bez zgody wydawcy zabronione.

ISBN 83-7461-062-X

UHF1-01 *Mezopotamia starożytna*

Mapa Mezopotamii na przełomie III i II tysiąclecia p.n.e. Prezentacji foliogramu powinien towarzyszyć wykład na temat roli wielkich rzek w kształtowaniu państw starożytnego Wschodu.
dział II, rozdz. A, podrozdz. 1, cz. I podręcznika, zp

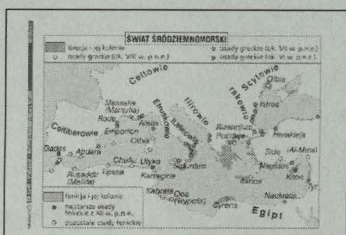
UHF1-02 *Antyczny świat grecki*

Mapa świata greckiego w II i I tysiącleciu p.n.e. Nauczyciel podczas prezentacji powinien omówić przyczyny i kierunki ekspansji Greków w basenie Morza Śródziemnego.
dział II, rozdz. B, podrozdz. 1, cz. I podręcznika, zp

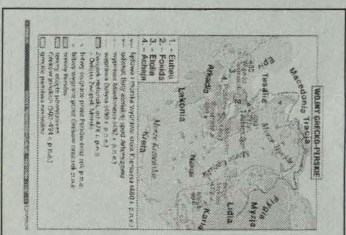
UHF1-03 *Świat śródziemnomorski*

Mapa świata śródziemnomorskiego od XII do VI w. p.n.e. Przy prezentacji foliogramu należy zwrócić uwagę na miejsca powstawania starożytnych kultur, wskazać problemy lokalnego osadnictwa i rolnictwa.
dział II, rozdz. B, podrozdz. 2, cz. I podręcznika, zp

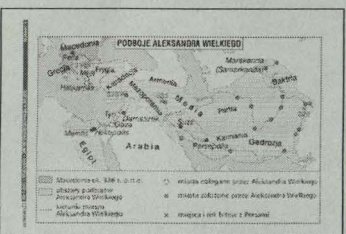
UHF1-04 *Wojny grecko-perskie*

Mapa ukazująca wojny grecko-perskie. Podczas omawiania wojen grecko-perskich należy wskazać kierunki najazdów perskich, podkreślić rolę miast jońskich w narastaniu konfliktu i scharakteryzować specyfikę działań zbrojnych (działania lądowe i morskie).
dział II, rozdz. B, podrozdz. 3, cz. I podręcznika, zp

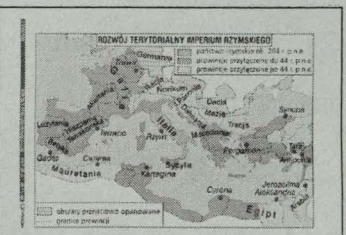
UHF1-05 *Podboje Aleksandra Wielkiego*

Mapa ukazująca podboje Aleksandra Wielkiego. W formie wykładowej nauczyciel przedstawia terytorialny rozwój imperium macedońskiego, omawiając jednocześnie formę sprawowania władzy na podbitych terenach oraz zmiany w kulturze greckiej.
dział II, rozdz. B, podrozdz. 5, cz. I podręcznika, zp

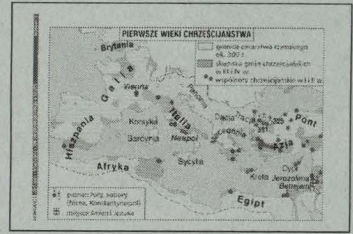
UHF1-06 *Rozwój terytorialny Imperium Rzymskiego*

Mapa ukazująca rozwój terytorialny Imperium Rzymskiego. Prezentując foliogram, należy przedstawić kierunki ekspansji Rzymian i wyjaśnić jakimi bogactwami i surowcami dysponowały podbijane terytoria. Konieczne jest zwrócenie uwagi na wydużenie granicy imperium i podkreślenie problemów związanych z obronnością.
dział II, rozdz. B, podrozdz. 6, cz. I podręcznika, zp

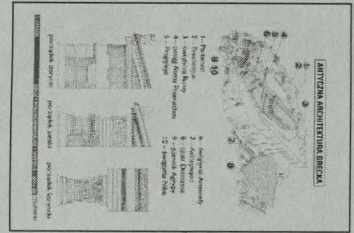
UHF1-07 *Pierwsze wieki chrześcijaństwa*

Mapa ukazująca rozwój chrześcijaństwa w pierwszych wiekach jego istnienia – skupiska gmin chrześcijańskich, patriarchaty, sobory. Należy przedstawić w formie wykładowej początki chrześcijaństwa, zwrócić uwagę na przyczyny wzrostu popularności tej religii oraz wyjaśnić pojęcia: sobór i patriarchat.
dział II, rozdz. B, podrozdz. 9, cz. I podręcznika, zp

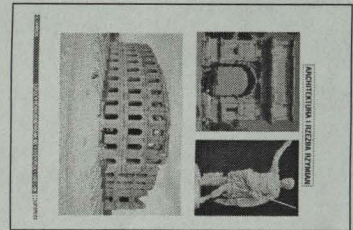
UHF1-08 *Antyczna architektura grecka*

Schemat ukazujący układ przestrzenny budowli na Akropolu oraz trzy porządki architektoniczne – dorycki, joński, koryncki – zobrazowane rysunkami kolumn greckich. Należy omówić funkcje, jakie pełniły w Atenach Akropol, omówić ewolucję kształtu architektonicznego poszczególnych obiektów. Style architektoniczne należy przedstawić zarówno na przykładzie kolumn, jak i na podstawie konkretnych budowli Akropolu.
dział II, rozdz. B, podrozdz. 2 i 4, cz. I podręcznika, zp
(K. Gostępska)

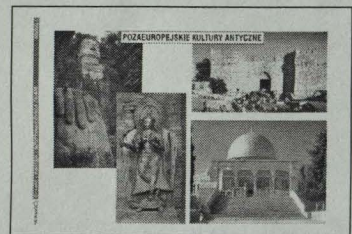
UHF1-09 *Architektura i rzeźba Rzymian*

Fotografie przykładów rzymskiej architektury i rzeźby: Łuk Tytusa, posąg Oktawiana Augusta, Koloseum. Na podstawie foliogramu proponujemy wygłoszenie wykładu na temat: form życia społecznego w Rzymie (Koloseum), roli cesarzy jako wodzów armii – odbywanie tryumfów (Łuk Tytusa) oraz specyfiki rzymskiej rzeźby wolnostojącej.
dział II, rozdz. B, podrozdz. 6, 7 i 8 cz. I podręcznika, zp
(fot. M. Jasiński/Biblioteka Gdańska Polskiej Akademii Nauk/Fundacja Biblioteki Gdańskiej, Corel Professional Photos)

UHF1-10 *Pozaeuropejskie kultury antyczne*

Fotografie przedstawiające zabytki pozaeuropejskich kultur antycznych: posąg Buddy, figura Śiwy, Brama Damasceńska w Jerozolimie, meczet Omara. Omawiając foliogram, nauczyciel powinien przedstawić główne zasady religii buddyjskiej, islamu, hinduizmu i judaizmu.
dział II, rozdz. A, podrozdz. 3 i 4, cz. I podręcznika, zp
(fot. Corel Professional Photos)

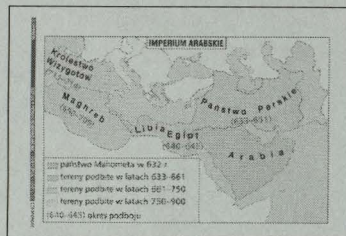
UHF1-11 *Schyłek Imperium Rzymskiego*

Mapa cesarstwa rzymskiego w IV-V w. n.e. z zaznaczonymi kierunkami najazdów plemion barbarzyńskich. Podczas wykładu, posługując się foliogramami, należy wskazać na zewnętrzne przyczyny słabnięcia i upadku Rzymu. Należy też przedstawić powody rozpoczęcia wędrówki przez plemiona barbarzyńskie.
dział A, rozdz. 2, cz. II podręcznika, zr

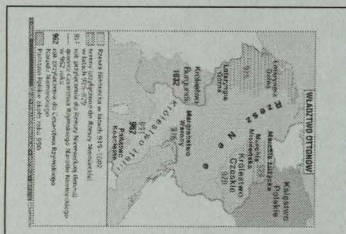
UHF1–12 Imperium arabskie

Mapa ukazująca imperium arabskie w VII–X w. Omawiając foliogram, nauczyciel przedstawia początki islamu, rolę Mahometa, a następnie drogi rozprzestrzeniania religii. Warto także zwrócić uwagę uczniów na organizację władzy w państwie arabskim.
dział A, rozdz. 3, cz. II podręcznika, zr

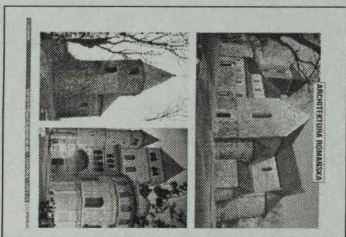
UHF1–13 Władztwo Ottonów

Mapa ukazująca Niemcy w X–XI w. Nauczyciel, omawiając foliogram, powinien wyjść od rozpadu imperium karolińskiego po traktacie w Verdun (843 r.), aby następnie omówić rozwój terytorialny Niemiec oraz zasady obieralności królów w tym państwie.
dział A, rozdz. 4, cz. II podręcznika, zr

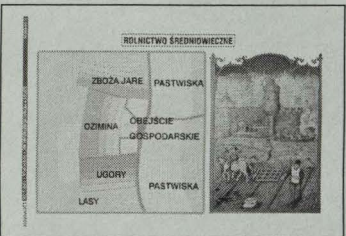
UHF1–14 Architektura romańska

Romańska architektura sakralna: kolegiata Świętych Piotra i Pawła w Kruszwicy, rotunda Świętego Prokopa w Strzelnie, katedra w Trewirze. Nauczyciel powinien wyjaśnić uczniom charakterystyczne cechy architektury romańskiej. Foliogram można wykorzystać także do porównania stylu romańskiego z gotyckim.
dział A, rozdz. 7, cz. II podręcznika, zr
(fot. M. Jasiński, Corel Professional Photos)

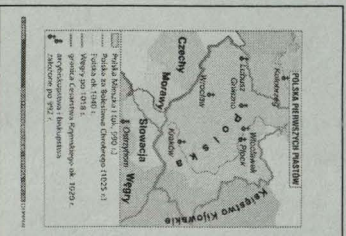
UHF1–15 Rolnictwo średniowieczne

Schemat trójpolówki, prace polowe – miniatura z Godzinek księcia de Berry. Omawiając ilustracje, nauczyciel przedstawia definicję trójpolówki, roczną organizację pracy w gospodarstwie chłopskim, narzędzia rolnicze oraz rośliny uprawne.
dział B, rozdz. 7, cz. II podręcznika, zr
(fot. M. Jasiński/Biblioteka Gdańska Polskiej Akademii Nauk/Fundacja Biblioteki Gdańskiej)

UHF1–16 Polska pierwszych Piastów

Mapa Polski w czasach pierwszych Piastów. Nauczyciel przedstawia rozwój terytorialny kraju Piastów, wskazując na korzyści płynące z wcielania poszczególnych ziem oraz na problemy, z jakimi zetknęli się królowie i książęta rozbudowujący terytorium państwa.
dział B, rozdz. 9, cz. II podręcznika, zr

UHF1-17 Rozbicie dzielnicowe Polski

Mapa ukazująca Polskę na przełomie XIII i XIV w. Wykład omawiający foliogram powinien zawierać podstawowe informacje o przebiegu rozdrabniania państwa piastowskiego oraz o pojawiających się tendencjach zjednoczeniowych. dział C, rozdz. 8, cz. II podręcznika, zr

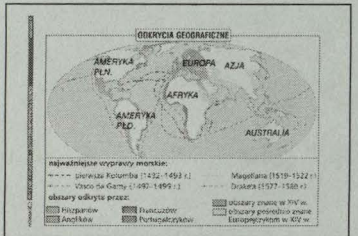
UHF1-18 Sztuka gotycka

Zabytki gotyckie: kościół Świętej Anny w Wilnie, fragment ołtarza głównego z Kościoła Mariackiego w Krakowie autorstwa Wita Stwosza. Nauczyciel powinien przedstawić cechy charakterystyczne sztuki gotyckiej. Foliogram można wykorzystać do porównania sztuki gotyckiej z romańską. dział C, rozdz. 5 i 10, cz. II podręcznika, zr (fot. A. Wierzb, Corel Professional Photos)

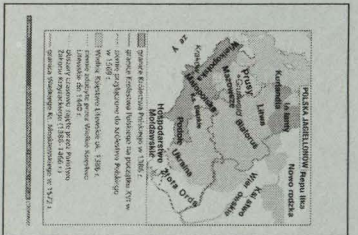
UHF1-19 Odkrycia geograficzne

Mapa świata ukazująca wielkie odkrycia geograficzne i narodziny imperiów kolonialnych na przełomie XV i XVI w. Nauczyciel powinien, w formie wykładu omówić przyczyny z jakich Portugalia i Hiszpania przodowały w wyprawach odkrywczych. Należy przedstawić trasy kolejnych wypraw oraz sylwetki ich dowódców. dział C, rozdz. 6, cz. II podręcznika, zr

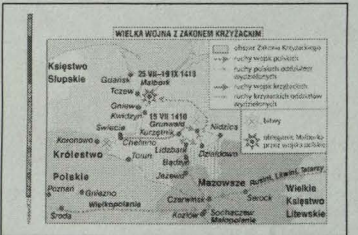
UHF1-20 Polska Jagiellonów

Mapa ukazująca Polskę na początku panowania Jagiellonów. Nauczyciel przedstawia informacje o przyczynach zawarcia unii z Litwą, korzyści płynące z unii dla obu krajów oraz pojawiające się zagrożenia. dział C, rozdz. 10, cz. II podręcznika, zr

UHF1-21 Wielka wojna z zakonem krzyżackim

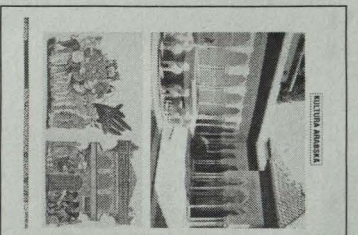
Mapa ukazująca przebieg działań wojennych podczas wojny z Zakonem, nauczyciel powinien podkreślić przyczyny wybuchu wojny, oraz skutki zawarcia pokoju toruńskiego. dział C, rozdz. 11, cz. II podręcznika, zr

UHF1-22 Kultura arabska

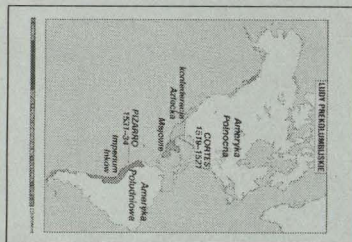
Zabytki kultury arabskiej: Dziedziniec Lwów w pałacu Alhambra, Grenada; arabskie zdobnictwo książkowe – miniatura ze scenami rodzajowymi. Podczas przedstawiania foliogramu nauczyciel powinien skierować uwagę uczniów na cechy charakterystyczne architektury i sztuki arabskiej. Foliogram może być podstawą do dyskusji o przenikaniu kultury arabskiej do Europy. Przykłady przenikania tej kultury nauczyciel może przedstawić sam lub poprosić o to uczniów. dział A, rozdz. 3, cz. II podręcznika, zr

(fot. M. Jasiński/Biblioteka Gdańska Polskiej Akademii Nauk/Fundacja Biblioteki Gdańskiej, M. Szymczak)

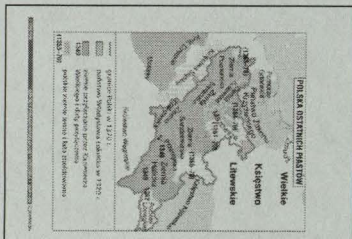
UHF1-23 Ludy prekolumbijskie

Mapa ukazująca rozmieszczenie głównych kultur prekolumbijskich. Nauczyciel, prezentując foliogram, powinien przedstawić cechy charakterystyczne kultur prekolumbijskich – ustrój i gospodarkę oraz warunki geograficzne panujące w rejonie ich powstania.
dział C, rozdz. 6, cz. II podręcznika, zr

UHF1-24 Polska ostatnich Piastów

Mapa ukazująca Polskę za panowania Władysława Łokietka i Kazimierza Wielkiego. Nauczyciel powinien omówić problemy, z jakimi borykał się Łokietek przy jednoczeniu Polski, oraz osiągnięcia Kazimierza w odbudowie gospodarki i obronności kraju.
dział C, rozdz. 9, cz. II podręcznika, zr

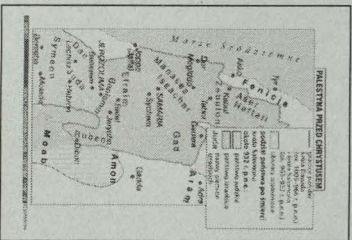
UHF1-25 Archeologia pracźlowieka

Mapa ukazująca stanowiska archeologiczne ze śladami pracźlowieka. W formie wykładu nauczyciel omawia podstawowe problemy antropogenezy. Można także nawiązać do metod badań archeologicznych.
dział I, rozdz. 4, cz. I podręcznika, zr

UHF1-26 Palestyna przed Chrystusem

Mapa Palestyny na przełomie II i I tysiąclecia p.n.e. Przy prezentacji foliogramu nauczyciel omawia warunki geograficzne panujące w regionie, przedstawia okoliczności powstania pierwszych państw oraz charakteryzuje zasady religii mojżeszowej.
dział II, rozdz. A, podrozdz. 4, cz. I podręcznika, zr

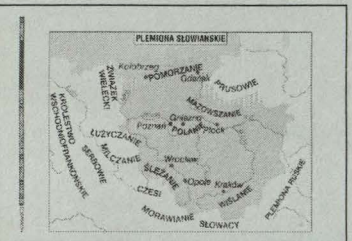
UHF1-27 Antyczna szkoła grecka

Zdobnictwo antycznych waz greckich przedstawiające zajęcia szkolne oraz liternicтво alfabetu greckiego. Proponujemy omówić na podstawie foliogramu grecki system nauczania, wskazać przedmioty, których nauczano, i warunki odbywania zajęć szkolnych.
dział II, rozdz. B, podrozdz. 13, cz. I podręcznika, zr
(K. Gostępska)

UHF1-28 Plemiona słowiańskie

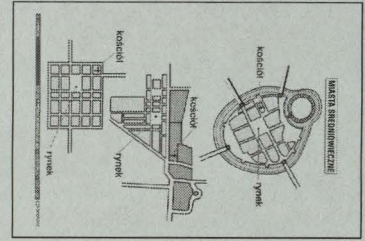
Mapa ukazująca rozmieszczenie plemion słowiańskich w rejonie ziem polskich. Nauczyciel powinien omówić pochodzenie Słowian, kierunki ich migracji oraz zwyczaje religijne.
dział A, rozdz. 6, cz. II podręcznika, zr

UHF1-29 *Miasta średniowieczne*

Schematy ukazujące przykładowe układy przestrzenne miast średniowiecznych: Koźuchów, Kargowa, Szlichtyn-gowa. Foliogram należy wykorzystać do omówienia dróg rozwoju struktur urbanistycznych miast. Warto też podkreślić rolę najważniejszych czynników miastotwórczych: obronności i administracji, obsługi handlu, produkcji rzemieślniczej.

dział B, rozdz. 7, cz. II podręcznika, zr

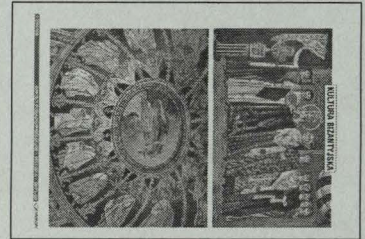

UHF1-30 *Kultura bizantyjska*

Zabytki kultury bizantyjskiej: mozaika z kościoła San Vitale przedstawiająca cesarzową Teodorę ze świętą w Rawennie oraz scena chrztu Chrystusa ze sklepienia kościoła San Giovanni w Rawennie. Nauczyciel powinien skrótowo omówić losy Bizancjum i na tym tle przeanalizować symbolikę władzy cesarskiej oraz specyficzne cechy sztuki bizantyjskiej.

dział A, rozdz. 2, cz. II podręcznika, zr

(fot. M. Jasiński/Biblioteka Gdańska Polskiej Akademii Nauk/Fundacja Biblioteki Gdańskiej)

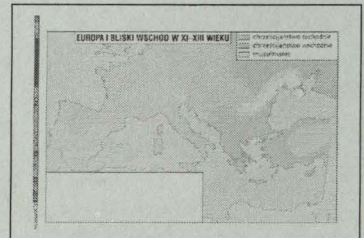

UHF1-31 *Europa i Bliski Wschód w XI-XIII wieku*

Mapa – Europa i Bliski Wschód w okresie wypraw krzyżowych – podkład pod fazogramy.

Układając kolejne fazogramy ilustrujące trasy krucjat, nauczyciel omawia ich przebieg.

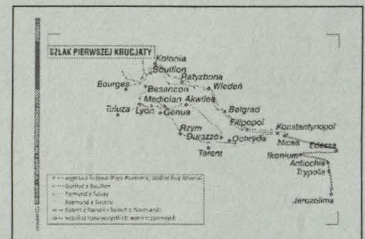
dział B, rozdz. 2, cz. II podręcznika, zr

UHF1-32 *Szlak pierwszej krucjaty*

Fazogram ukazujący dokładną trasę przemarszu poszczególnych wojsk podczas I wyprawy krzyżowej. Nauczyciel przy omawianiu fazogramu powinien przedstawić okoliczności powstania ruchu krucjatowego, trasy przemarszu poszczególnych grup narodowościowych oraz problemy, z jakimi zetknęli się krzyżowcy w Azji.

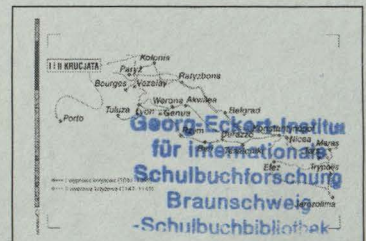
dział B, rozdz. 2, cz. II podręcznika, zr

UHF1-33 *I i II krucjata*

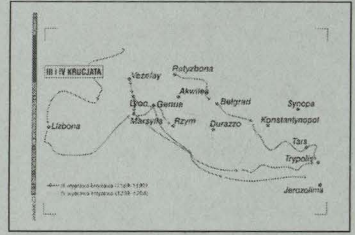
Fazogram – trasy I i II krucjaty. Omawiając fazogram, nauczyciel omawia osiągnięcia krzyżowców oraz organizację państw, założonych w Azji.

dział B, rozdz. 2, cz. II podręcznika, zr

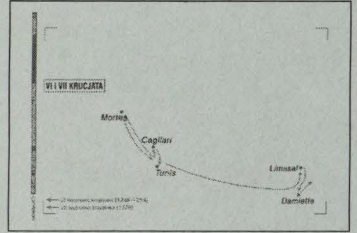
UHF1-34 III i IV krucjata

Fazogram – trasa III i IV krucjaty. Nauczyciel powinien przedstawić powody organizowania kolejnych wypraw oraz przyczyny ich niepowodzeń. dział B, rozdz. 2, cz. II podręcznika, zr

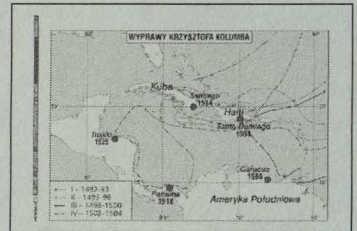
UHF1-35 VI i VII krucjata

Fazogram – trasa VI i VII krucjaty. Przedstawiając fazogram, należy zwrócić uwagę na odmienny od dotychczasowego cel wypraw. Oprócz przebiegu krucjat należy omówić w formie podsumowania skutki wypraw krzyżowych. dział B, rozdz. 2, cz. II podręcznika, zr

UHF1-36 Wyprawy Krzysztofa Kolumba

Mapa ukazująca trasy czterech wypraw Krzysztofa Kolumba. Nauczyciel powinien przedstawić motywy, jakimi kierował się Kolumb, wyruszając w podróż. Istotne jest także omówienie techniki żeglarskiej, osiągnięć skutnicstwa oraz stanu ówczesnej kartografii. Warto wskazać uczniom na efekty wypraw Kolumba, a także na dalsze losy odkrywcy.

ANTYCZNY ŚWIAT GRECKI

- 1. – Akarnania
- 2. – Etolia
- 3. – Tesalia
- 4. – Doryda
- 5. – Fokida
- 6. – Beocja

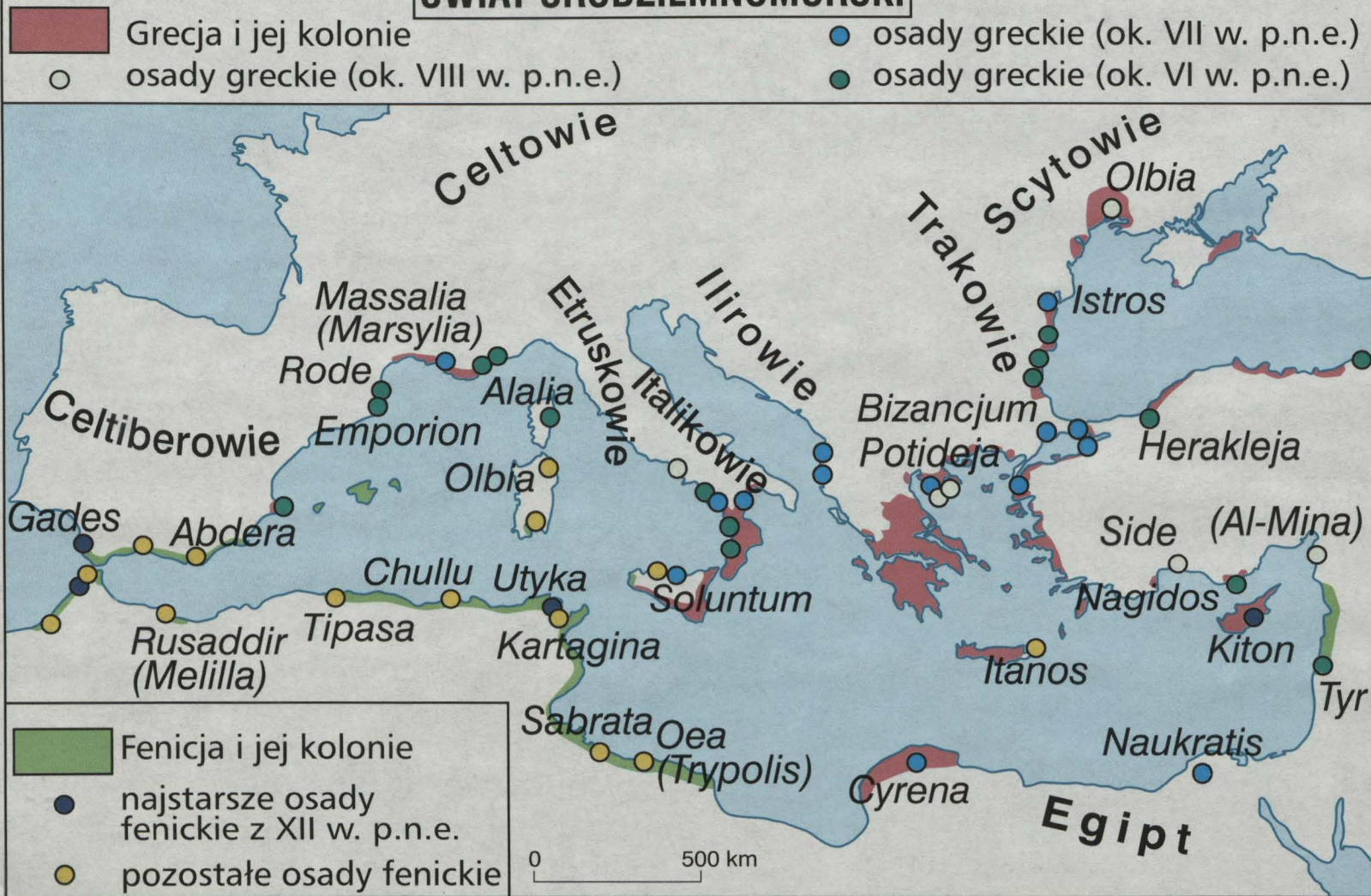
- Jonowie
- Dorowie
- Eolowie i Arkadyjczycy
- Plemiona północno-zachodnie

- 7. – Achaja
- 8. – Elida
- 9. – Arkadia
- 10. – Eubea
- 11. – Attyka
- 12. – Argolida
- 13. – Messenia
- 14. – Lakonia

0 50 100 km

ŚWIAT ŚRÓDZIEMNOMORSKI

WOJNY GRECKO-PERSKIE

1. – Eubea
2. – Fokida
3. – Etolia
4. – Achaja

← lądowa i morska wyprawa króla Kserksesa (480 r. p.n.e.)

← odwrót floty ateńskiej spod Artemizjonu

← wyprawa Mardoniosa (492 r. p.n.e.)

← wyprawa Datysa (490 r. p.n.e.)

█ Związek Helleński, od 478 r. p.n.e.
– Delijski Związek Morski

x bitwy wygrane przez Persów oraz rok p.n.e.

x bitwy wygrane przez Greków oraz rok p.n.e.

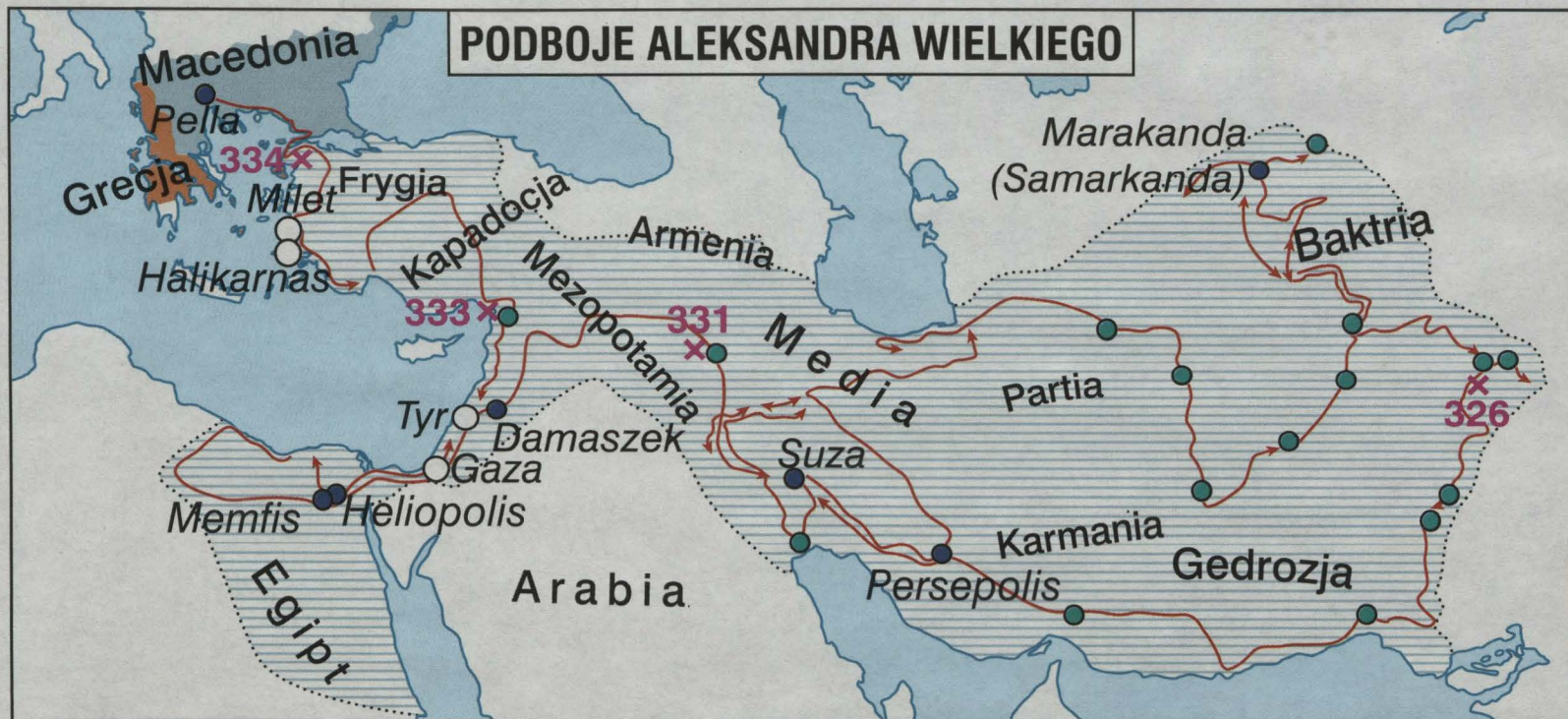
█ tereny Persów

█ tereny objęte powstaniem
Greków jońskich (500–494 r. p.n.e.)

█ greckie państwa neutralne

0 100 km

PODBOJE ALEKSANDRA WIELKIEGO

■ Macedonia ok. 336 r. p.n.e.

▨ obszary podbojów Aleksandra Wielkiego

→ kierunki marszu Aleksandra Wielkiego

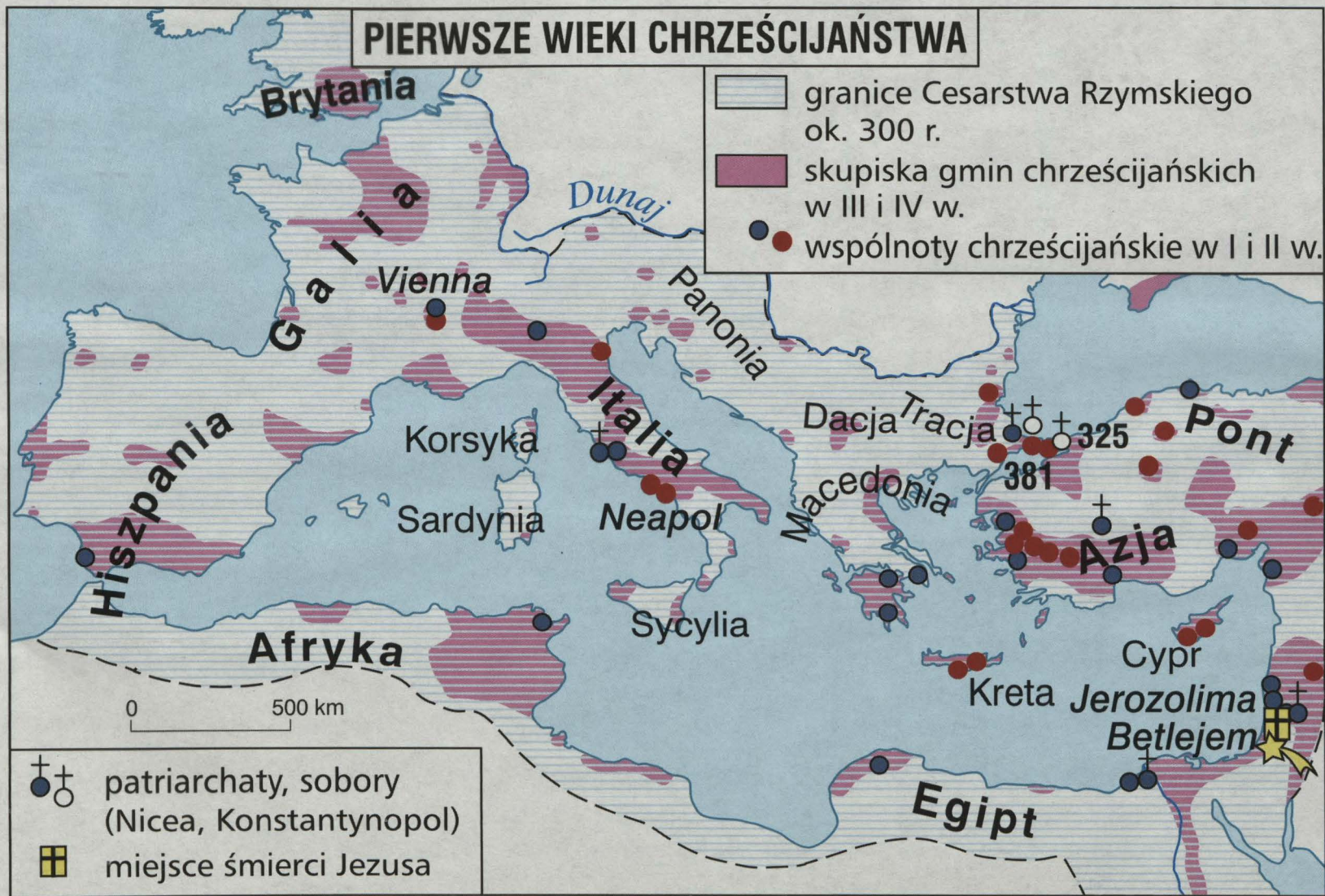
○ miasta oblegane przez Aleksandra Wielkiego

● miasta założone przez Aleksandra Wielkiego

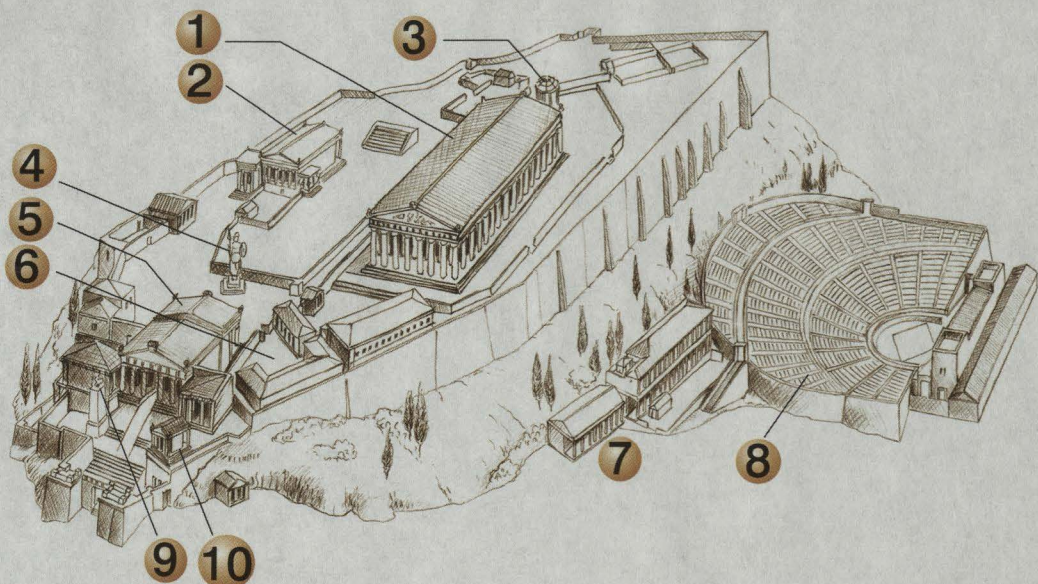
× miejsca i rok bitew z Persami

0 500 km

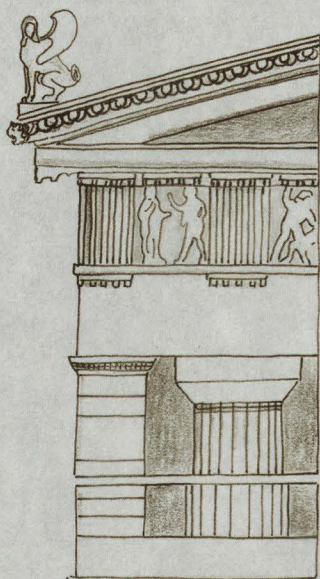
PIERWSZE WIEKI CHRZEŚCIJAŃSTWA

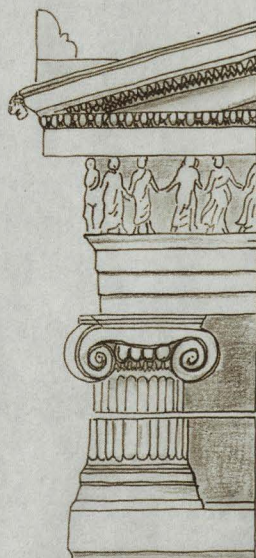
ANTYCZNA ARCHITEKTURA GRECKA

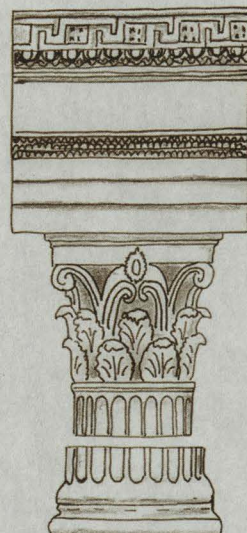
1 – Partenon	6 – świątynia Artemidy
2 – Erechtejon	7 – Asklepiejon
3 – świątynia Romy	8 – teatr Dionizosa
4 – posąg Ateny Promachos	9 – pomnik Agrypy
5 – Propyleje	10 – świątynia Nike

porządek dorycki

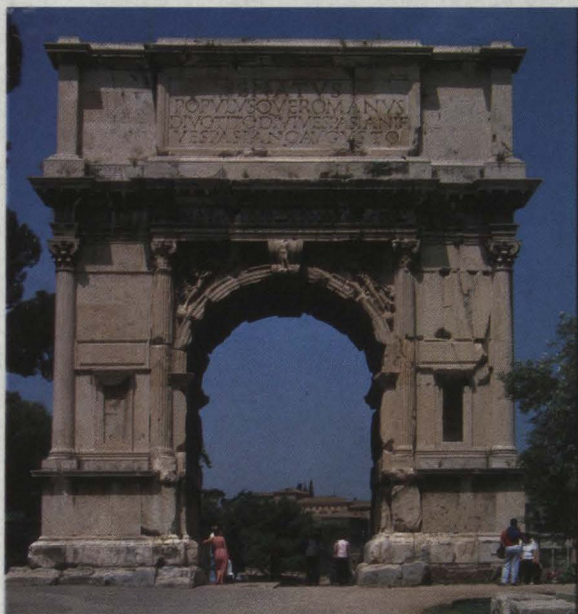

porządek joński

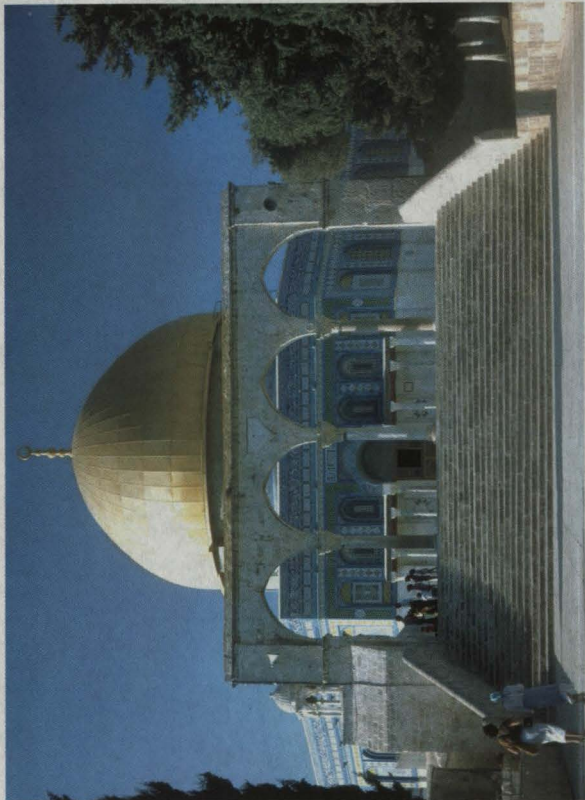
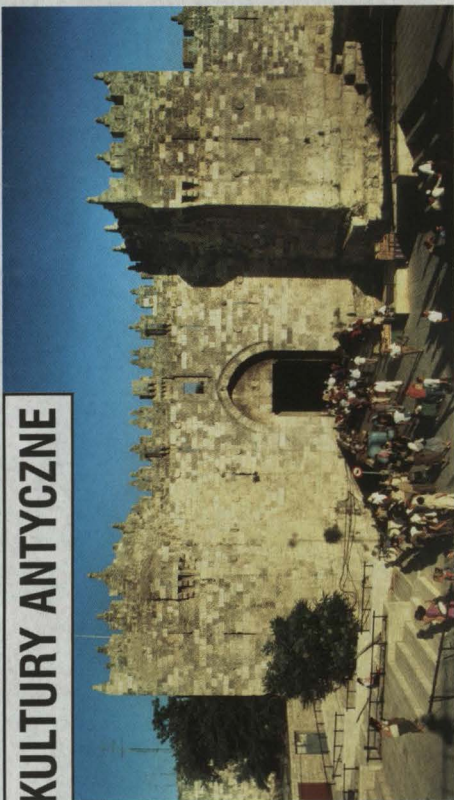

porządek koryncki

ARCHITEKTURA I RZEŻBA RZYMIAN

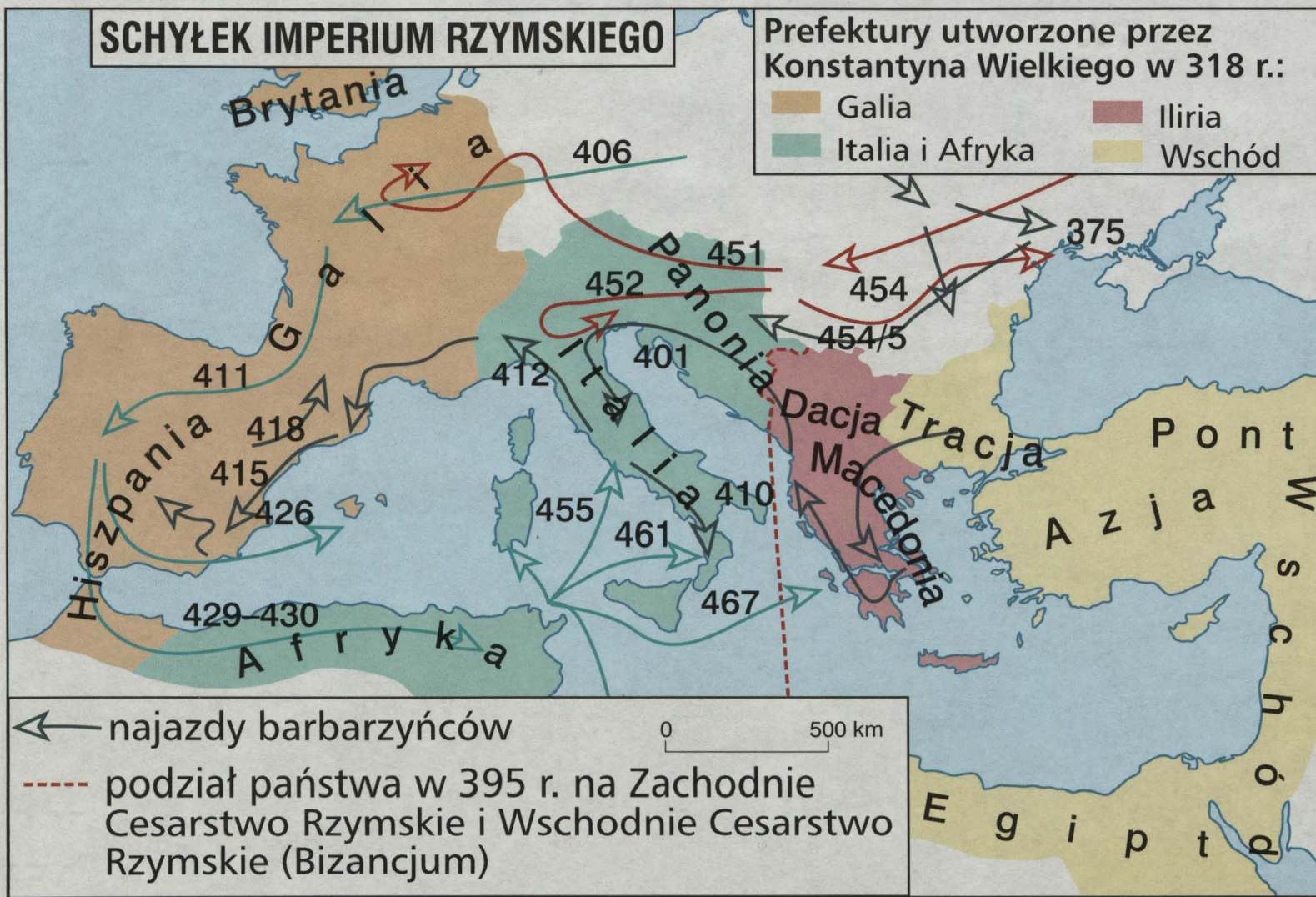
POZAEUROPEJSKIE KULTURY ANTYCZNE

SCHYLĘK IMPERIUM RZYMSKIEGO

Prefektury utworzone przez Konstantyna Wielkiego w 318 r.:

- Galia
- Italia i Afryka
- Iliria
- Wschód

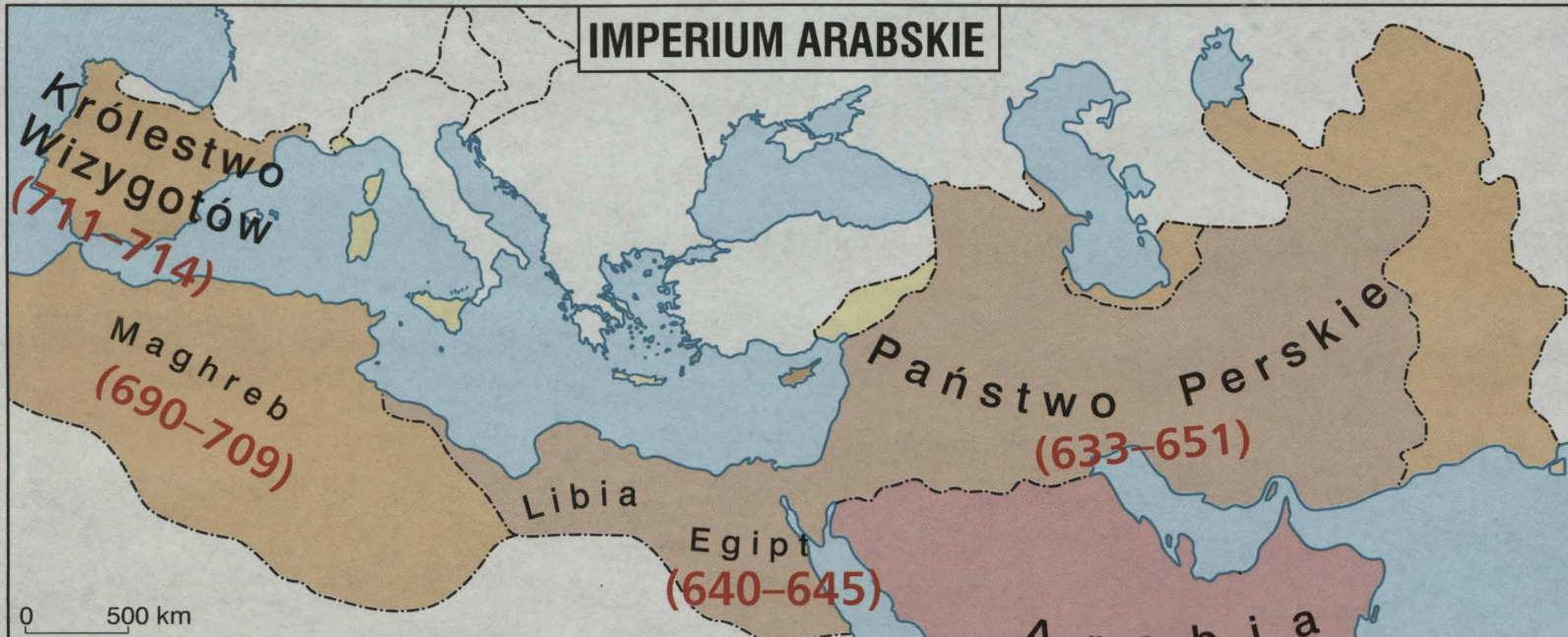

← najazdy barbarzyńców

0 500 km

----- podział państwa w 395 r. na Zachodnie Cesarstwo Rzymskie i Wschodnie Cesarstwo Rzymskie (Bizancjum)

IMPERIUM ARABSKIE

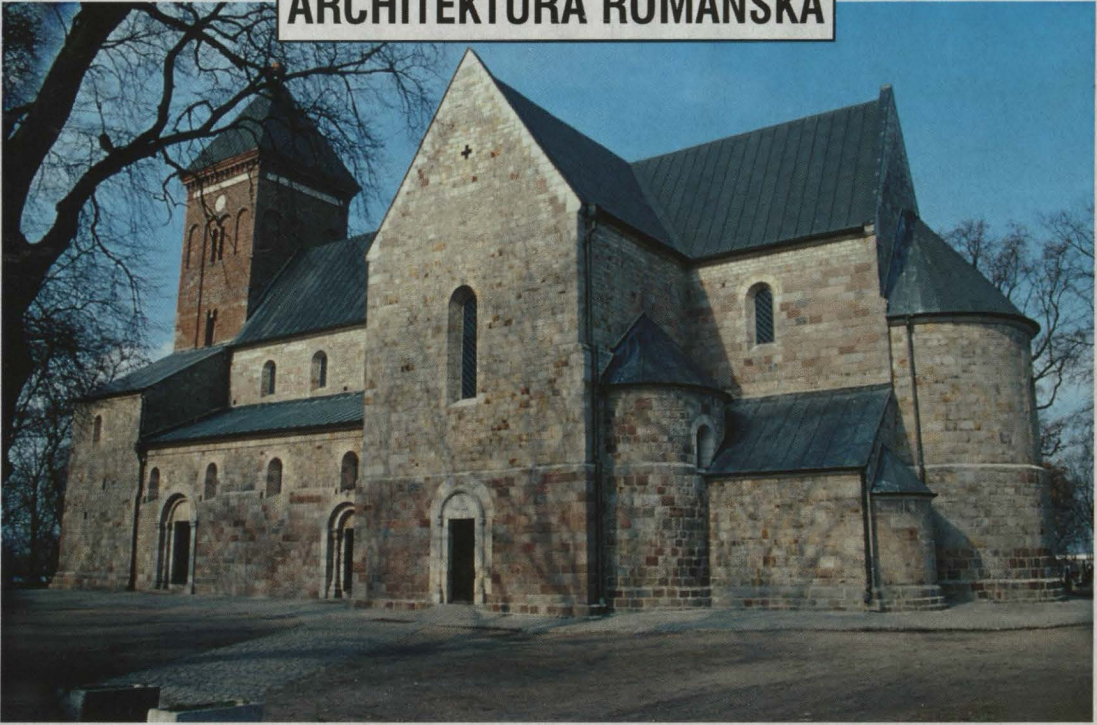
- państwo Mahometa w 632 r.
- tereny podbite w latach 633-661
- tereny podbite w latach 661-750
- tereny podbite w latach 750-900
- (640-645)** okres podboju

WŁADZTWO OTTONÓW

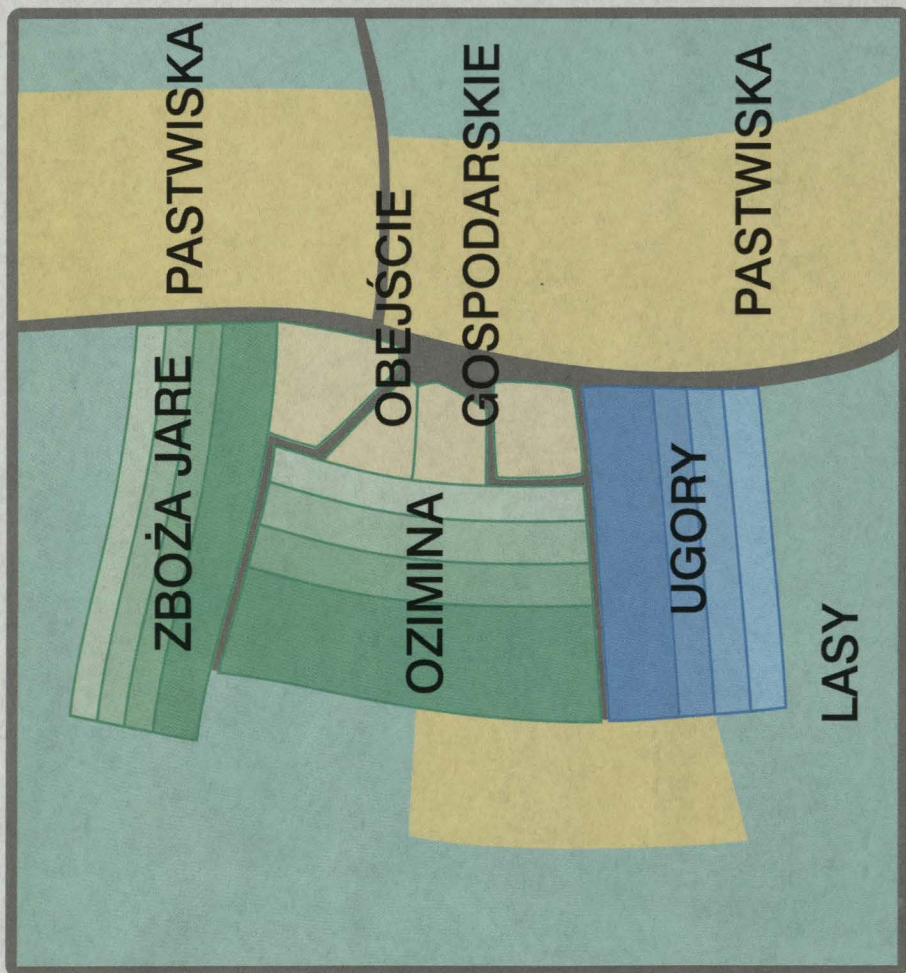

- Rzesza Niemiecka w latach 919–1002
- tereny przyłączone do Rzeszy Niemieckiej w latach 925–929
- 951** rok przyłączenia do Rzeszy Niemieckiej (lenno)
- granice Cesarstwa Rzymskiego Narodu Niemieckiego w 962 roku
- 962** rok przyłączenia do Cesarstwa Rzymskiego Narodu Niemieckiego
- Państwo Polskie około roku 990

ARCHITEKTURA ROMAŃSKA

ROLNICTWO ŚREDNIOWIECZNE

POLSKA PIERWSZYCH PIASTÓW

- Polska Mieszka I (ok. 990 r.)
- Polska za Bolesława Chrobrego (1025 r.)
- Polska ok. 1040 r.
- Węgry po 1018 r.
- granica Cesarstwa Rzymskiego ok. 1020 r.
- arcybiskupstwa i biskupstwa założone po 992 r.

0 200 km

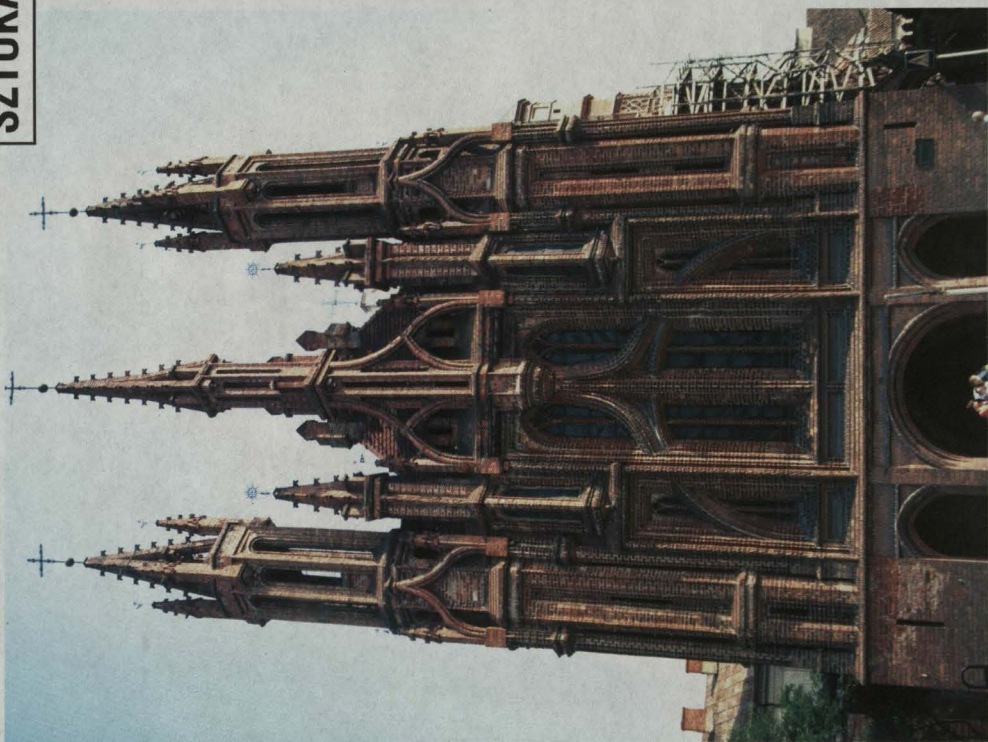
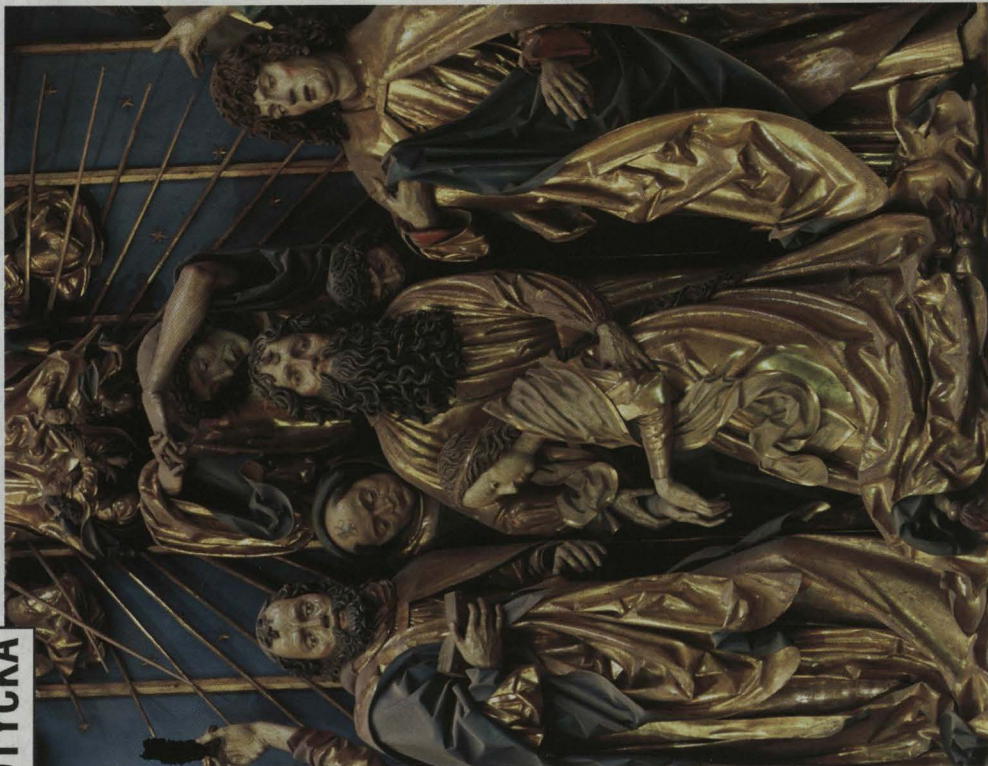
ROZBICIE DZIELNICOWE POLSKI

- państwo Henryka IV Probusa (1288–1290 r.)
- ziemie uzależnione od Henryka IV Probusa
- państwo Władysława Łokietka (1289–1292 r.)
- państwo Przemysława II (1294–1296 r.)
- granice Królestwa Polskiego w 1320 r.
- niezależne księstwa Piastów
- lenna Jana Luksemburskiego, króla Czech
- państwo Zakonu Krzyżackiego w 1332 r.
- Brandenburgia na początku XIV w.

0 100 km

SZTUKA GOTYCKA

ODKRYCIA GEOGRAFICZNE

najważniejsze wyprawy morskie:

← - - - pierwsza Kolumba (1492–1493 r.)

← - - - Vasco da Gamy (1497–1499 r.)

← - - - Magellana (1519–1522 r.)

← - - - Drake'a (1577–1580 r.)

obszary odkryte przez:

Hiszpanów

Francuzów

Anglików

Portugalczyków

obszary znane w XIV w.

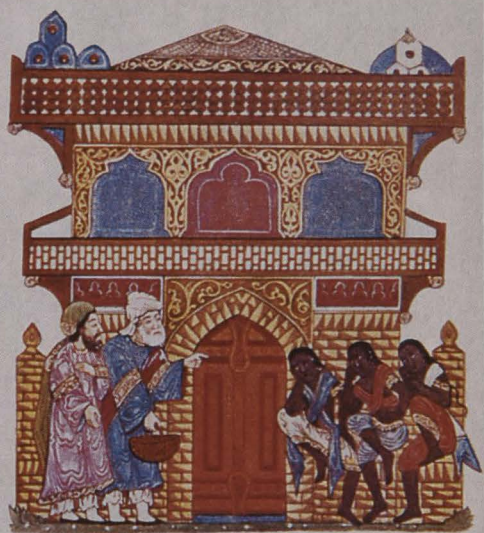
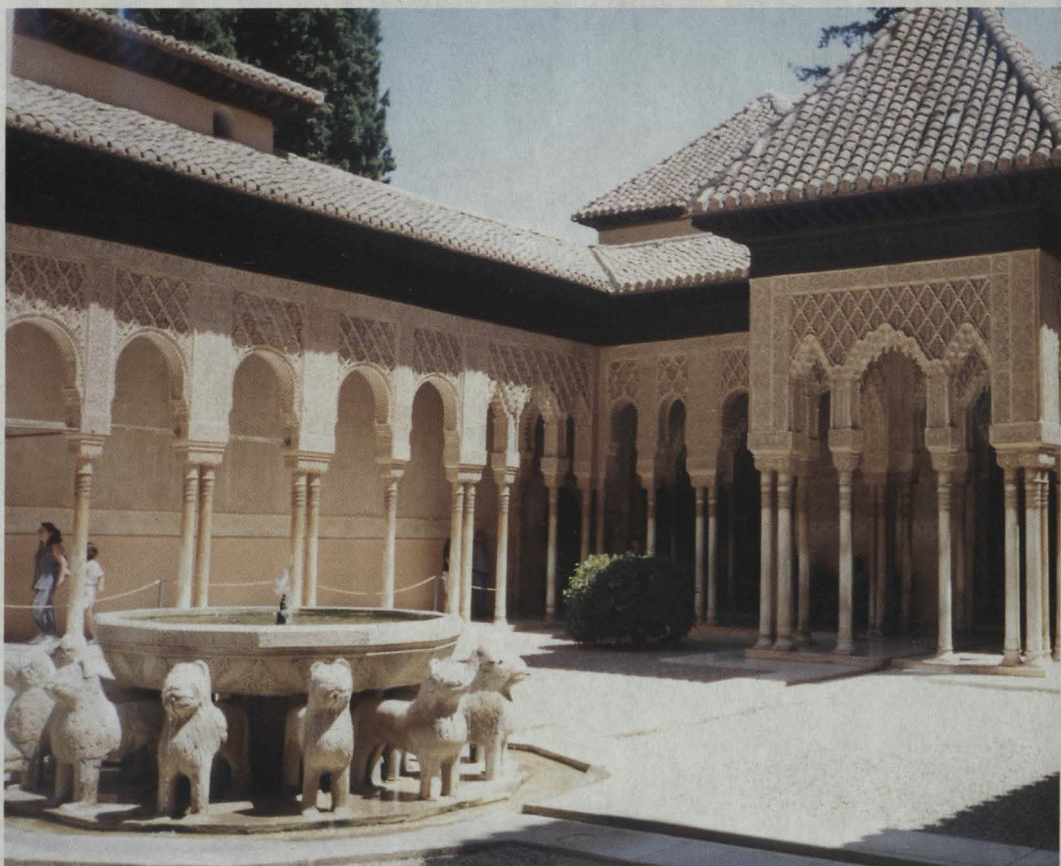
obszary pośrednio znane Europejczykom w XIV w.

- granice Królestwa Polskiego w 1386 r.
- granice Królestwa Polskiego na początku XVI w.
- ziemie przyłączone do Królestwa Polskiego w 1569 r.
- Wielkie Księstwo Litewskie ok. 1386 r.
- ziemie zdobyte przez Wielkie Księstwo Litewskie do 1440 r.
- obszary czasowo zajęte przez Państwo Zakonu Krzyżackiego (1386–1466 r.)
- granica Wielkiego Ks. Moskiewskiego w 1572 r.

0 100 km

KULTURA ARABSKA

LUDY PREKOLUMBIJSKIE

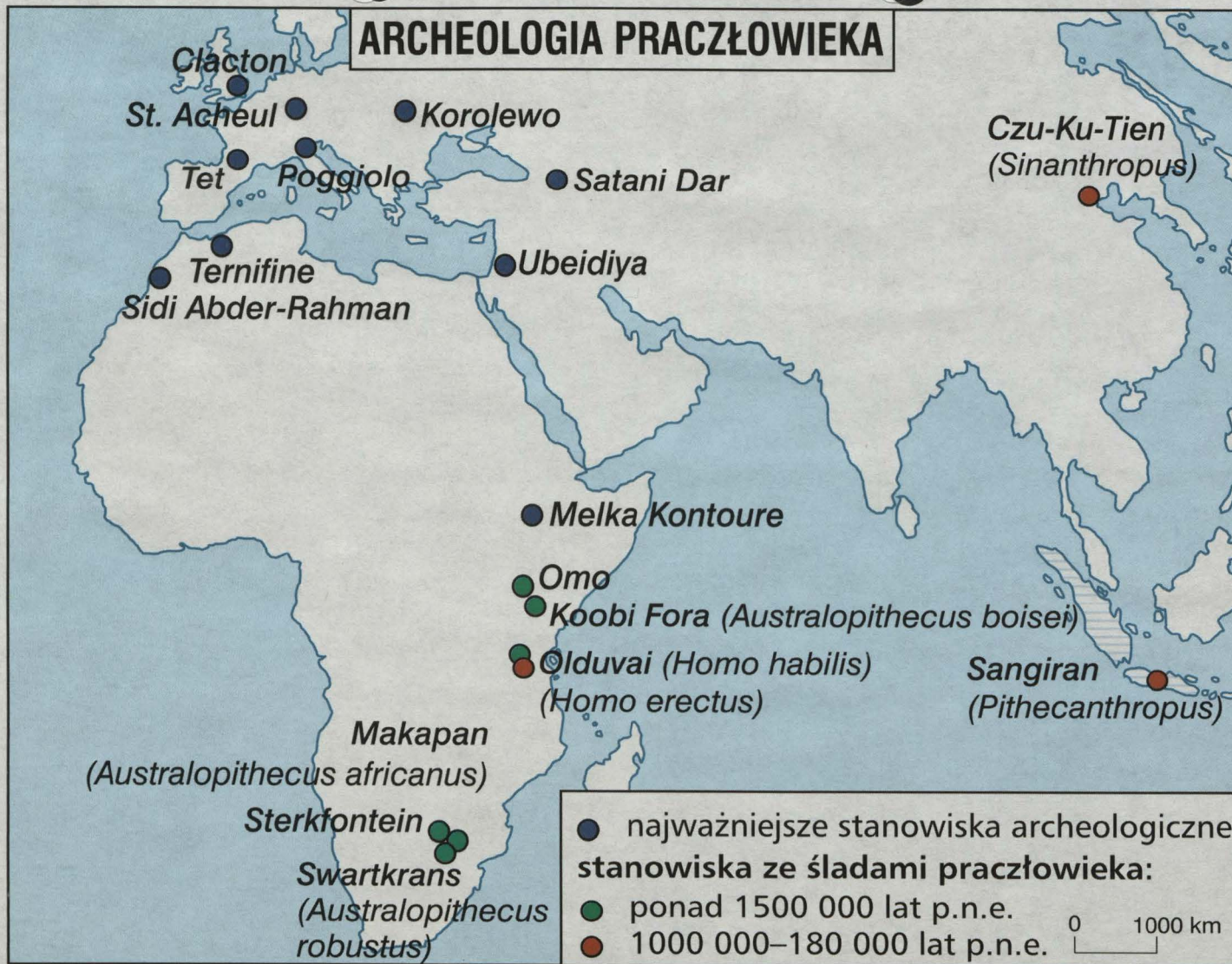

POLSKA OSTATNICH PIASTÓW

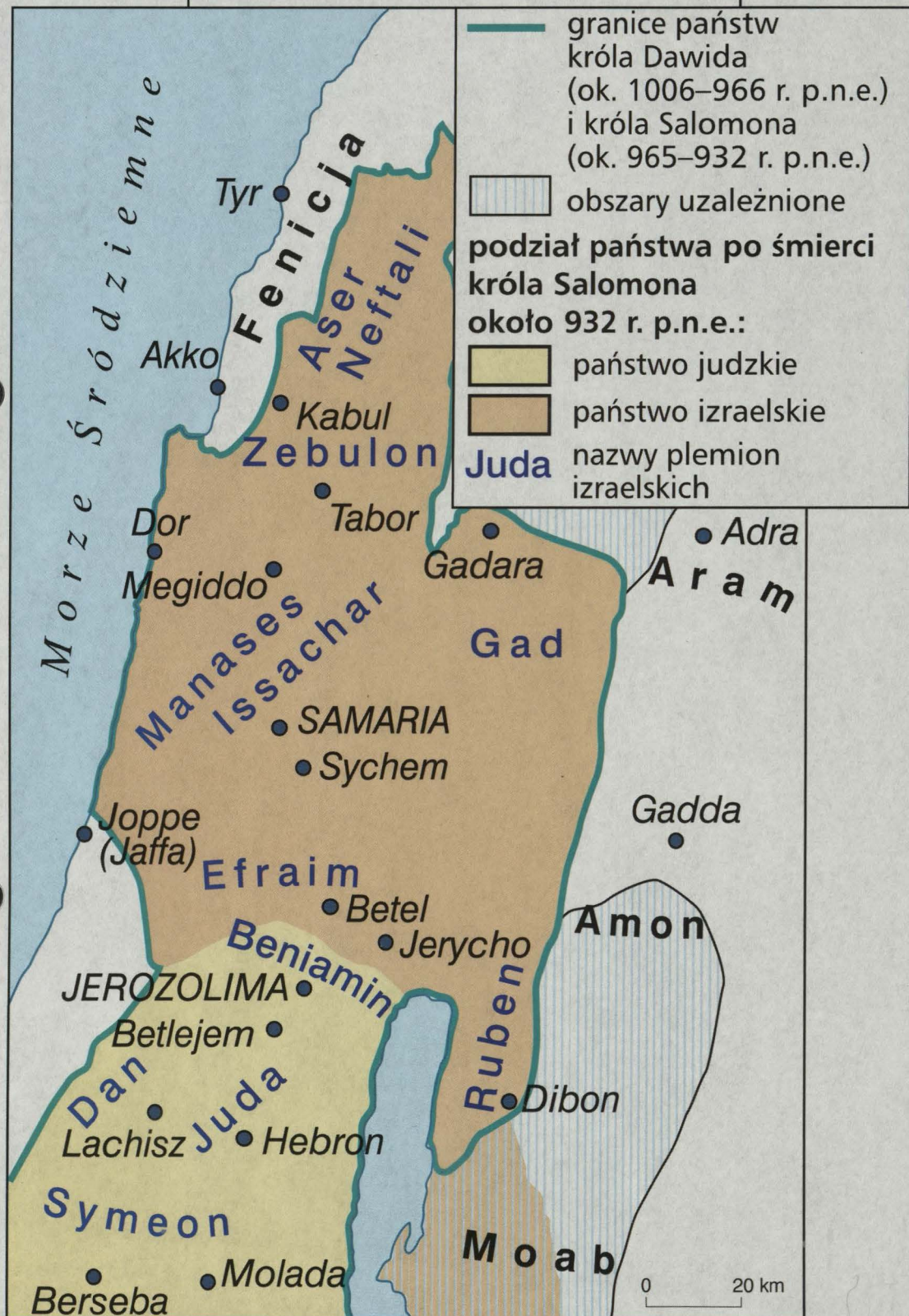

- granice Polski w 1370 r.
- państwo Władysława Łokietka w 1320 r.
- ziemie przyłączone przez Kazimierza Wielkiego i daty przyłączenia
- 1349**
- polskie ziemie lenne i lata zhołdowania
- (1355-70)**

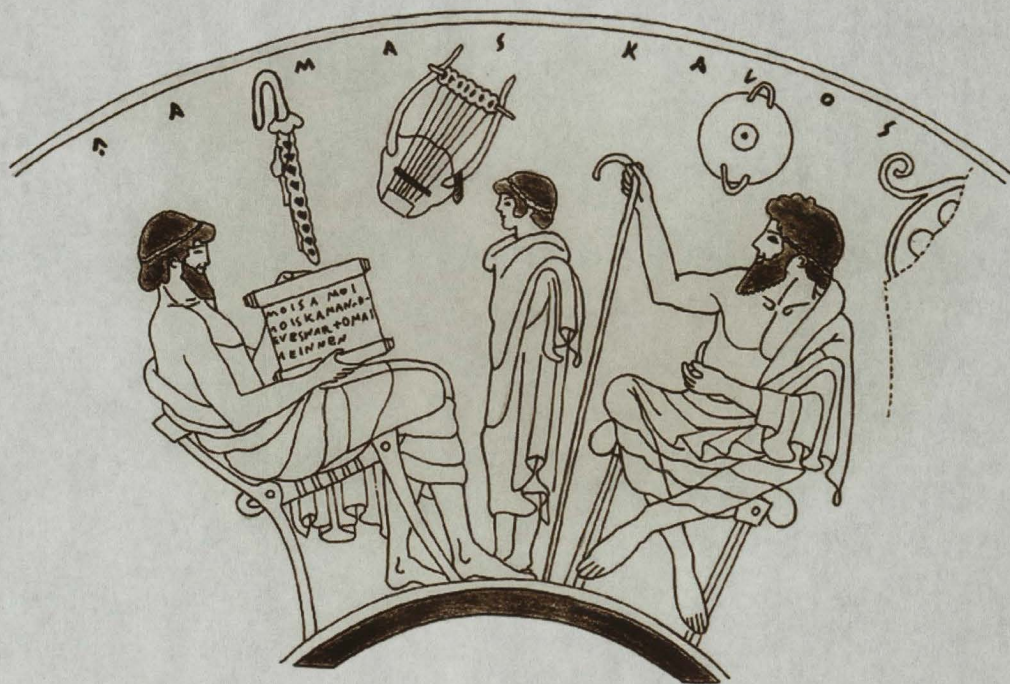
0 100 km

PALESTYNA PRZED CHRYSZTUSEM

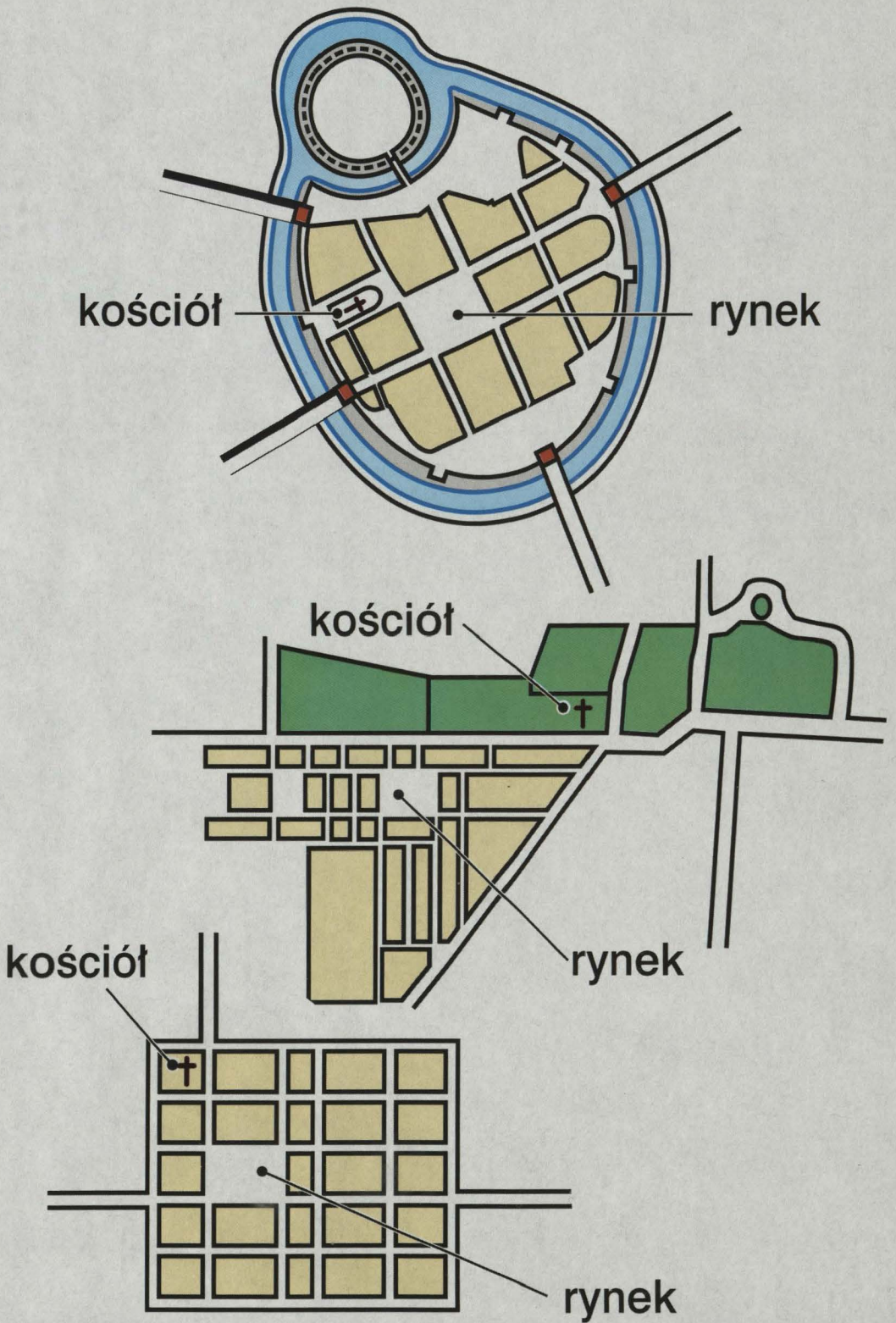
ANTYCZNA SZKOŁA GRECKA

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ
ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

MIASTA ŚREDNIOWIECZNE

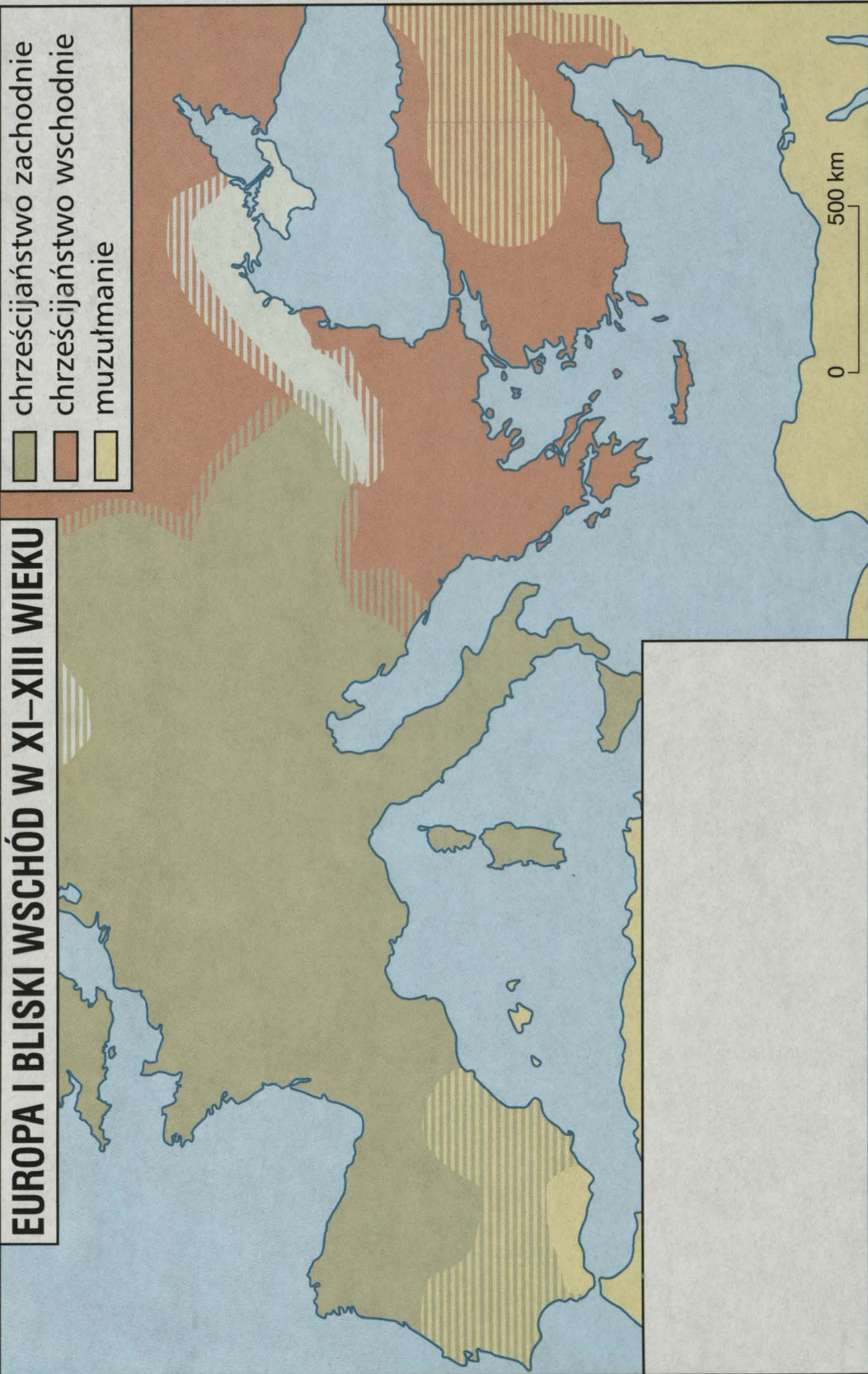

KULTURA BIZANTYJSKA

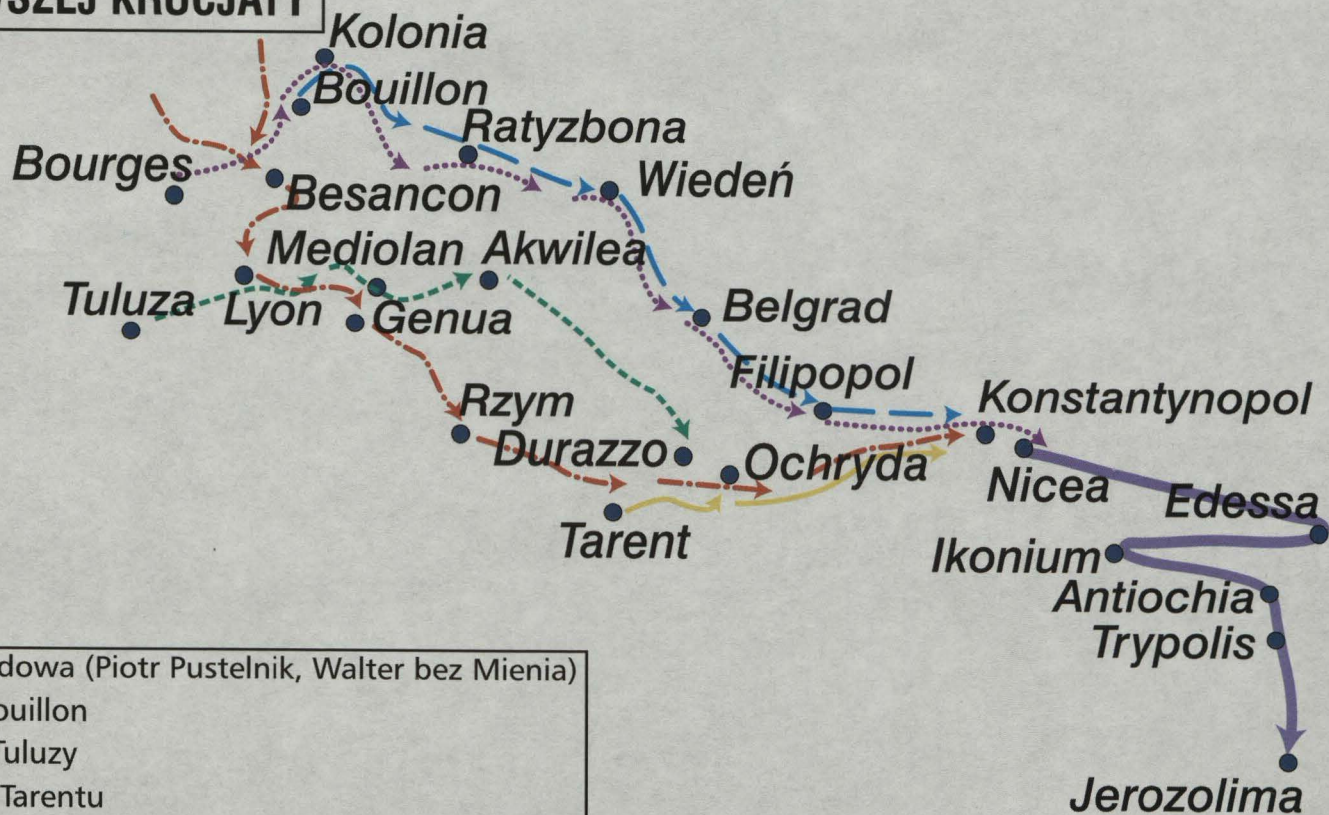

EUROPA I BLISKI WSCHÓD W XI–XIII WIEKU

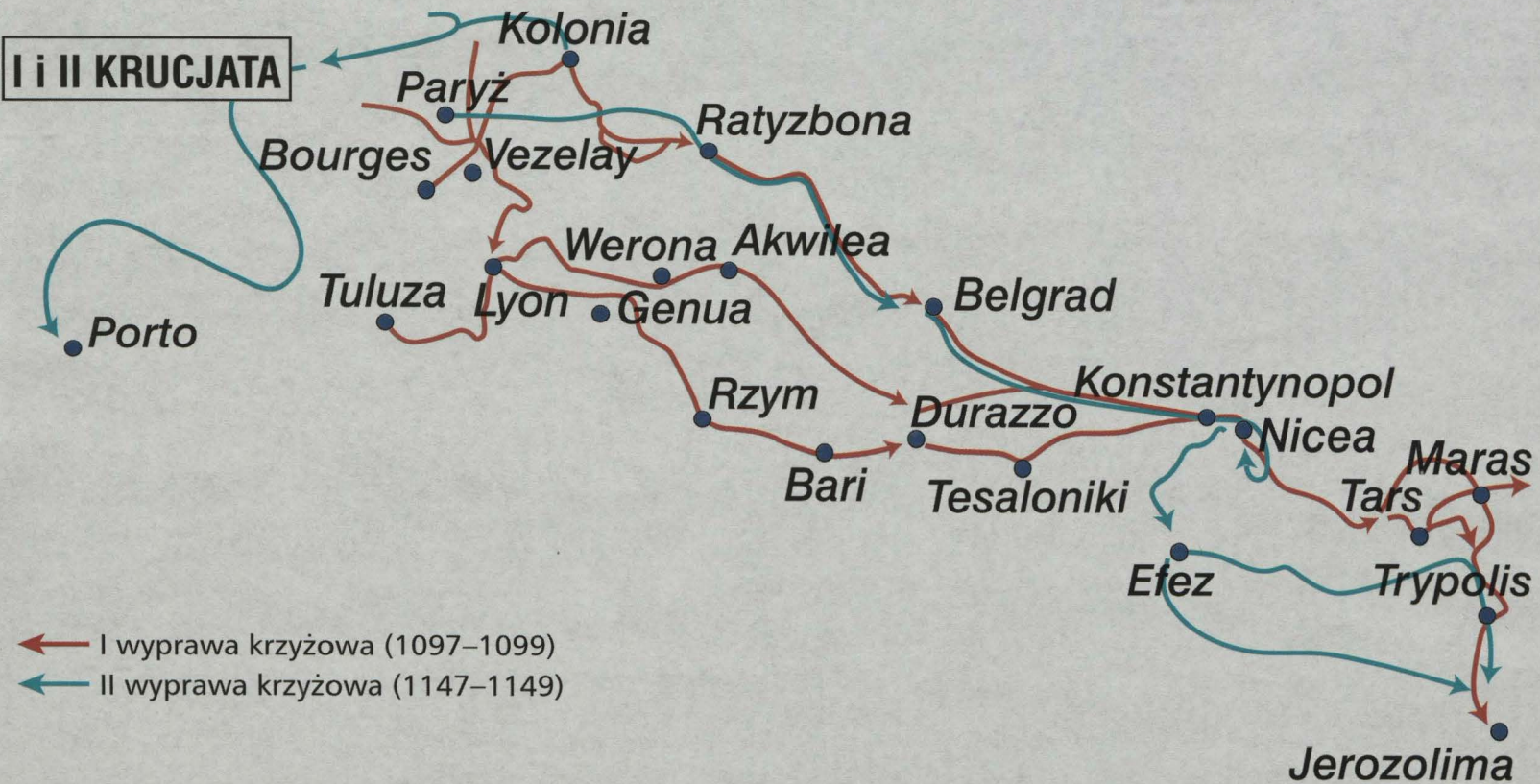
- chrześcijaństwo zachodnie
- chrześcijaństwo wschodnie
- muzułmanie

SZLAK PIERWSZEJ KRUCJATY

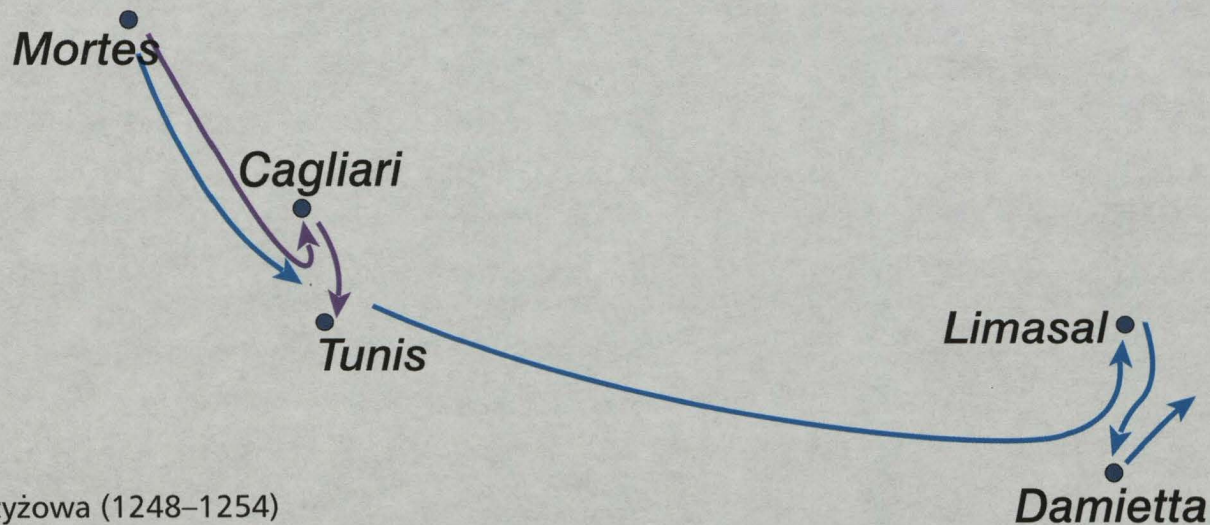

- ←····· wyprawa ludowa (Piotr Pustelnik, Walter bez Mienia)
- ← Gotfryd z Bouillon
- ←····· Rajmund z Tuluzy
- ← Boemund z Tarentu
- ←····· Robert z Flandrii i Robert z Normandii
- ← wspólna trasa wszystkich armii krzyżowych

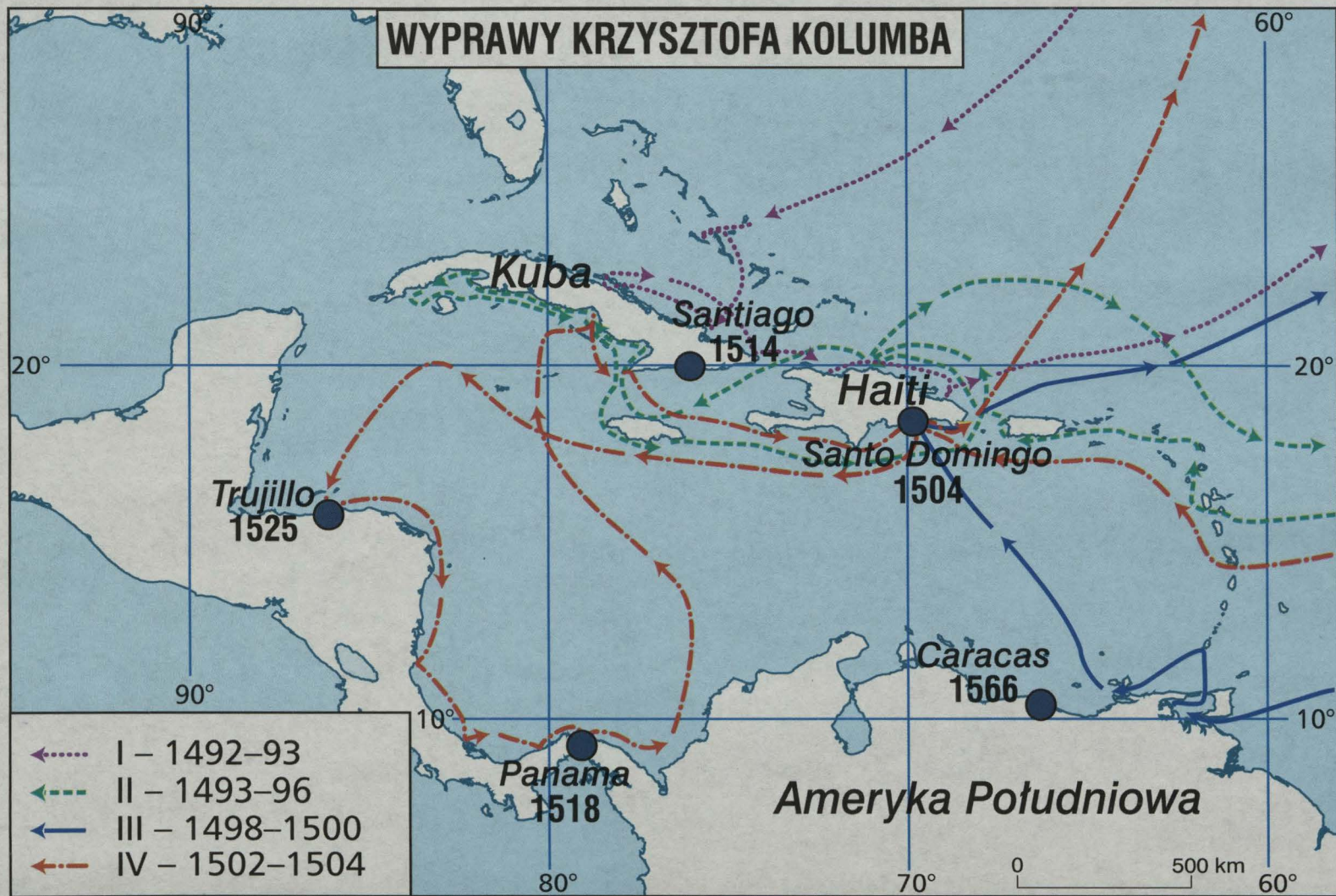
III i IV KRUCJATA

VI i VII KRUCJATA

← VI wyprawa krzyżowa (1248–1254)

← VII wyprawa krzyżowa (1270)

HISTORIA 2.

ZAKRESY PODSTAWOWY I ROZSZERZONY.

ALBUM FOLIOGRAMÓW DLA LICEUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCEGO, LICEUM PROFILOWANEGO I TECHNIKUM

Album zawiera 36 wysokiej klasy foliogramów, opracowanych do podręczników B. Burdy, B. Halczaka, R. M. Józefiaka, A. Roszak, M. Szymczak, *Czasy nowożytny. Historia 2. Zakres podstawowy. Podręcznik dla liceum ogólnokształcącego, liceum profilowanego i technikum* oraz B. Burdy, B. Halczaka, R. M. Józefiaka, A. Roszak, M. Szymczak, *Czasy nowożytny. Historia 2. Zakres rozszerzony. Podręcznik dla liceum ogólnokształcącego* Wydawnictwa Pedagogicznego OPERON.

Środek dydaktyczny zalecany do użytku szkolnego przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania i wpisany do wykazu środków dydaktycznych przeznaczonych do kształcenia ogólnego do nauczania historii na poziomie liceum ogólnokształcącego, liceum profilowanego i technikum w zakresie podstawowym oraz liceum ogólnokształcącego w zakresie rozszerzonym, na podstawie recenzji rzeczoznawców: dr Danuty Nikitenko, zarekomendowanej przez Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Legnicy, prof. dr. hab. Janusza Rulki, zarekomendowanego przez Akademię Bydgoską.

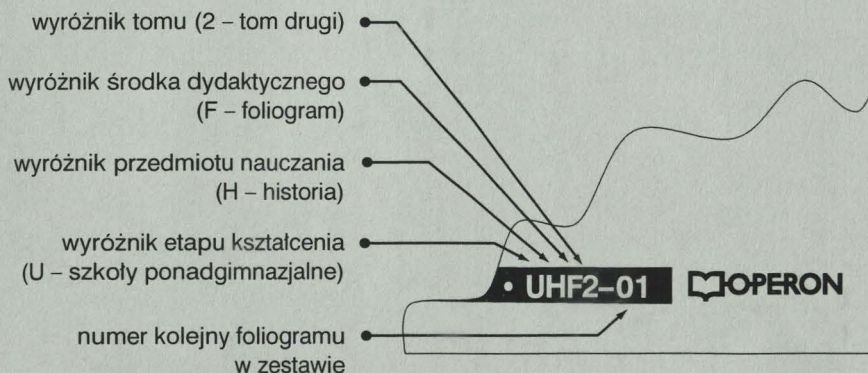
Numer zalecenia 1582/2003

Informacje techniczne

1. Foliogramy zostały wykonane z wykorzystaniem techniki druku pełnokolorowego.
2. Folie są odporne na wyginanie, ścieranie; użyte barwniki są niewrażliwe na działanie światła UV (foliogramy należy jednak przechowywać w zamkniętym segregatorze).
3. Foliogramy należy chronić przed wpływem wysokiej temperatury, działaniem rozpuszczalników organicznych oraz zarysowaniem ostrymi przedmiotami.

UWAGA: Wydawnictwo Pedagogiczne OPERON nie ponosi odpowiedzialności za folie uszkodzone lub zniszczone w wyniku nieprawidłowego użytkowania lub przechowywania.

Objaśnienia stosowanych oznaczeń

© Copyright by Wydawnictwo Pedagogiczne OPERON Sp. z o.o., Gdynia 2005
Wszelkie prawa zastrzeżone. Kopiowanie w całości lub we fragmentach bez zgody wydawcy zabronione.

ISBN 83-7461-063-8

UHF2-01 Sztuka renesansowa

Na foliogramie zamieszczono rzeźbę Michała Anioła *Mojesz* (A), obraz Albrechta Altdorfera *Pochówek świętego Floriana* (B) oraz rysunkowe przedstawienie Bazyliki Świętego Piotra w Rzymie z jej bezpośrednim otoczeniem (C). Prezentacji foliogramu powinien towarzyszyć wykład na temat charakterystycznych cech architektury i sztuki renesansu. Należy poprosić uczniów o porównanie sztuki renesansowej z gotyką i antyczną.

UHF2-02 Reformacja w Europie

Mapa Europy w XVI w. ukazująca rozmieszczenie najważniejszych wyznań reformowanych ma stanowić podstawę wykładu na temat rozprzestrzeniania się reformacji w Europie. Nauczyciel podczas wykładu powinien omówić również metody, którymi Kościół katolicki usiłował przeciwdziałać utracie swoich wpływów. Należy zwrócić uwagę uczniów zarówno na kontreformację, jak i na reformę wewnętrzną Kościoła. W ramach integracji międzyprzedmiotowej (WOS i religia) można nawiązać do współczesnych stosunków pomiędzy Kościołem katolickim i Kościołami reformowanymi.

UHF2-03 Kultury prekolumbijskie

W skład foliogramu wchodzi dwie mapy przedstawiające rozmieszczenie państw Majów, Azteków, Tolteków i Inków do 1532 r. Mapy ukazują granice państw, kierunki migracji plemion oraz główne ośrodki miejskie. Przy prezentacji foliogramu należy zwrócić uwagę na miejsca powstawania prekolumbijskich kultur oraz na osiągnięcia kulturowe, a także wskazać problemy lokalnego osadnictwa i rolnictwa. Wykorzystując dodatkowo fotografie z podręcznika, można omówić losy Indian po przybyciu konkwistadorów hiszpańskich.

UHF2-04 Skandynawia w XVI i XVII wieku

Mapa na foliogramie ukazuje podział polityczny Skandynawii w XVI i XVII w. Uczniowie powinni przypomnieć wiadomości na temat Skandynawii poznane w poprzedniej klasie. Wyprowadziwszy wykład od unii kalmarskiej, nauczyciel wskazuje na główne problemy polityczne, gospodarcze i społeczne regionu. Należy poruszyć kwestie sprzeczności interesów poszczególnych krajów i narastające konflikty międzypaństwowe. Można poprosić uczniów o przypomnienie wiadomości na temat reformacji w krajach skandynawskich.

UHF2-05 Gospodarka Rzeczypospolitej w okresie wczesnonowożytnym

Mapa gospodarcza Rzeczypospolitej szlacheckiej stanowi podstawę do przeprowadzenia zajęć z aktywnym udziałem uczniów. Na tydzień przed zajęciami uczniowie powinni zostać podzieleni na trzy zespoły, których zadaniem byłoby przygotowanie kilkuminutowych wystąpień na temat poszczególnych gałęzi gospodarki polskiej w XVI i XVII w. Można zaproponować następujące tematy: a) produkcja zbożowa w gospodarstwie folwarczno-pańszczyźnianym; b) handel w Rzeczypospolitej szlacheckiej; c) wydobycie surowców naturalnych. Po prezentacji referatów przez przedstawicieli poszczególnych grup nauczyciel w formie podsumowania powinien ogólnie scharakteryzować polską gospodarkę XVI i XVII w.

UHF2-06 Sejm Rzeczypospolitej Obojga Narodów

Foliogram składa się z ilustracji przedstawiającej obrady sejmu (A) i ze schematu ukazującego układ przestrzenny polskiego sejmu (B). Nauczyciel w formie wykładu prezentuje drogę wykształcenia się sejmu w Polsce oraz jego ewolucję organizacyjną i kompetencyjną. Należy omówić procedurę uchwalania konstytucji sejmowych, różnice w kompetencjach senatu i izby poselskiej oraz rolę króla w sejmie.

UHF2-07 Reformacja w Polsce

Foliogram zawiera mapę ukazującą rozmieszczenie poszczególnych wyznań w Polsce XVI i XVII-wiecznej. Na mapie umieszczono również główne ośrodki myśli reformacyjnej, na przykład Akademię Rakowską. Omawiając rozmieszczenie wyznań reformowanych, należy przedstawić kwestię tolerancji wyznaniowej w Polsce. Warto przy tym zwrócić także uwagę uczniów na społeczne aspekty doktryny arian, które częściowo przyczyniły się do ich banicji. Podczas wykładu powinna być również poruszona kwestia unii brzeskiej.

UHF2-08 Wojna trzydziestoletnia

Na foliogramie znajduje się mapa przedstawiająca Europę w okresie wojny trzydziestoletniej z zaznaczonymi miejscami kluczowych bitew oraz podziałami politycznymi. Wstępem do prezentacji foliogramu powinno być zarysowanie sytuacji religijnej, społecznej i gospodarczej w Europie w przededniu wybuchu wojny trzydziestoletniej. W trakcie prezentacji foliogramu należy wyjaśnić uczniom rolę Czech jako ogniska zapalnego oraz postawę Habsburgów w konflikcie. Ze względu na dość wysoki stopień skomplikowania przebiegu walk warto wyodrębnić główne etapy wojny trzydziestoletniej. Jako element ubarwiający wykład można wprowadzić informacje biograficzne na temat Albrechta Wallensteina.

UHF2-09 Absolutyzm francuski w okresie panowania Ludwika XIV

W skład foliogramu wchodzi obraz ukazujący Ludwika XIV w otoczeniu najbliższych współpracowników i dworu (A) oraz schemat organizacji władzy we Francji za panowania Ludwika XIV (B). Omawianiu schematu powinien towarzyszyć komentarz o powstaniu i rozwoju ideologii monarchii absolutnej. Należy podkreślić praktyczny charakter tej ideologii i przedstawić jej funkcjonowanie na przykładzie państwa francuskiego. Obraz ukazujący Ludwika XIV w otoczeniu dworu można skomentować zacytowaniem powiedzenia: „Państwo to ja”. Należy także wskazać na zagrożenia płynące z kontrolowania przez władcę wszystkich instytucji państwa, zwłaszcza jeśli monarcha dobierał niewłaściwych współpracowników lub brakowało mu zdolności kierowniczych.

UHF2-10 Potop szwedzki w XVII wieku

W skład foliogramu wchodzi mapa ukazująca przebieg walk szwedzko-polskich (z uwzględnieniem zmian terytorialnych). Prezentując foliogram, nauczyciel powinien nawiązać do wiadomości z poprzednich lekcji i omówić sytuację w Szwecji w przededniu wojen oraz bezpośrednio przyczyny, które doprowadziły do wybuchu poszczególnych etapów konfliktu szwedzko-polskiego. Nieodzowne jest także przedstawienie skutków wojen szwedzko-polskich.

UHF2-11 Wojny Rosji z Polską w XVII wieku

W skład foliogramu wchodzi mapa ukazująca przebieg zmagania rosyjsko-polskich w XVII w. Nauczyciel powinien nakreślić w formie wykładu przyczyny wzrostu napięcia między Polską i Rosją oraz omówić przebieg zmagania wojennych. Należy zwrócić uwagę na zmiany terytorialne, jakie zachodziły w wyniku wojen, oraz na stopniowy wzrost potęgi Rosji, która w drugiej połowie XVIII w. stała się największym zagrożeniem dla bytu niepodległej Polski.

UHF2-12 Wojny Turcji z Polską w XVII wieku

W skład foliogramu wchodzi mapa ukazująca przebieg poszczególnych konfliktów turecko-polskich. Omawiając foliogram, nauczyciel wymienia przyczyny konfliktów turecko-polskich, podkreślając rolę Tatarów i Kozaków w zaognieniu stosunków. Na mapie należy wskazać sporne terytoria oraz przebieg poszczególnych wypraw. Warto także przedstawić doniosłą rolę najwybitniejszych hetmanów polskich XVII w.: Stanisława Żółkiewskiego, Karola Chodkiewicza oraz króla Jana III Sobieskiego.

UHF2-13 Wzrost potęgi Rosji od XVI do XVIII wieku

Foliogram składa się z mapy ukazującej rozwój terytorialny Rosji między XVI i XVIII w. Należy poprosić uczniów o przypomnienie charakterystyki państwa moskiewskiego za panowania Iwana IV. Uczniowie powinni także wskazać przybliżony przebieg granic państwa Iwana IV pod koniec jego życia. W części zasadniczej zajęć nauczyciel omawia rolę walk rosyjsko-polskich w XVII w. (należy przypomnieć także dymitriady) w powiększaniu terytorium rosyjskiego. Znaczna część zajęć powinna zostać poświęcona przedstawieniu reform Piotra I i Katarzyny Wielkiej, ze wskazaniem wpływu obojga monarchów na uzyskanie przez Rosję pozycji mocarstwa europejskiego.

UHF2-14 Wzrost potęgi Prus w XVII i XVIII wieku

Foliogram składa się z mapy przedstawiającej wzrost terytorialny państwa pruskiego w XVII i XVIII w. Wskazując na mapie wzrost terytorium Prus, należy omówić w pierwszej kolejności powstanie państwa brandenbursko-pruskiego (udział Brandenburgii i Prus w wojnie trzydziestoletniej), a następnie udział Prus w wojnie północnej. Wykład na temat zmian terytorialnych państwa pruskiego należy zakończyć tematyką I i III rozbioru Polski.

UHF2-15 Powstanie i rozwój terytorialny Stanów Zjednoczonych Ameryki

Foliogram składa się z dwóch map. Jedna ukazuje podział kolonialny Ameryki Północnej w XVIII w., druga zaś zmiany terytorialne Stanów Zjednoczonych Ameryki. Mapa podziału kolonialnego Ameryki Północnej może posłużyć do przeprowadzenia rekapitulacji wtórnej na temat odkryć, wypraw geograficznych i rywalizacji gospodarczej mocarstw europejskich w XVI i XVII w. (konieczne wspomnienie o aktach nawigacyjnych i wojnach angielsko-niderlandzkich). Przy korzystaniu z tej mapy należy także wskazać na rodzące się konflikty kolonialne między Anglią, Francją i Hiszpanią. Druga mapa może być podstawą omówienia powstania Stanów Zjednoczonych Ameryki. Należy pamiętać, aby przedstawić różnorodność sposobów powiększania terytorium państwa amerykańskiego w XVIII i XIX w. (konflikty międzypaństwowe, transakcje, wojny z Indianami).

UHF2-16 Ustrój Stanów Zjednoczonych Ameryki

W postaci schematu blokowego przedstawiono ustrój Stanów Zjednoczonych Ameryki pod koniec XVIII w. Podczas omawiania foliogramu nauczyciel może przywoływać odpowiednie fragmenty konstytucji Stanów Zjednoczonych. Można też zlecić uczniom wyszukanie w leksykonach politologicznych zmian, które zaszły w ustroju amerykańskim między XVIII a XXI w.

UHF2-17 Ustrój Francji według konstytucji z 1791 roku

Foliogram ukazuje w formie schematu blokowego organizację władz Francji wprowadzoną po uchwaleniu konstytucji z 3 września 1791 r. Nauczyciel w formie krótkiego wykładu przedstawia genezę uchwalenia pierwszej konstytucji francuskiej. Podczas omawiania foliogramu należy poprosić uczniów o przypomnienie monteskiuszowskiej zasady podziału władz.

UHF2-18 Ustrój Francji według konstytucji z 1799 roku

Foliogram ukazuje w formie schematu blokowego organizację władz Francji wprowadzoną po uchwaleniu konstytucji z 13 grudnia 1799 r. Nauczyciel w formie krótkiego wykładu przedstawia system władzy dyktatoratu oraz powody jego obalenia przez Napoleona Bonaparte. Należy także przedstawić strukturę i kompetencje organów władzy we Francji po obaleniu dyktatoratu.

UHF2–19 Ustrój Polski według Konstytucji 3 maja

Foliogram ukazuje w formie schematu blokowego organizację władz Polski po uchwaleniu Konstytucji 3 maja w 1791 r. Przed omawianiem foliogramu uczniowie powinni przypomnieć najważniejsze zasady ustrojowe Rzeczypospolitej szlacheckiej. Następnie nauczyciel w krótkim wykładzie przedstawia genezę Konstytucji 3 maja. Omawiając strukturę władzy w Polsce po uchwaleniu tej konstytucji, można przeprowadzić porównania z konstytucjami innych państw w analogicznym okresie (Francja, Stany Zjednoczone).

UHF2–20 Rozbiory Polski

Foliogram zawiera mapę Rzeczypospolitej z naniesionymi trzema rozbiorami. Nauczyciel przedstawia informacje o przyczynach kolejnych rozbiorów oraz o wydarzeniach im towarzyszących (wojnie rosyjsko-polskiej, powstaniu kościuszkowskim). Foliogram może być wykorzystany przy lekcji podsumowującej dzieje XVIII-wiecznej Polski. Uczniowie powinni wskazać przyczyny słabości państwa polskiego oraz omówić stosunki z poszczególnymi państwami zaborczymi. Jako podsumowanie lekcji uczniowie mogą sporządzić tabelkę informującą o zdobyczach poszczególnych zaborców.

Kraj	Rozbiór					
	I		II		III	
	obszar	ludność	obszar	ludność	obszar	ludność
Austria						
Prusy						
Rosja						

UHF2–21 Księstwo Warszawskie

Foliogram składa się z mapy i herbu Księstwa Warszawskiego. Uczniowie powinni krótko przypomnieć przebieg kampanii wojennych Napoleona, nauczyciel zaś wprowadza nowe treści, omawiając powstanie i działania Legionów Dąbrowskiego. Posługując się mapą, należy przedstawić przebieg granic Księstwa Warszawskiego (w tym zmianę z 1809 r.) oraz jego podział administracyjny. Omawiając konstytucję Księstwa Warszawskiego, należy wprowadzić termin „oktrojowanie”, a także przeprowadzić analizę herbu Księstwa.

UHF2–22 Kolonie w Afryce pod koniec XIX wieku

Na foliogramie zamieszczono mapę świata z naniesionym podziałem kolonialnym. W ramach powtórzenia wiadomości uczniowie omawiają rywalizację państw europejskich o kolonie w XVI, XVII i XVIII w. Nauczyciel przedstawia przebieg rywalizacji o kolonie w XIX w. oraz jej skutki gospodarcze, polityczne i społeczne. Należy zwrócić uwagę na położenie ludności tubylczej krajów kolonizowanych.

UHF2-23 Struktura społeczna Belgii w połowie XIX wieku

Foliogram zawiera rysunek satyryczny pod tytułem: *Ta piramida musi zostać zburzona* z czasopisma socjalistów belgijskich. Na szczycie piramidy umieszczono postać króla Leopolda II opatrzoną podpisem: *Panuję nad wami*. Niżej umieszczono przedstawicieli duchowieństwa wraz ze słowami: *Modlimy się za was*. Na kolejnym stopniu umiejscowiono oficerów armii z komentarzem: *Strzelamy dla was*. Jeszcze niżej znalazła się burżuazja kapitalistyczna z napisem: *Jemy za was*. Najniższą a zarazem najliczniejszą warstwę stanowi lud pracujący opatrzone komentarzem: *Pracujemy dla was*. Nauczyciel powinien odnieść ilustrację do stosunków społecznych panujących w ówczesnej Europie. Można poprosić uczniów o odpowiedź na pytania: Dlaczego zdaniem socjalistów belgijskich przedstawiona na rysunku piramida musiała zostać zburzona i w jaki sposób odbyło się jej zburzenie?

UHF2-24 Pierwsza wojna światowa

Mapa na foliogramie ukazuje Europę w czasie I wojny światowej. Nauczyciel przedstawia genezę wojny, omawia antagonizmy regionalne: austriacko-serbski, austriacko-włoski, austriacko-rosyjski, francusko-niemiecki i rosyjsko-niemiecki. Należy przypomnieć uczniom dzieje rywalizacji o skolonizowanie Afryki oraz wyścig gospodarczy i morski między Cesarstwem Niemieckim a Anglią. Przedstawiając przebieg walk, nauczyciel zwraca uwagę na istnienie wielu frontów oraz na stosowanie nowych rodzajów broni.

UHF2-25 Państwo Wielkich Mogotów w Indiach

Foliogram składa się z mapy przedstawiającej Indie w XV i XVI w. oraz fotografii mauzoleum Tadž Mahal. Jako rekapitulację uczniowie powinni przypomnieć wiadomości na temat wielkich odkryć geograficznych. Konieczne jest przywołanie ustaleń traktatów w Tordesillas i w Saragossie. Uczniowie powinni także scharakteryzować portugalski system kolonialny. Nauczyciel w formie wykładu przedstawia dzieje subkontynentu indyjskiego w okresie poprzedzającym epokę odkryć geograficznych i okoliczności powstania imperium Wielkich Mogotów. Prezentując mapę, należy zwrócić uwagę uczniów na bogactwa naturalne, uprawę i hodowlę na tych terenach, wskazując jednocześnie główne przyczyny rywalizacji krajów europejskich o panowanie w Indiach.

UHF2-26 Chiny i Japonia w epoce nowożytnej

Foliogram składa się z mapy ukazującej Daleki Wschód w epoce wczesnonowożytnej oraz ryciny przedstawiającej broje japońskie z epoki wczesnonowożytnej. W formie pogadanki nauczyciel wprowadza nowe treści, dotyczące ogólnej charakterystyki kultur azjatyckich i tamtejszej sytuacji politycznej. Należy wskazać uczniom kierunki ekspansji Holendrów i Portugalczyków w regionie. Omawiając rycinę, można przedstawić kulturę Japonii (w tym także organizację armii). Uzupełnieniem foliogramu mogą być ilustracje podręcznikowe (dz. I, rozdz. 10 z zakresu rozszerzonego). Warto także przybliżyć uczniom systemy polityczne i gospodarcze Dalekiego Wschodu w epoce wczesnonowożytnej.

UHF2-27 Rozwój szkutnictwa i żeglugi w epoce wczesnonowożytnej

Foliogram składa się z rycin przedstawiających galerę turecką (A), galeon hiszpański (B), karawelę hiszpańską (C) oraz XVII-wieczny francuski liniowiec (D). Foliogram można wykorzystać przy omawianiu kilku lekcji lub jako materiał powtórzeniowy. Uczniowie mogą przypomnieć informacje na temat szkutnictwa i żeglugi antycznej (fenicka żegluga handlowa, grecko-perskie zmagania morskie, rzymsko-kartagińskie walki morskie) i średniowiecznej (drakkary wikingów, kogi hanzeatyckie). Analizując poszczególne ryciny, nauczyciel omawia zmiany, które zachodziły w konstrukcji okrętów (konstrukcja kadłuba, poszycie, omasztowanie i ożaglowanie, uzbrojenie) oraz technice nawigacyjnej i jaki miały one wpływ na żeglugę handlową i prowadzenie wojny na morzu.

UHF2–28 System finansowy Francji pod panowaniem Ludwika XIV

Foliogram zawiera dwa schematy. Jeden ukazuje obieg pieniądza we Francji pod panowaniem Ludwika XIV, a drugi zasadę działania merkantylizmu. Nauczyciel, omawiając foliogram, powinien przedstawić strukturę dochodów i wydatków państwa francuskiego. Należy zwrócić uwagę uczniów na istniejące relikty średniowiecznego systemu społeczno-gospodarczego, do których należały obciążenia chłopów na rzecz duchowieństwa i szlachty. Ważne jest również omówienie systemu cel zaporowych na surowce wywożone z Francji i produkty przetworzone sprowadzane do Francji. Po przeprowadzonej lekcji uczniowie powinni znać założenia merkantylizmu.

UHF2–29 Struktura organizacyjna wojsk Rzeczypospolitej w XVII wieku

Na foliogramie zamieszczono schemat blokowy przedstawiający strukturę organizacyjną armii Rzeczypospolitej w XVII w. Foliogram można wykorzystać przy omawianiu wojen prowadzonych przez Polskę w XVII w. Nauczyciel powinien przedstawić system dowodzenia i podział na poszczególne typy oddziałów. Ważne jest także omówienie uzbrojenia i techniki walki poszczególnych formacji XVII-wiecznej armii polskiej (piechota chłopska, piechota zaciężna, jazda – różne typy, artyleria). Można także przeprowadzić porównanie armii polskiej z innymi armiami europejskimi tamtych czasów.

UHF2–30 Artyleria w epoce wczesnonowożytnej

Foliogram składa się z rycin przedstawiających: kartaunę (A), bombardę (B), schemat obwarowań bastionowych na przykładzie Norymbergii (C) organy śmierci (D) oraz przekrój obwarowań bastionowych Frederiksrodde (E). Nauczyciel może poprosić uczniów o przypomnienie wiadomości na temat uzbrojenia i sposobów walki w średniowieczu. Należy zwrócić uwagę uczniów na stale rosnące znaczenie broni miotających (łuki, kusze, katapulty, balisty, onagery) i doskonalenie środków chroniących przed nimi (zbroje, mury miejskie, system basztowy). Następnie nauczyciel przedstawia rozwój artylerii oraz charakteryzuje zastosowanie poszczególnych typów dział. Należy także poruszyć temat sposobów obrony miast przed artylerią (włoski system bastionów ziemnych i murowanych, odsuwanie umocnień na dużą odległość od zabudowań miejskich). Można także posłużyć się ilustracjami podręcznikowymi, prezentującymi historyczne widoki miast otoczonych umocnieniami bastionowymi (dz. I, rozdz. 8 i 11; dz. II, rozdz. 5 z zakresu podstawowego oraz dz. I, rozdz. 11 i 14; dz. II, rozdz. 6 z zakresu rozszerzonego).

UHF2–31 Procesy czarownic w epoce wczesnonowożytnej

Schemat blokowy na foliogramie ukazuje przebieg typowego procesu o czary. Nauczyciel prezentując foliogram, powinien przedstawić uczniom główne przyczyny wszczynania procesów. Można także zwrócić uwagę uczniów, że uprawianie czarów uznawane było za przestępstwo w większości kultur i epok. Przedstawiając procedurę sądową należy nadmienić, że sprawy tego typu toczyły się przed sądami świeckimi. W formie wykładu nauczyciel przedstawia mechanizm spirali oskarżeń, która doprowadziła do pojawienia się ogólnoeuropejskiego zjawiska „polowania na czarownice”. Przy omawianiu foliogramu można polecić uczniom zapoznanie się z odpowiednią treścią podręcznika (dz. III, rozdz. 14, podrozdz. „Polowanie na czarownice” z zakresu podstawowego oraz z zakresu rozszerzonego).

UHF2–32 Sztuka klasycystyczna

Na foliogram składają się: fotografia Bramy Brandenburskiej w Berlinie (A), reprodukcja winiety rysunkowej z listu Adolfa Menzla (B), rysunkowe przedstawienie usytuowania klasztoru Świętego Błażeja w Schwarzwaldzie (C) i fotografia rzeźby Bertela Thorwaldsena, *Jazon* (D). Przeprowadzając rekapitulację, należy polecić uczniom przypomnienie najważniejszych cech architektury i rzeźby antycznej. Następnie nauczyciel, prezentując foliogram, prosi uczniów o wskazanie na ilustracjach podobieństw do architektury i rzeźby antycznej. Należy zwrócić uwagę uczniów na to, że sztuka klasycystyczna, łącząc elementy antyczne z barokowymi (założenia ogrodowe, kopuły), była pierwszym krokiem w stronę eklektyzmu.

UHF2-33 Ustrój Francji według konstytucji z 1795 roku

Na foliogramie znajduje się schemat blokowy ukazujący główne instytucje władzy i ustrój Republiki Francuskiej założony w konstytucji z 22 sierpnia 1795 r. Należy poprosić uczniów o przypomnienie zmian, jakie zaszły w ustroju Francji w okresie rewolucji. Prezentując foliogram, nauczyciel powinien omówić zależności pomiędzy poszczególnymi organami władzy we Francji. Można poprosić uczniów o przeprowadzenie porównania ustroju Francji w 1791, 1795 oraz w 1799 r.

UHF2-34 Ustrój monarchii Austro-Węgierskiej w 1867 roku

Schemat blokowy na foliogramie ukazuje zasady ustrojowe austro-węgierskiej monarchii dualistycznej w 1867 r. (konstytucja Węgier z 1848 r., konstytucja Austrii z 1867 r.). Jako wstęp do prezentacji foliogramu należy przedstawić wydarzenia Wiosny Ludów, które doprowadziły do uchwalenia konstytucji Węgier. Po omówieniu struktur władzy i ich kompetencji można przybliżyć uczniom starania Polaków zmierzające do przekształcenia Austro-Węgier w monarchię trialistyczną.

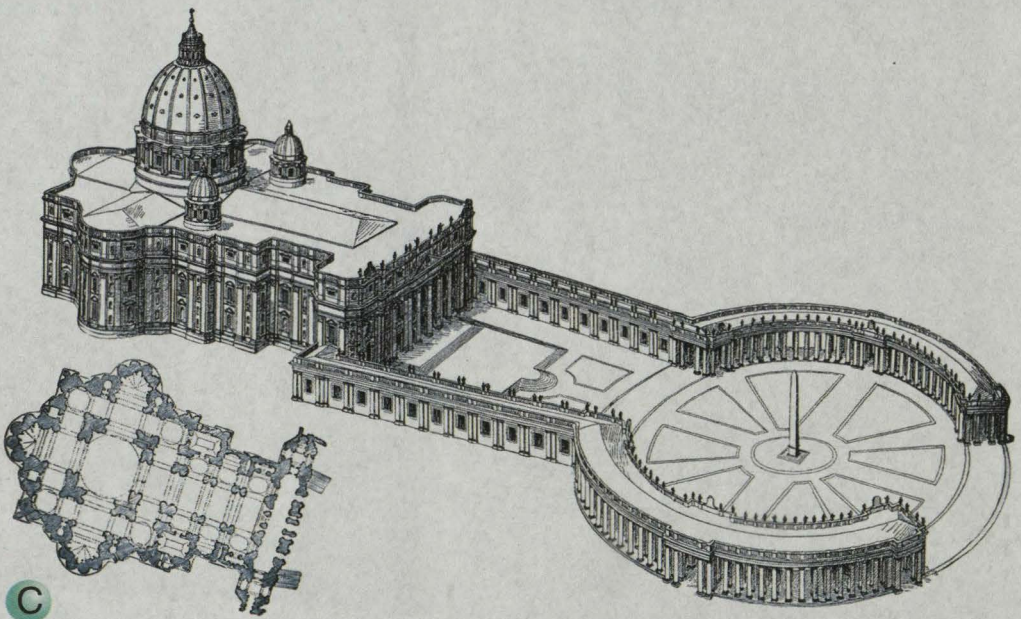
UHF2-35 Ustrój Cesarstwa Niemieckiego z 1871 roku

Na foliogramie zamieszczono schemat blokowy ukazujący ustrój i organizację władz II Rzeszy Niemieckiej w 1871 r. Najpierw nauczyciel powinien poprosić uczniów o przypomnienie ustroju władz Rzeszy w okresie przed zjednoczeniem. W formie krótkiego wykładu nauczyciel przedstawia wydarzenia wojny francusko-pruskiej i jej skutki. Przedstawiając przebieg zjednoczenia Niemiec, należy wskazać na rolę, jaką odegrał Otto von Bismarck. Można także przeprowadzić krótkie porównanie przebiegu zjednoczenia Włoch i Niemiec. Po omówieniu ustroju Cesarstwa można też poprosić uczniów o porównanie go z obecnym ustrojem Niemiec. Proponujemy wykorzystanie w tym celu foliogramu „Władze Niemiec” do wiedzy o społeczeństwie (album foliogramów Wydawnictwa Pedagogicznego OPERON).

UHF2-36 Autonomia galicyjska w II połowie XIX wieku

Na foliogramie zamieszczono schemat blokowy przedstawiający strukturę autonomicznych władz galicyjskich i ich umiejscowienie w systemie ustrojowym Austro-Węgier. Przed prezentacją foliogramu należy poprosić uczniów o przypomnienie położenia Polaków w poszczególnych zaborach w pierwszej połowie XIX w. Omawiając foliogram, należy przybliżyć uczniom życie polityczne w Galicji – partie i stronnictwa polityczne (ludowcy, konserwatyści, endecy, socjaliści) oraz ich stosunek do kwestii niepodległościowej. Warto omówić działalność Agnora Gołuchowskiego, Michała Bobrzyńskiego, Floriana Ziemiałkowskiego, Jana Stapińskiego, Wincentego Witosa i Ignacego Daszyńskiego. Należy uświadomić uczniom rolę, jaką odegrała autonomia galicyjska w podtrzymywaniu ducha narodowego, szczególnie w okresie nasilonej rusyfikacji w zaborze rosyjskim i germanizacji w zaborze pruskim.

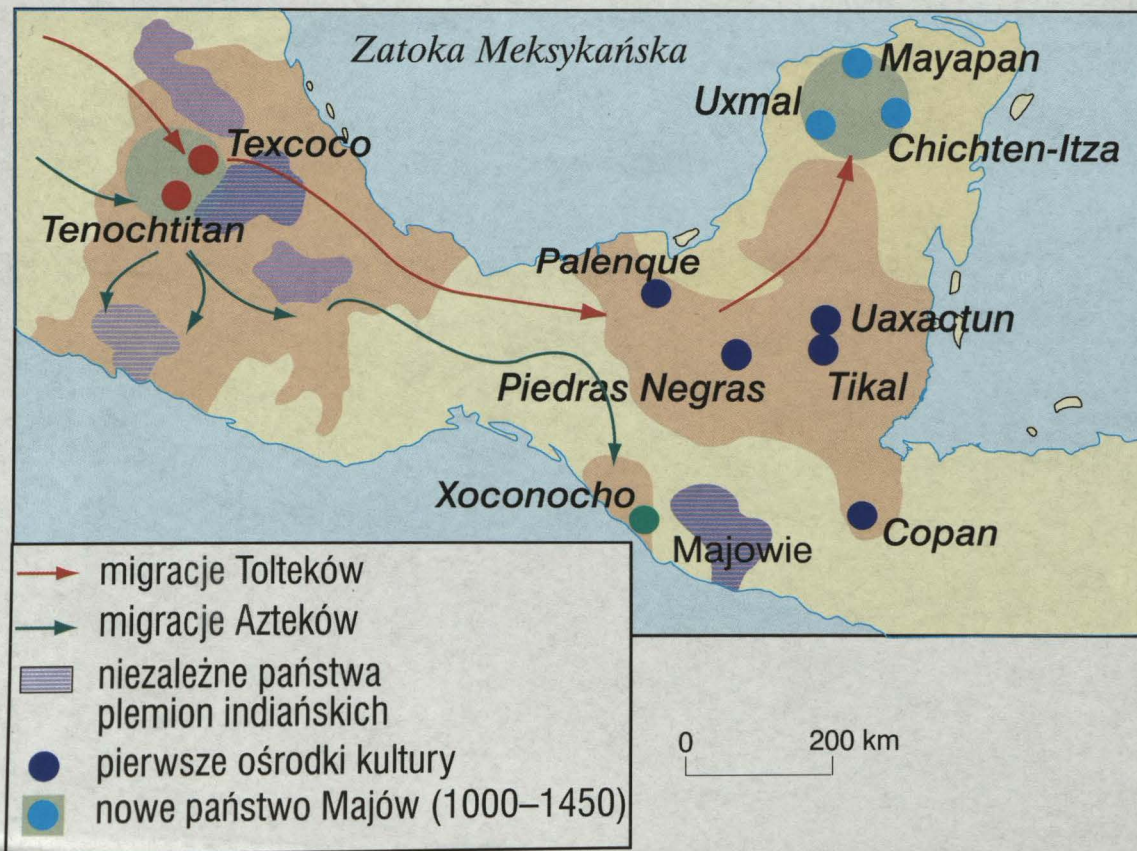
SZTUKA RENESANSOWA

REFORMACJA W EUROPIE

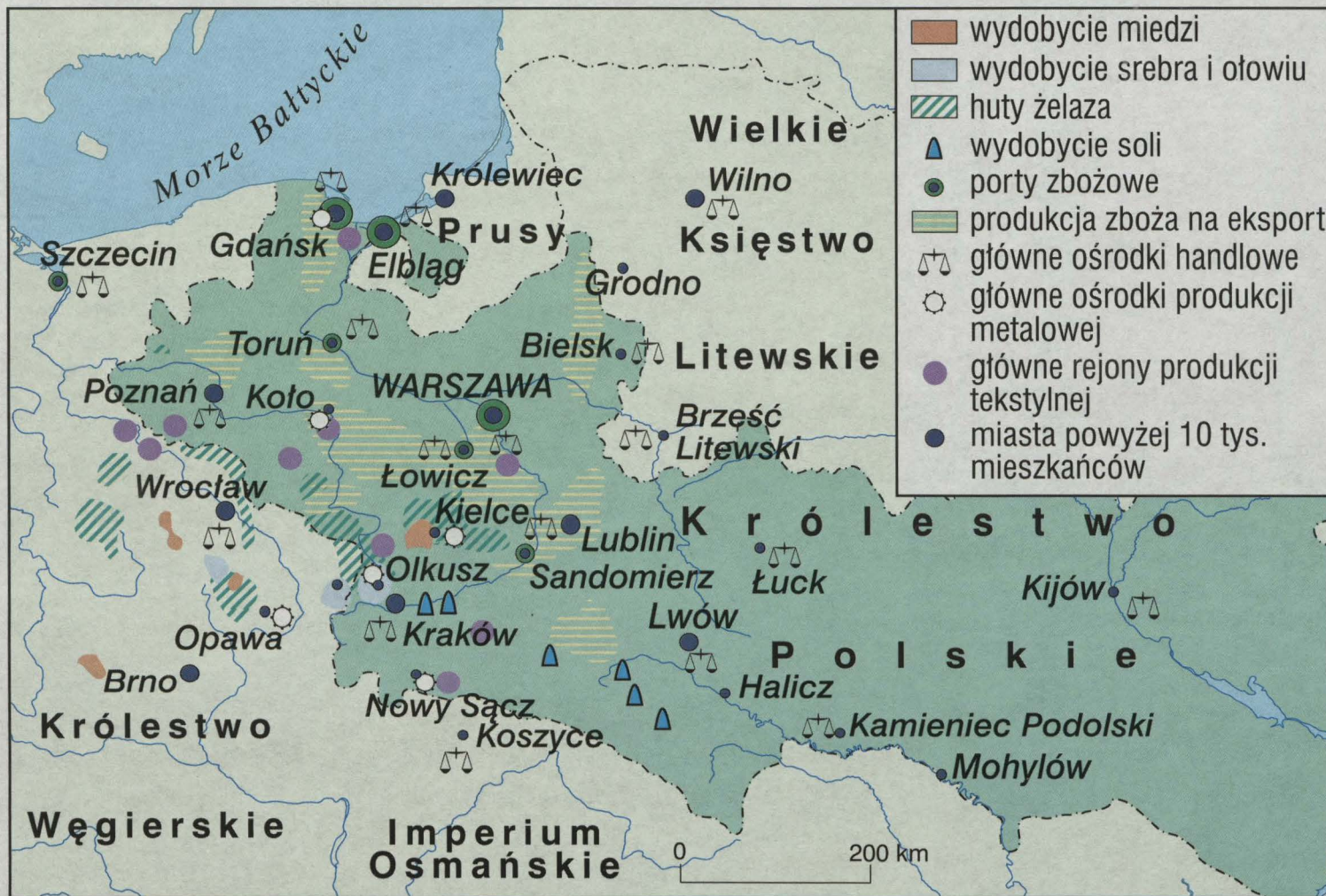
KULTURY PREKOLUMBIJSKIE

SKANDYNAWIA W XVI I XVII WIEKU

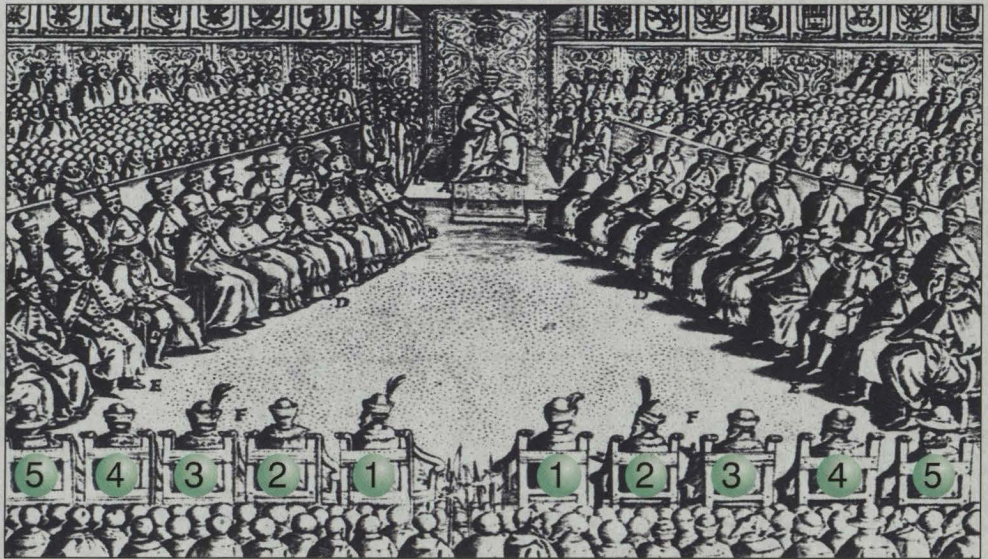

GOSPODARKA RZECZYPOSPOLITEJ W OKRESIE WCZESNONOWOŻYTNYM

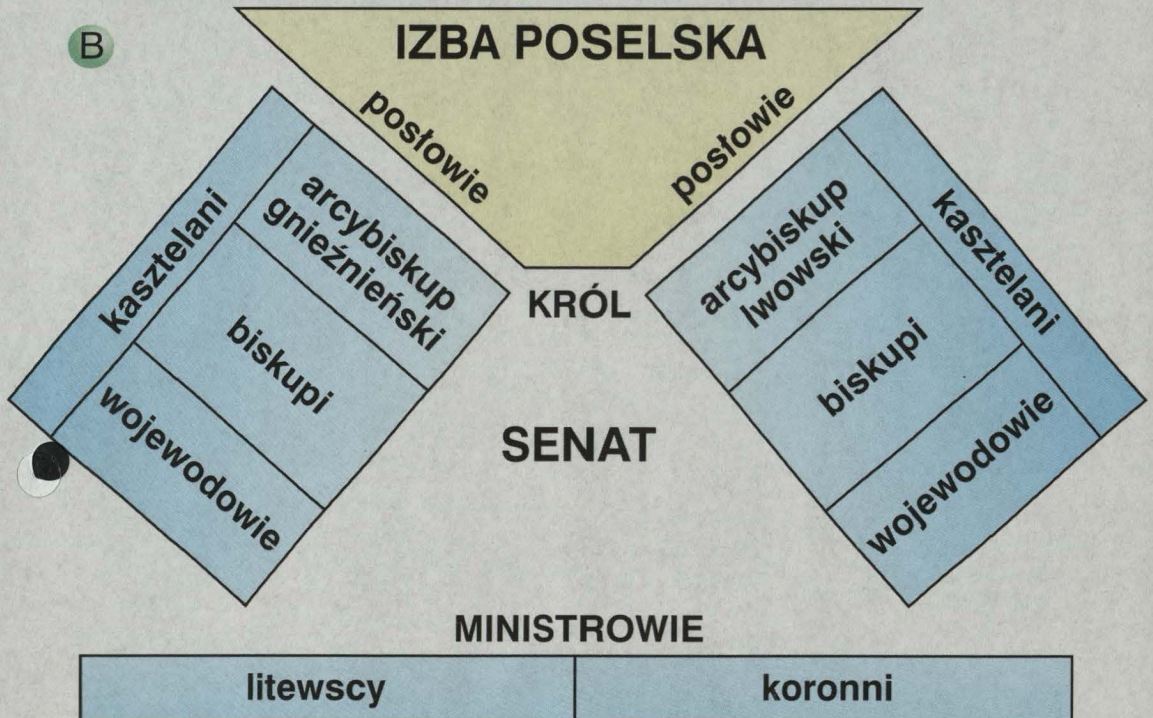

SEJM RZECZYPOSPOLITEJ OBOJGA NARODÓW

A

B

- marszałek wielki (1)
- kanclerz wielki (2)
- podkanclerzy (3)
- podskarbi wielki (4)
- marszałek nadworny (5)

REFORMACJA W POLSCE

■ Rzeczpospolita Polska w 1619 r.

główne ośrodki reformacji:

- luteranie
- kalwini
- arianie
- bracia czescy

- ☾ mahometanie
- ⊠ skupiska karaimów
- ⊠ gminy żydowskie

- ⊕ arcybiskupstwa rzymskokatolickie (łacińskie)
- ⊕ arcybiskupstwa greckokatolickie (unickie)
- ⊕ metropolie prawosławne
- ⊕ metropolia ormiańskokatolicka

0 200 km

WOJNA TRZYDZIESTOLETNIA

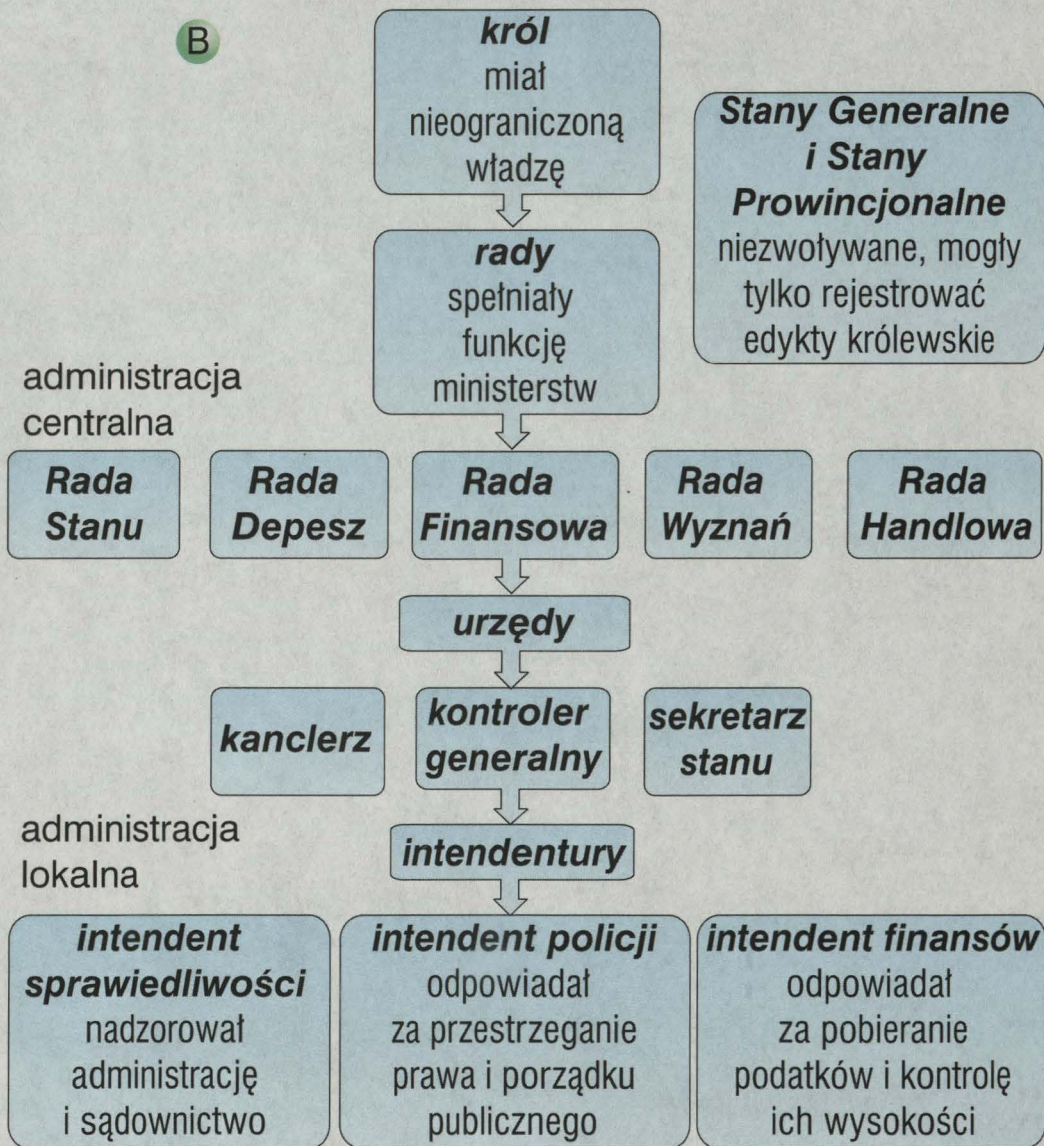

ABSOLUTYZM FRANCUSKI W OKRESIE PANOWANIA LUDWIKA XIV

A

B

WOJNY ROSJI Z POLSKĄ W XVII WIEKU

lenna polskie

najważniejsze bitwy stoczone w latach 1609–1634

najważniejsze bitwy stoczone w latach 1654–1660

wyprawa Żółkiewskiego w latach 1609–1611

wyprawa królewicza Władysława (1617–1618)

ruchy wojsk rosyjskich (1654–1656)

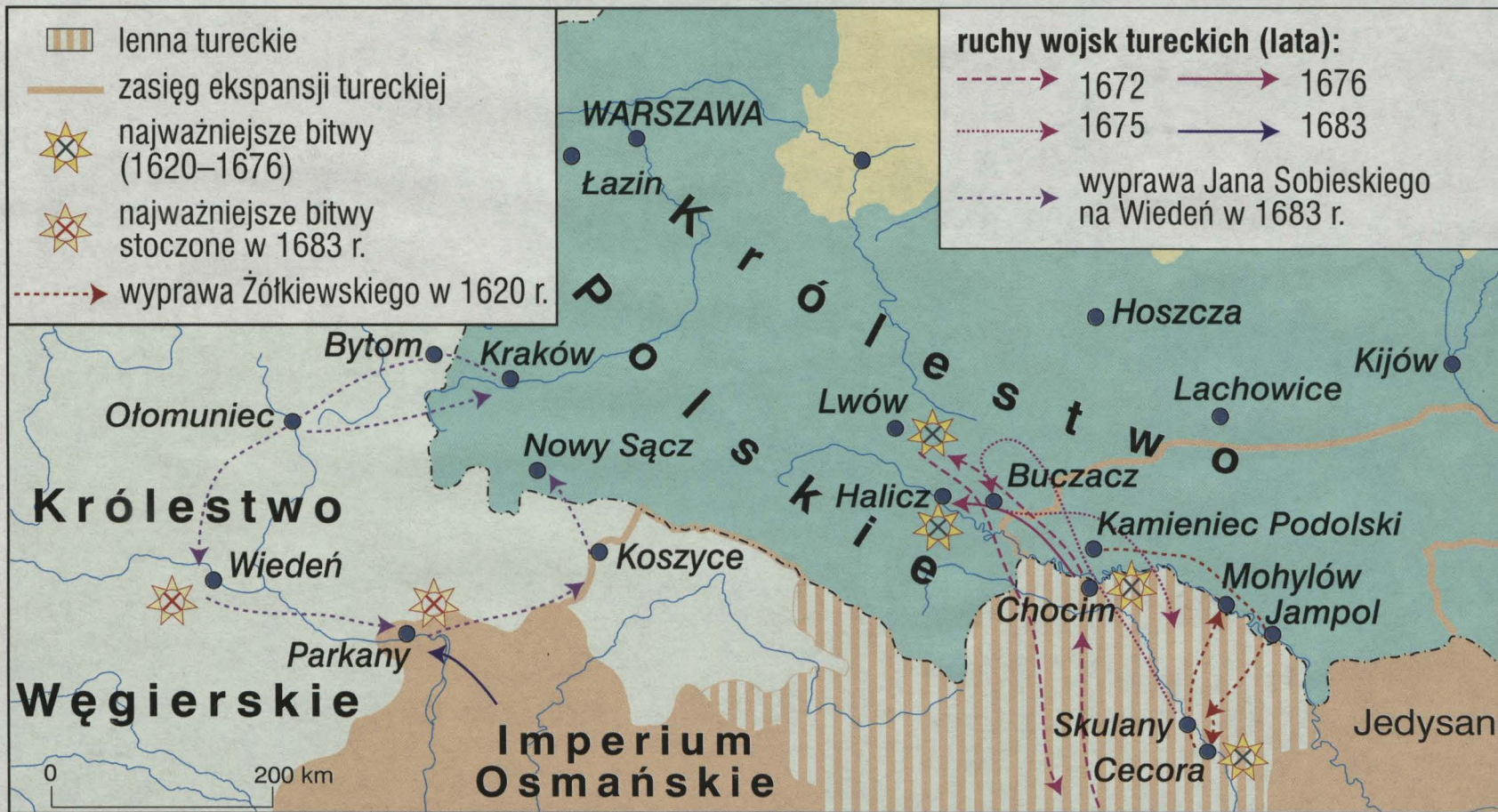

najdalszy zasięg wypraw rosyjskich (1654–1656)

0

200 km

WOJNY TURCJI Z POLSKĄ W XVII WIEKU

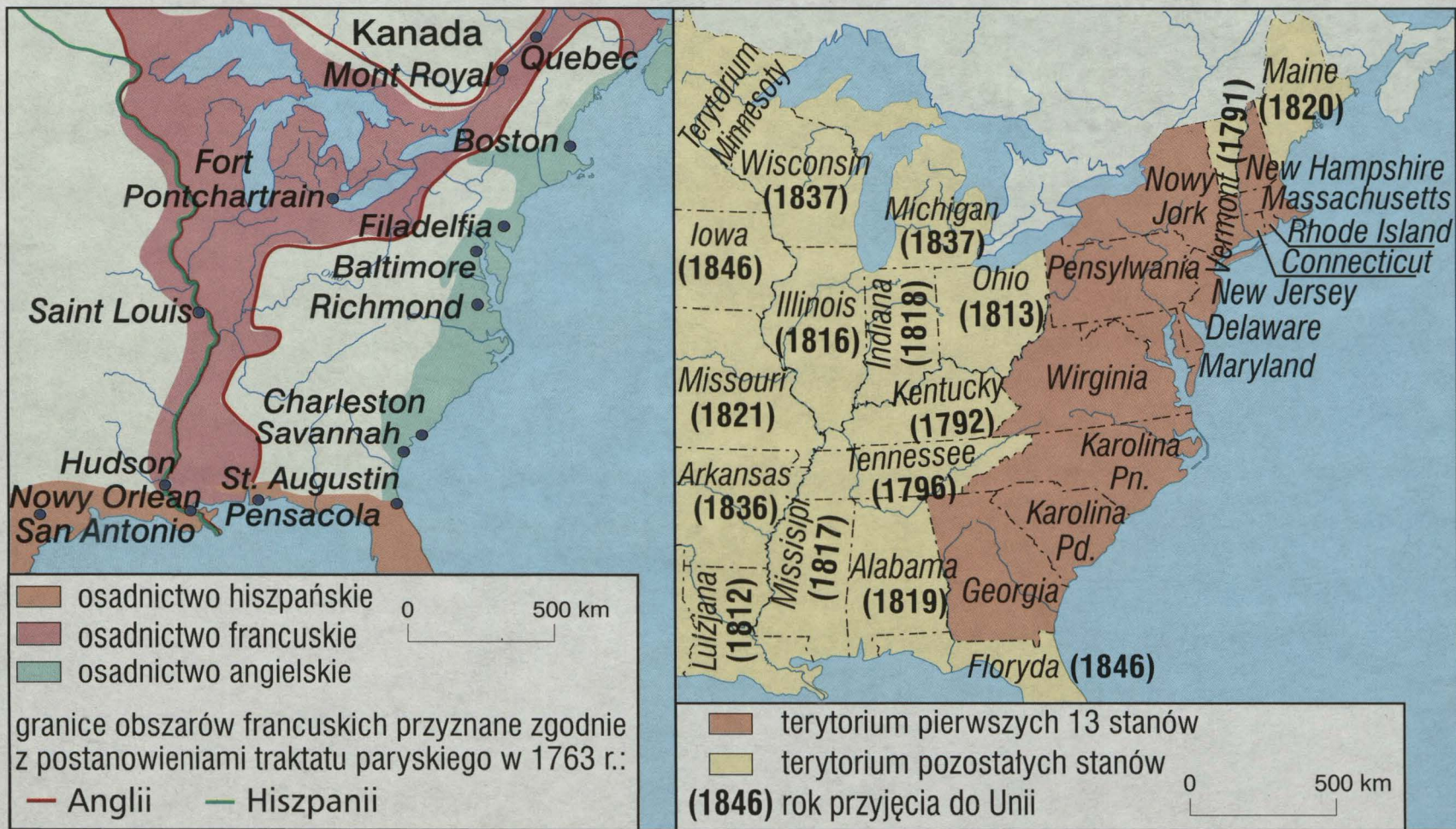
WZROST POTĘGI ROSJI OD XVI DO XVIII WIEKU

WZROST POTĘGI PRUS W XVII I XVIII WIEKU

POWSTANIE I ROZWÓJ TERYTORIALNY STANÓW ZJEDNOCZONYCH AMERYKI

USTRÓJ STANÓW ZJEDNOCZONYCH AMERYKI

PREZYDENT

władza wykonawcza

Uprawnienia:

1. wykonywanie ustaw
2. polityka zagraniczna, traktaty międzynarodowe
3. dowództwo nad armią i flotą
4. podpisywanie uchwał Kongresu
5. informowanie Kongresu o stanie Unii
6. nominowanie za zgodą senatu

Nie ma:

1. inicjatywy ustawodawczej
2. prawa rozwiązania Kongresu

SEKRETARZE STANU

stoją na czele departamentów

NAJWYŻSZY SĄD FEDERALNY

1. sądownictwo w sprawach przewidzianych w ustawach federalnych
2. badanie zgodności ustaw z konstytucją
3. nadrzędny nad niższymi sądami federalnymi

weto zawieszające

ZASADY USTROJU POLITYCZNEGO

1. federacja
2. trójpodział władzy
3. równowaga władz

KONGRES

IZBA REPREZENTANTÓW

na czele przewodniczący

Uprawnienia:

1. ustawodawstwo w zakresie spraw wspólnych
2. rozpatrywanie projektów ustaw podatkowych (jako pierwsze)
3. *impeachment*: występowanie z oskarżeniem prezydenta, wiceprezydenta, wyższych urzędników i sędziów za zdradę, przekupstwo i inne poważne przestępstwa

SENAT

przewodniczący
wiceprezydent

Uprawnienia:

1. udzielanie zgody na traktaty międzynarodowe
2. udzielanie zgody na nominacje prezydenta
3. wydawanie wyroków

Sprawy wspólne stanów rozstrzygane na szczepku federalnym:

1. obronność	4. obrót zagraniczny
2. cła i podatki	5. miary i wagi
3. obywatelstwo,
sprawy
ludnościowe	6. sprawy wojny
i pokoju

USTRÓJ FRANCJI WEDŁUG KONSTYTUCJI Z 1791 ROKU

USTRÓJ FRANCJI WEDŁUG KONSTYTUCJI Z 1799 ROKU

ZASADY USTROJU

1. republika (pozornie)
2. przewaga władzy wykonawczej

Zmiana konstytucji 1804 r.
(tzw. konstytucja cesarska)
wprowadziła dziedziczną
godność cesarza.

MINISTROWIE

mianowani przez I konsula
władza wykonawcza

SĄDY

trybunały pierwszej instancji
trybunały apelacyjne
TRYBUNAŁ KASACYJNY

I KONSUL

II i III konsul – głos doradczy

Uprawnienia:

1. posiadanie inicjatywy ustawodawczej
2. sprawowanie władzy wykonawczej
3. pełnienie funkcji głowy państwa
4. ogłaszanie ustawy

RADA STANU

mianowana przez I konsula

Uprawnienia:

1. opracowywanie projektów ustaw
2. sądownictwo administracyjne

władza ustawodawcza

TRYBUNAT

od 1807 r. 100 członków

Uprawnienia:

1. dyskutowanie nad projektami ustaw
2. przyjmowanie lub odrzucanie projektów ustaw

CIAŁO USTAWODAWCZE

500 członków

Uprawnienia:

1. przyjmowanie lub odrzucanie projektów ustaw bez dyskusji (tzw. sejm niemy)

SENAT

80 członków dożywotnich (pierwszy skład mianowany przez I konsula)

Uprawnienia:

1. badanie zgodności ustaw z konstytucją
2. inicjatywa ustawodawcza w zakresie rewizji konstytucji
3. wybór konsulów, członków Trybunatu, ciała ustawodawczego i sędziów Sądu Kasacyjnego z listy narodowej

USTRÓJ POLSKI WEDŁUG KONSTYTUCJI 3 MAJA

WŁADZA WYKONAWCZA

KRÓL

1. sprawował władzę wykonawczą
2. dziedziczył w dynastii Wettinów
3. miał prawo zwoływania sejmu
4. miał prawo inicjatywy ustawodawczej
5. był zwierzchnikiem armii
6. mianował urzędników i oficerów
7. w jego imieniu ogłaszano ustawy
8. nie ponosił odpowiedzialności politycznej

współpraca i kontrola

STRAŻ PRAW (rada królewska)

1. była najwyższym organem administracji państwowej
2. król przewodniczył obradom
3. prymas był głową duchowieństwa i przewodniczącym Komisji Edukacji Narodowej
4. król powoływał pięciu ministrów

WŁADZA USTAWODAWCZA

SEJMIKI

1. do udziału w sejmikach uprawniona była jedynie szlachta posesjonacka (dolna granica wieku 18 lat)

wybory

SEJM (dwuizbowy)

1. stanowił ustawy
2. połączone izby rozpoczynały i kończyły obrady, witały króla, wystukiwały relacji postów zagranicznych

IZBA POSELSKA (izba niższa)

1. miała władzę ustawodawczą
2. obradom przewodniczył marszałek
3. kadencja dwuletnia
4. głosowanie większością głosów
5. na szlacheckich sejmikach wybierano 204 posłów
6. zgromadzenie miejskie wybierało 24 plenipotentów miast, mieli oni prawo zabierania głosu wyłącznie w sprawach miejskich
7. izbie przysługiwało prawo wypowiedzenia wojny, zawierania pokoju i podpisywania traktatów międzynarodowych

SENAT (izba wyższa)

1. w skład wchodziło 132 senatorów (województwie, kasztelani, biskupi diecezjalni, ministrowie)
2. obradom przewodniczył król
3. senat miał prawo weta zawieszającego wobec uchwał sejmu w zakresie spraw politycznych, cywilnych i karnych
4. nie miał inicjatywy ustawodawczej

WŁADZA SĄDOWNICZA

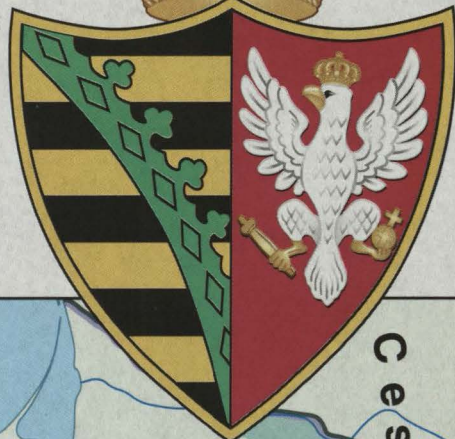
SĄDY STANOWE

1. obowiązywała zasada właściwości stanu i miejsca

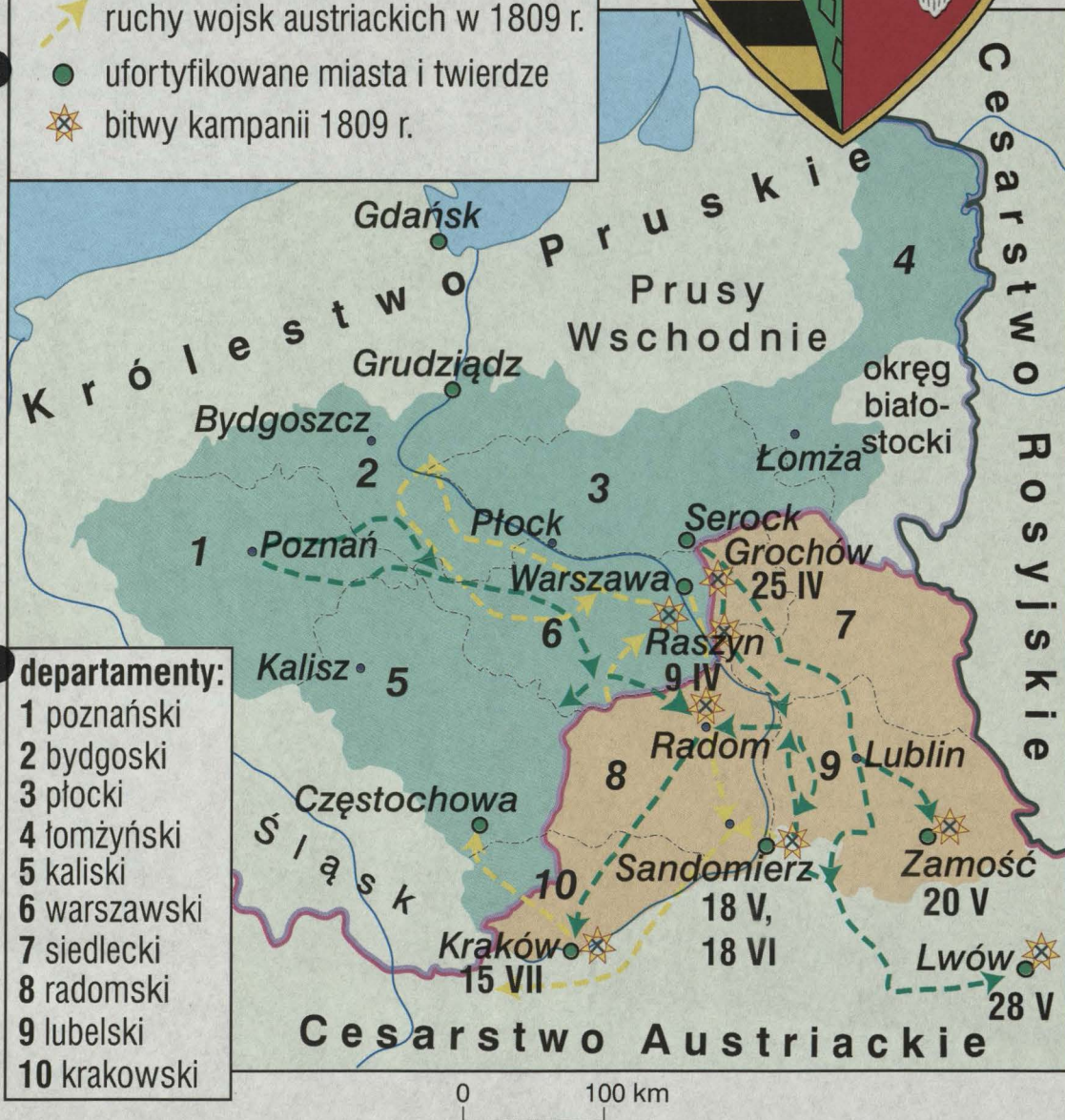
ROZBIORY POLSKI

KSIĘSTWO WARSZAWSKIE

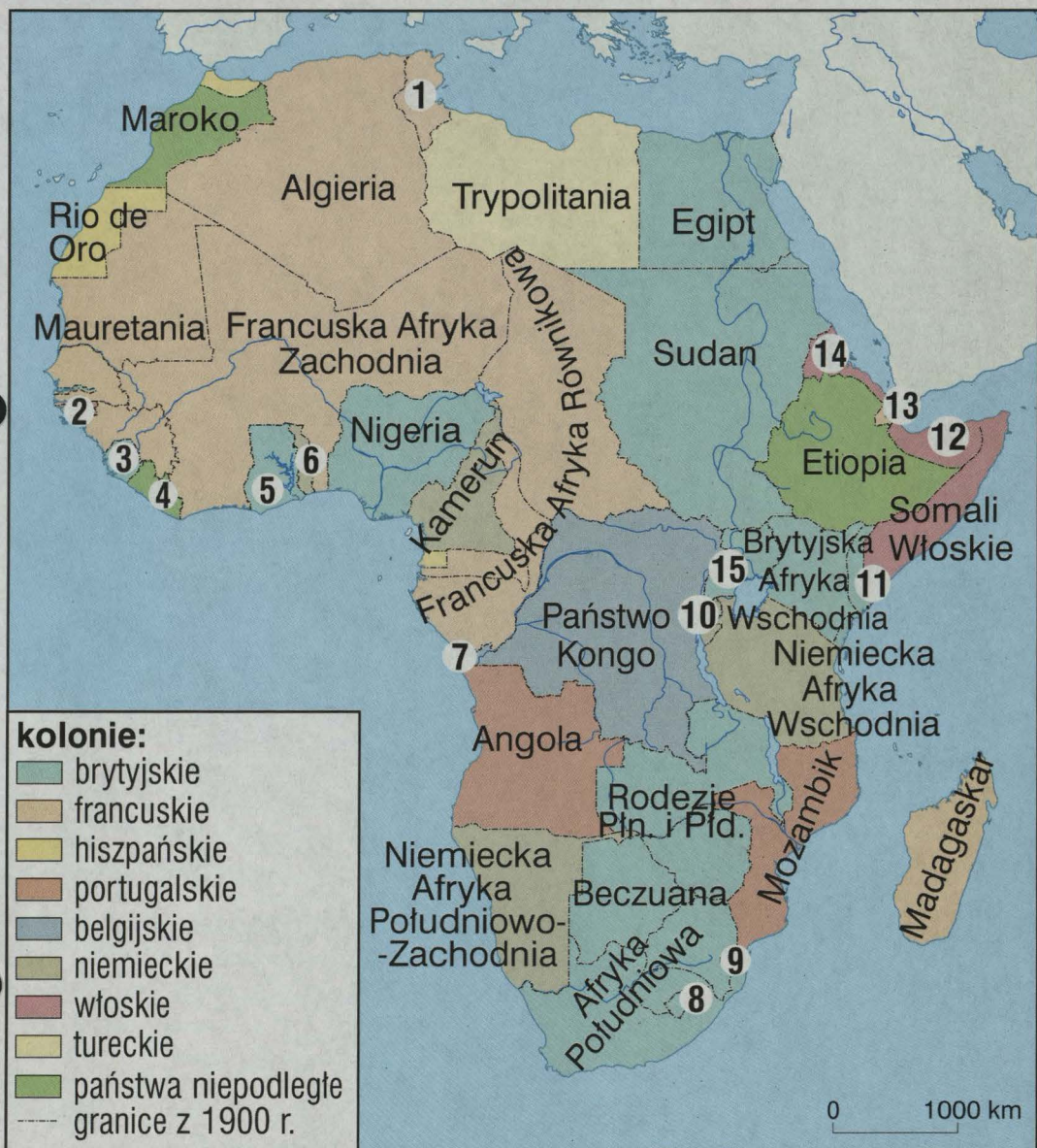
- obszar Księstwa Warszawskiego w 1807 r.
- obszar przyłączony do Księstwa Warszawskiego w 1809 r.
- granice Rosji, Austrii i Prus po III rozbiórce Polski (1795 r.)
- ruchy wojsk polskich w 1809 r.
- ruchy wojsk austriackich w 1809 r.
- ufortyfikowane miasta i twierdze
- bitwy kampanii 1809 r.

departamenty:

- 1 poznański
- 2 bydgoski
- 3 płocki
- 4 łomżyński
- 5 kaliski
- 6 warszawski
- 7 siedlecki
- 8 radomski
- 9 lubelski
- 10 krakowski

KOLONIE W AFRYCE POD KONIEC XIX WIEKU

1 Tunezja	5 Złote Wybrzeże	9 Suazi	13 Somali Francuskie
2 Gwinea Portugalska	6 Togo	10 Ruanda-Urundi	14 Erytrea
3 Sierra Leone	7 Kabinda	11 Dżuba	15 Uganda
4 Liberia	8 Basuto	12 Somali Brytyjskie	

STRUKTURA SPOŁECZNA BELGII W POŁOWIE XIX WIEKU

PIERWSZA WOJNA ŚWIATOWA

- państwa centralne
- państwa, które przystąpiły do sojuszu państw centralnych
- państwa neutralne
- państwa należące do koalicji
- państwa, które przystąpiły do sojuszu państw koalicji
- zasięg okupacji niemieckiej, tureckiej i austro-węgierskiej na wschodzie (1918)

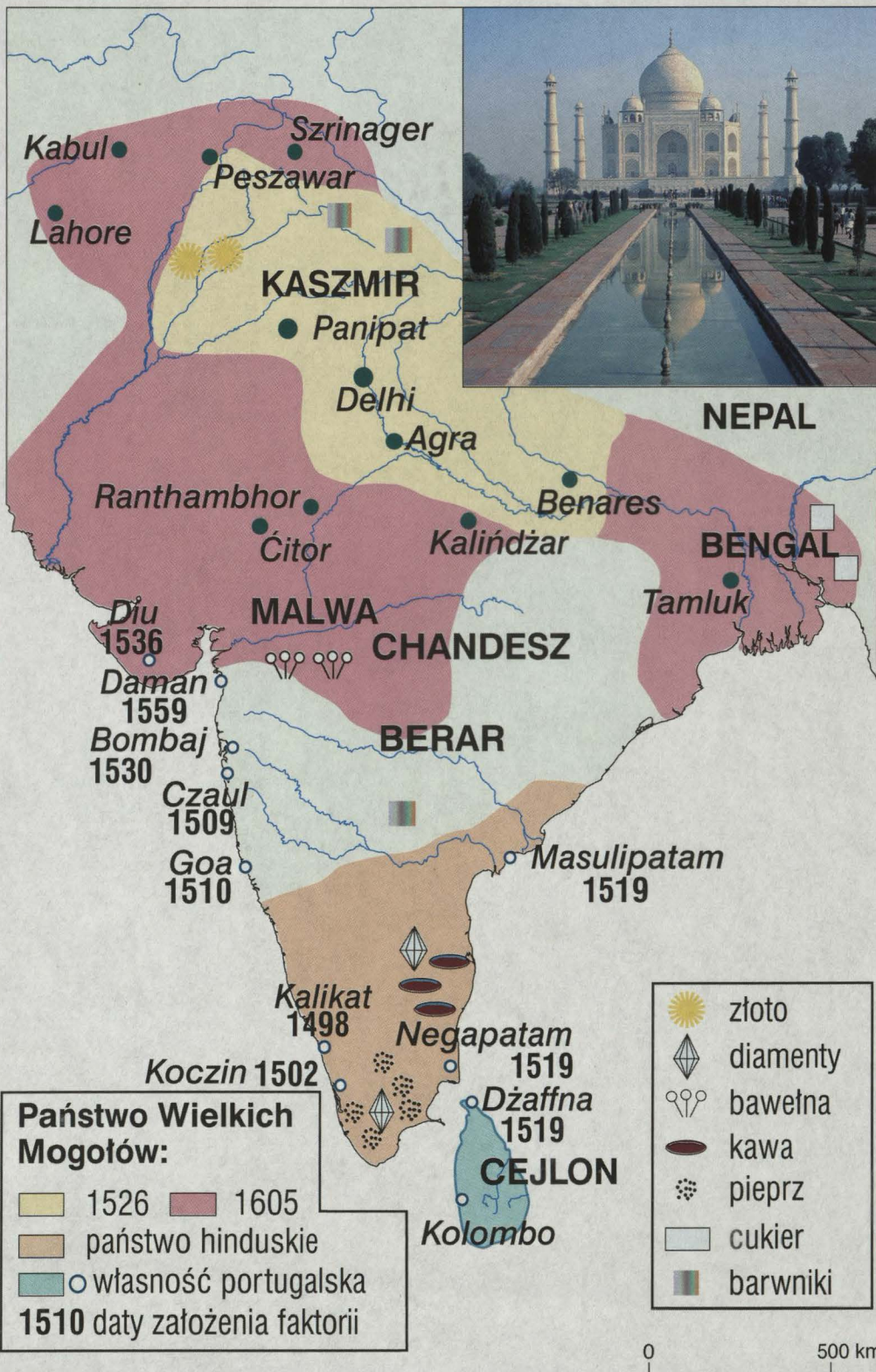
- miejsca walk legionów polskich
- obszar działań wojennych między wojskami państw centralnych i koalicji
- miejsca najważniejszych bitew

linie frontów (lata):

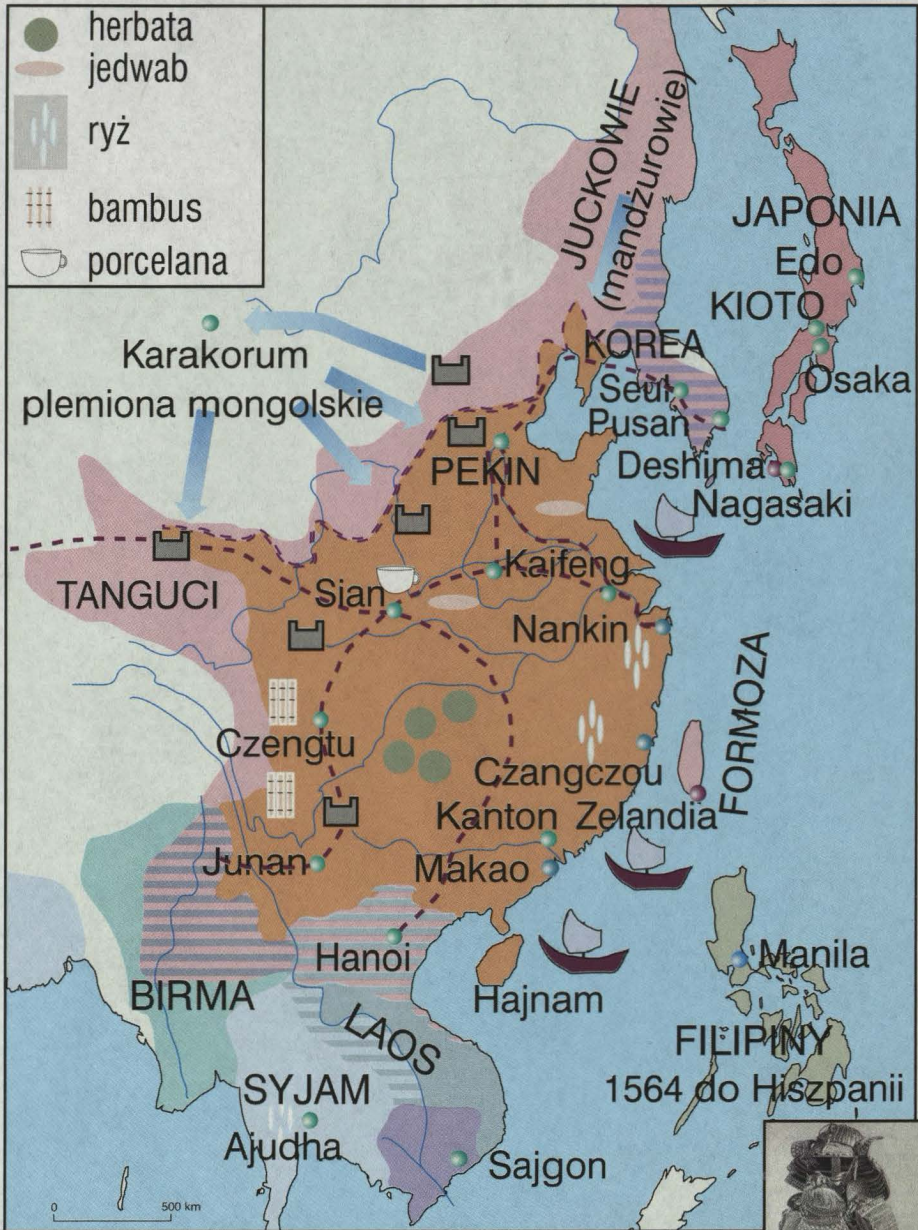
- koniec 1914 r.
- I połowa 1915 r.
- 1916 r.
- 1917 r.
- II połowa 1915 r.
- 1918 r.

0 500 km

PAŃSTWO WIELKICH MOGOŁÓW W INDIACH

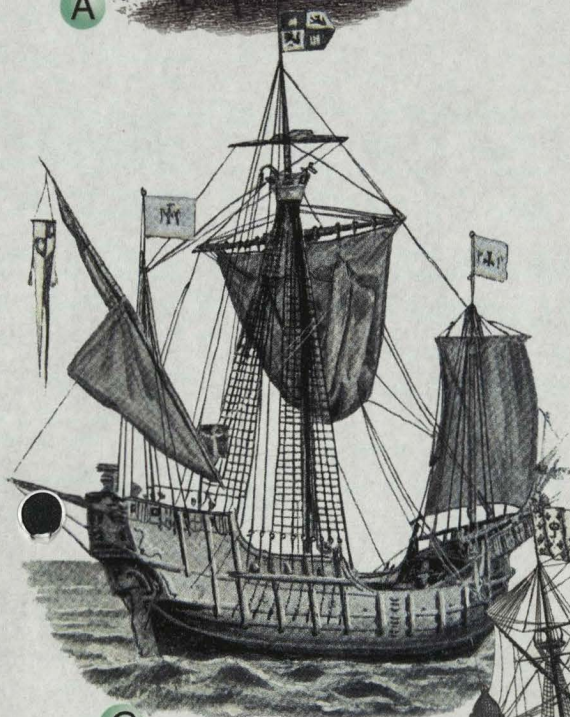
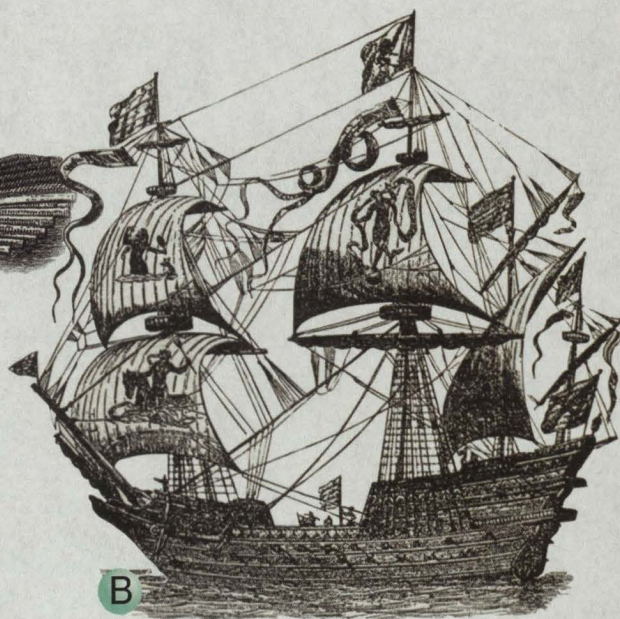
CHINY I JAPONIA W EPOCE NOWOŻYTNEJ

	Chiny w 1400 r.		hiszpańskie
	Chiny w 1644 r.		portugalskie
	Wielki Mur		holenderskie
	inne umocnienia graniczne		piraci japońscy
	twierdze		ekspansja plemion mongolskich
	szlaki handlowe		

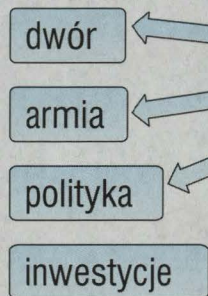

ROZWÓJ SZKUTNICTWA I ŻEGLUGI W EPOCE WCZESNONOWOŻYTNEJ

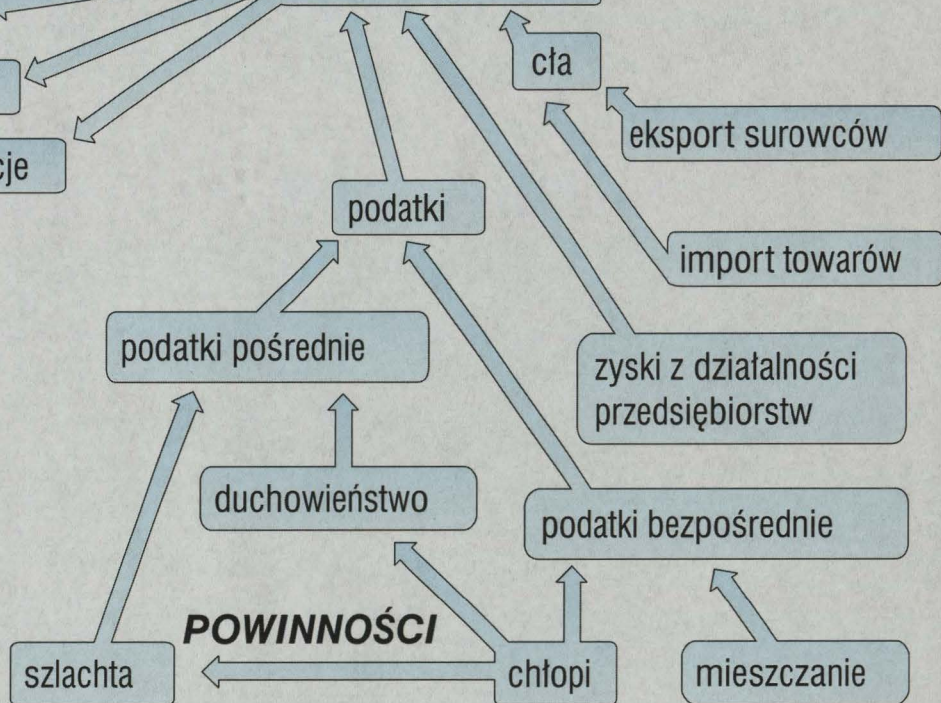
SYSTEM FINANSOWY FRANCJI POD PANOWANIEM LUDWIKA XIV

WYDATKI

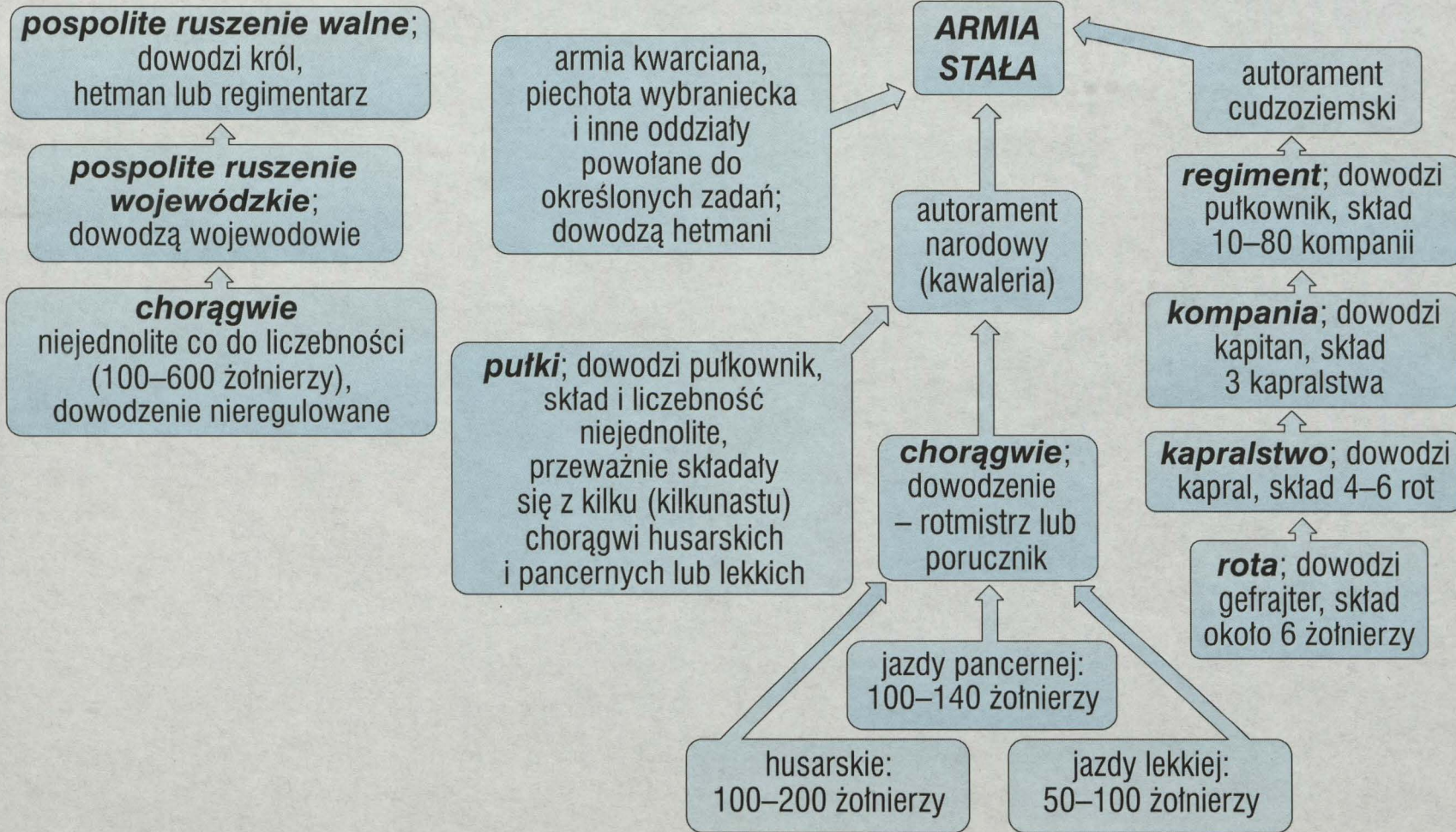

SKARB PAŃSTWA

PRZYCHODY

STRUKTURA ORGANIZACYJNA WOJSK RZECZYPOSPOLITEJ W XVII WIEKU

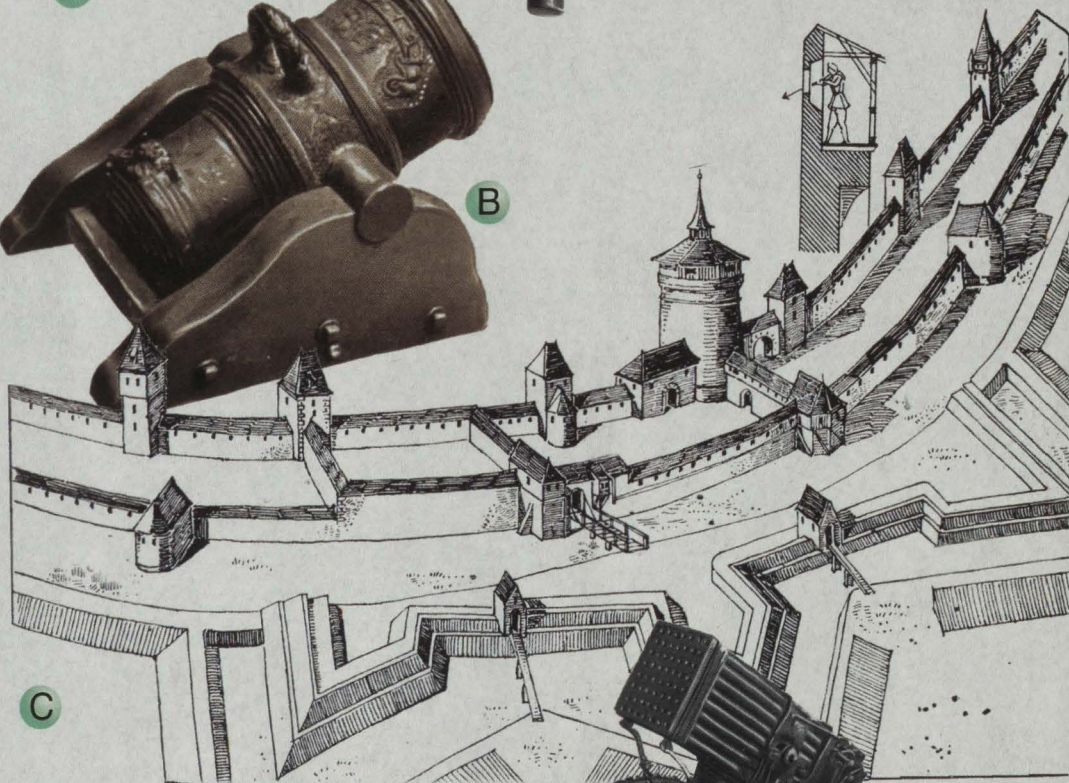
ARTYLERIA W EPOCE WCZESNONOWOŻYTNEJ

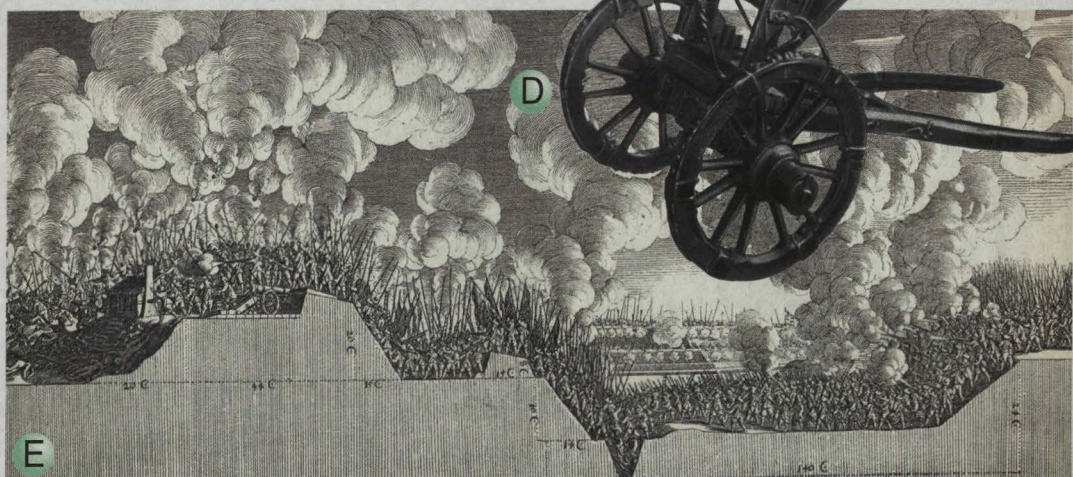
A

B

C

D

E

PROCESY CZAROWNIC W EPOCE WCZESNONOWOŻYTNEJ

Czynniki nasilające oskarżenia o czary

1. zniszczenia wojenne
2. klęski żywiołowe
3. niepokoje religijne
4. rozwarstwienie majątkowe
5. indywidualne konflikty i nieporozumienia międzyludzkie

Sposoby wszczynania procesu sądowego

oskarżenie publiczne
1. wnoszone przez instygatora na podstawie *fama publica*

oskarżenie prywatne
1. wnoszone przez powoda lub jego pełnomocnika prawnego

Zarzuty

1. przestępstwa przeciwko religii (paktowanie z diabłem)
2. powodowanie szkód materialnych (uśmiercanie zwierząt hodowlanych, niszczenie zasiewów i zebranych plonów)
3. przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu (sprowadzanie chorób i śmierci)

Środki dowodowe

1. przyznanie się do winy oskarżonego (często wymuszone torturami), zeznania oskarżonego, zeznania świadków, ordalia, opinia o oskarżonej osobie, dowody materialne

Wyrok

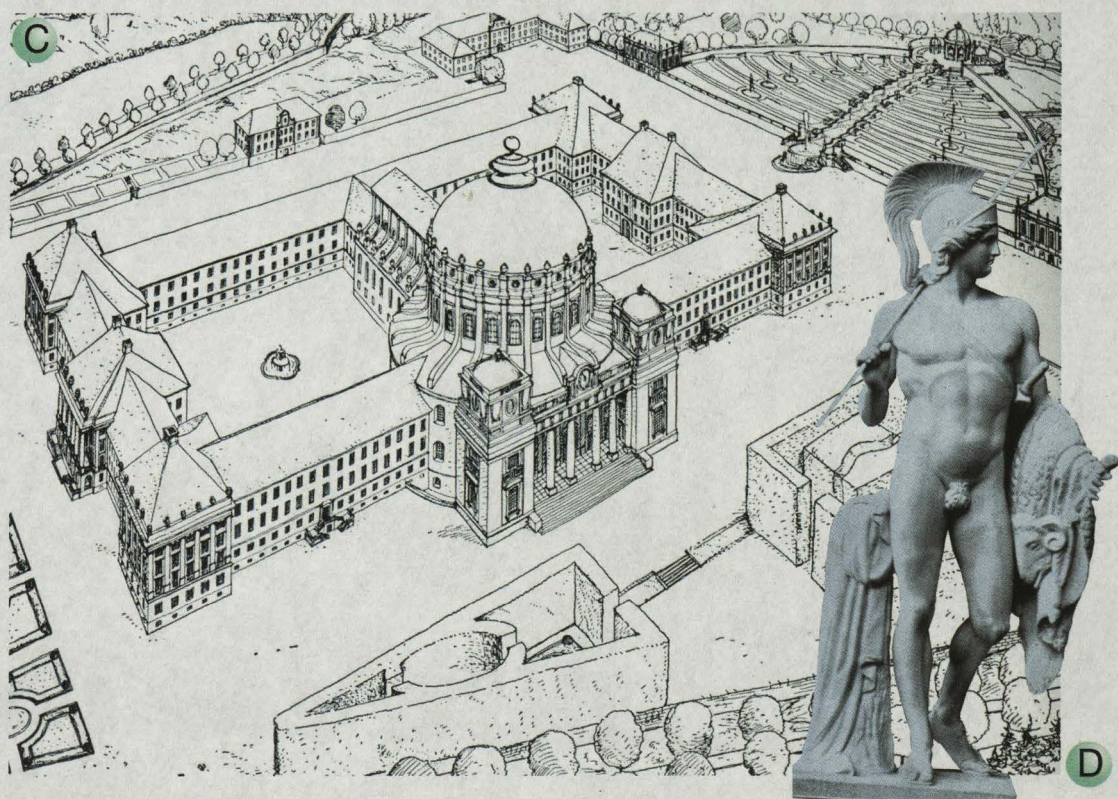
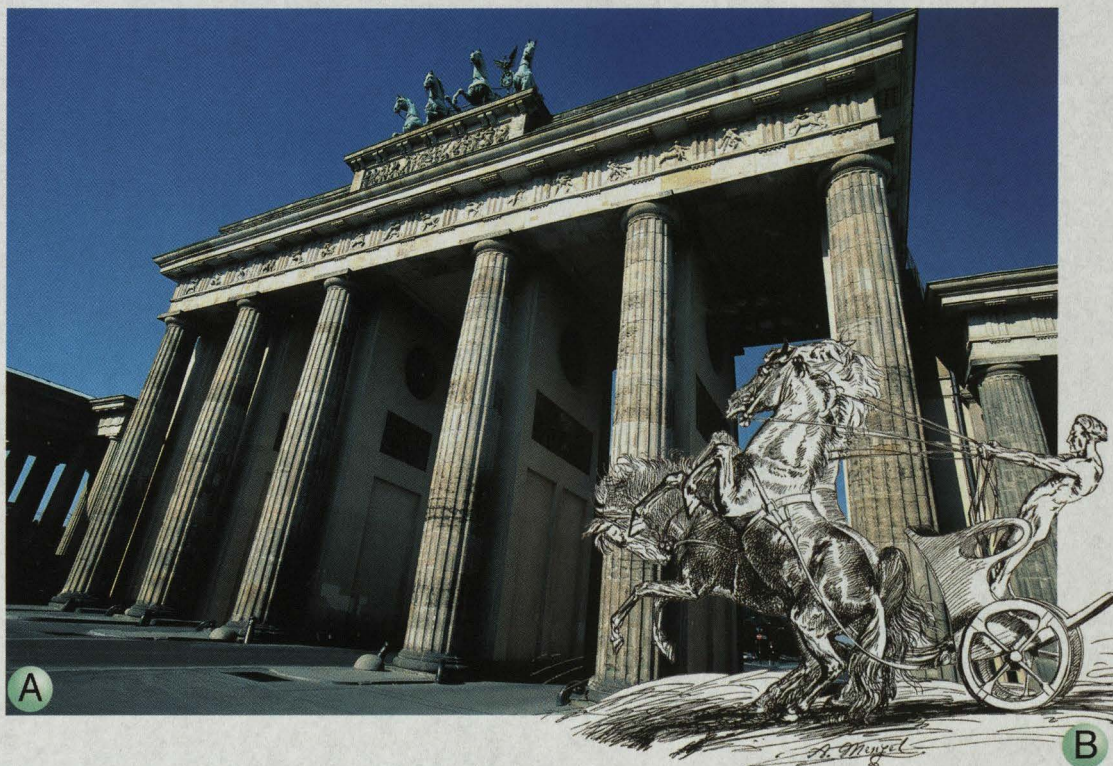
Skazujący: pokuta kościelna, grzywna, zadośćuczynienie poszkodowanemu, kary hańbiące (chłosta, obcięcie włosów, wypalenie znamienia), banicja, śmierć (spalenie, utopienie, powieszenie)

Uniewinniający: osoba oskarżona ma prawo wszczęcia dochodzenia przeciwko powodowi o oszczerstwo

Powołanie

Instygator stara się, aby osoba oskarżona wskazała współników. Jeżeli uzyska informacje na ten temat, to wszczyna nowe dochodzenie.

SZTUKA KLASYCYSTYCZNA

USTRÓJ FRANCJI WEDŁUG KONSTYTUCJI Z 1795 ROKU

ZASADY USTROJU
rygorystyczny podział władzy

MINISTROWIE
(6–8)
powoływani i odwoływani przez dyrektoriat

SĄD NAJWYŻSZY
prawo sądenia członków ciała ustawodawczego i dyrektoriatu

DYREKTORIAT
5 dyrektorów wybieranych na 5 lat (co roku 1 się zmieniał)
władza wykonawcza ogłasza ustawy

CIAŁO USTAWODAWCZE
członkowie obu izb wybierani na 3 lata (co roku 1/3 ustępowała), zasada permanencji

RADA PIĘCIUSET	RADA STARSZYCH
250 osób	250 osób
Uprawnienia: 1. wyłączność inicjatywy ustawodawczej 2. przedstawianie 10 kandydatów na dyrektorów	Uprawnienia: 1. przyjęcie lub odrzucenie projektu ustawy bez prawa wnoszenia poprawek 2. wybór dyrektorów spośród kandydatów przedstawionych przez Radę Pięciuset

USTRÓJ MONARCHII AUSTRO-WĘGIERSKIEJ W 1867 ROKU

KONSTYTUCJA AUSTRIACKA
(21 XII 1867 r.)

ZASADY USTROJU
federacja złożona
z krajów autonomicznych

CESARZ

Uprawnienia:

1. funkcje głowy państwa
2. władza wykonawcza
3. dowództwo wojskowe
4. ogłaszanie ustaw
5. wydawanie rozporządzeń

RZĄD

cesarz i ministrowie
mianowani przez cesarza
Uprawnienia:

1. władza wykonawcza
2. inicjatywa ustawodawcza

TRYBUNAŁ STANU

niezawisłe SĄDY

RADA PAŃSTWA

**IZBA
POSŁÓW**

posłowie
kadencja 6 lat
Uprawnienia:

1. władza ustawodawcza w sprawach niezastrzeżonych dla delegacji i dla krajów
2. występowanie z oskarżeniem członków rządu za naruszenie prawa

**IZBA
PANÓW**

członkowie dziedziczni
członkowie mianowani
przez cesarza dożywotnio

KONSTYTUCJA WĘGIERSKA
(1848 r.)

ZASADY USTROJU
monarchia dualistyczna
(unia realna)

KRÓL

RZĄD

władza
wykonawcza

SEJM

**IZBA
MAGNATÓW**

**IZBA
POSŁÓW**

Uprawnienia:

1. władza ustawodawcza w innych sprawach niż wymienione w ustawie z 21 XII 1867 r.

wspólne MINISTERSTWA

1. spraw zagranicznych
2. wojny
3. finansów
4. władza wykonawcza

DELEGACJE

reprezentacja
Sejmu Węgier
i Rady Państwa
Austrii w celu
podejmowania
uchwał w zakresie
spraw wspólnych

USTRÓJ CESARSTWA NIEMIECKIEGO Z 1871 ROKU

ZASADA USTROJU

państwo federalne

KANCLERZ

mianowany przez cesarza
stanowi rząd, jemu podlegają ministrowie w randze sekretarzy stanu

Uprawnienia:

1. władza wykonawcza
2. kierowanie polityką wewnętrzną i zagraniczną

kontrasygnata

odpowiedzialność

CESARZ

(tron dziedziczny)

Uprawnienia:

1. reprezentowanie państwa
2. zawieranie traktatów międzynarodowych
3. zwoływanie posiedzeń rady i sejmu
4. ogłaszanie ustaw
5. wydawanie rozporządzeń
6. nominowanie

ogłasza

Sprawy należące do centralnych organów Rzeszy:

1. obywatelstwo, sprawy ludnościowe
2. budżet
3. siły zbrojne
4. handel wewnętrzny i zagraniczny
5. sprawy monetarne i cła
6. podatki
7. kolej i poczta
8. prawo sądowe
9. ochrona zdrowia

PARLAMENT

SEJM RZESZY

postowie,
kadencja trzyletnia,
od 1888 r.
– pięcioletnia
ustawodawstwo

RADA ZWIĄZKU

skład: pełnomocnicy rządów państw członkowskich, związani instrukcjami

przewodniczy: kanclerz Rzeszy

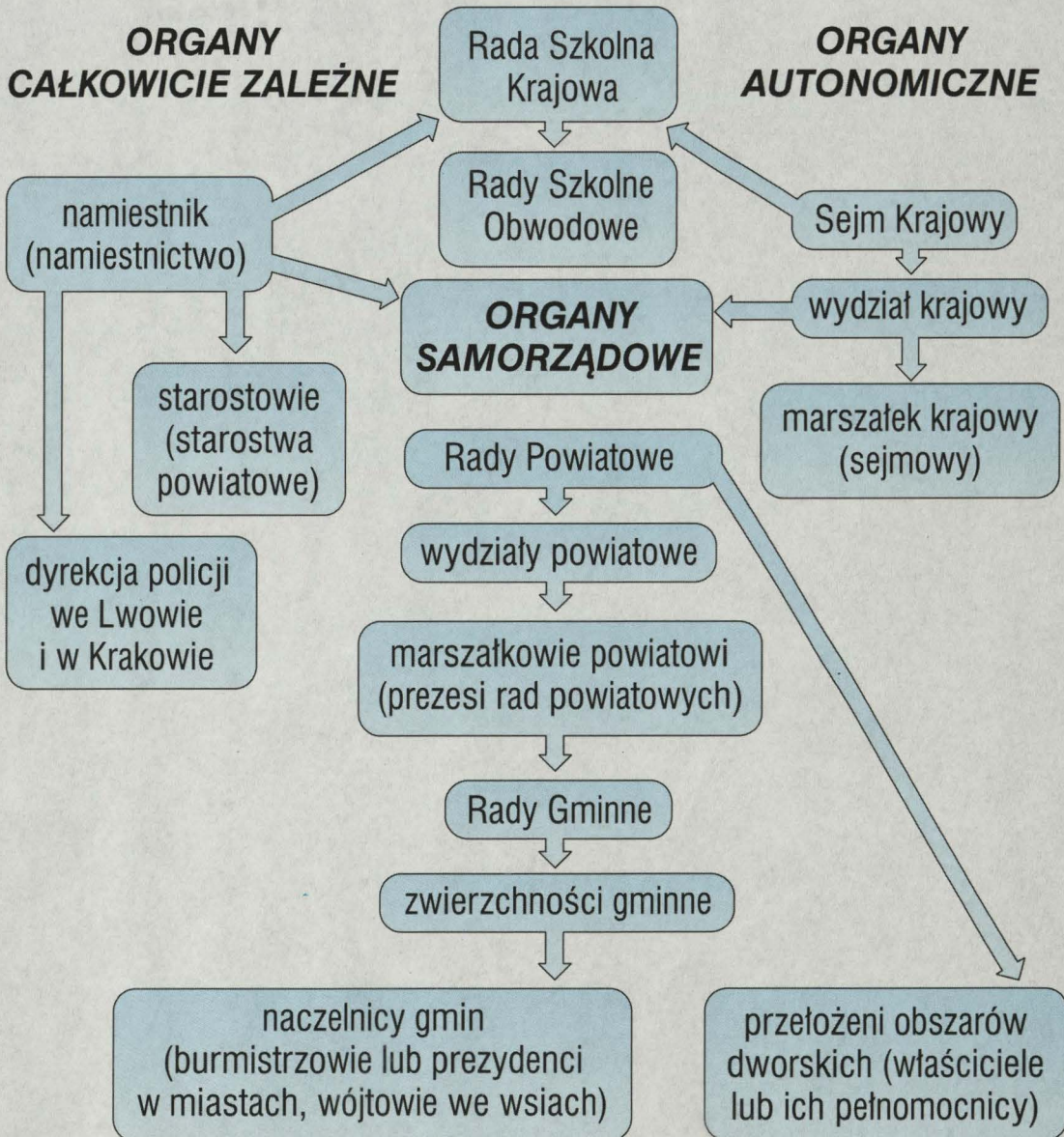
Uprawnienia:

1. zgłaszanie projektów ustaw
2. czuwanie nad wykonaniem ustawy
3. rozwiązywanie sejmu za zgodą cesarza

Sejm i rada działają na sesjach.

AUTONOMIA GALICYJSKA W II POŁOWIE XIX WIEKU

ORGANY W CZĘŚCI ZALEŻNE, W CZĘŚCI AUTONOMICZNE

HISTORIA 3.

ZAKRESY PODSTAWOWY I ROZSZERZONY.

ALBUM FOLIOTRACÓW DLA LICEUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCEGO, LICEUM PROFILOWANEGO I TECHNIKUM

Album zawiera 24 wysokiej klasy foliotracy, opracowane do podręczników B. Burdy, B. Halczaka, R. M. Józefiaka, M. Szymczak *Historia najnowsza. Historia 3. Zakres podstawowy. Podręcznik dla liceum ogólnokształcącego, liceum profilowanego i technikum* oraz B. Burdy, B. Halczaka, R. M. Józefiaka, M. Szymczak *Historia najnowsza. Historia 3. Zakres rozszerzony. Podręcznik dla liceum ogólnokształcącego* Wydawnictwa Pedagogicznego OPERON.

Środek dydaktyczny zalecany do użytku szkolnego przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania i wpisany do wykazu środków dydaktycznych przeznaczonych do kształcenia ogólnego do nauczania historii na poziomie liceum ogólnokształcącego, liceum profilowanego i technikum w zakresie podstawowym oraz liceum ogólnokształcącego w zakresie rozszerzonym, na podstawie recenzji rzeczoznawców: dr Danuty Nikitenko, zarekomendowanej przez Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Legnicy, prof. dr. hab. Janusza Rulki, zarekomendowanego przez Akademię Bydgoską.

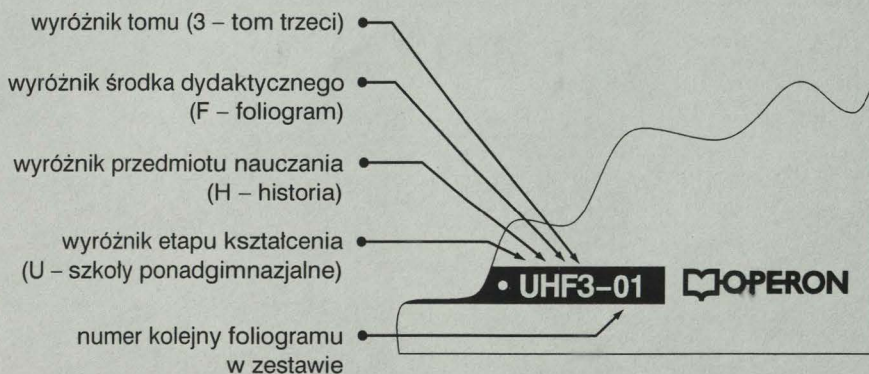
Numer zalecenia 1755/2004

Informacje techniczne

1. Foliotracy zostały wykonane z wykorzystaniem techniki druku pełnokolorowego.
2. Folie są odporne na wyginanie, ścieranie; użyte barwniki są niewrażliwe na działanie światła UV (foliotracy należy jednak przechowywać w zamkniętym segregatorze).
3. Foliotracy należy chronić przed wpływem wysokiej temperatury, działaniem rozpuszczalników organicznych oraz zarysowaniami ostrymi przedmiotami.

UWAGA: Wydawnictwo Pedagogiczne OPERON nie ponosi odpowiedzialności za folie uszkodzone lub zniszczone w wyniku nieprawidłowego użytkowania i przechowywania.

Objaśnienia stosowanych oznaczeń

© Copyright by Wydawnictwo Pedagogiczne OPERON Sp. z o.o., Gdynia 2005
Wszelkie prawa zastrzeżone. Kopiowanie w całości lub we fragmentach bez zgody wydawcy zabronione.

ISBN 83-7461-064-6

UHF3-01 Europa po I wojnie światowej

Mapa umieszczona na foliogramie przedstawia zmiany granic państwowych, jakie nastąpiły na skutek postanowień konferencji wersalskiej i traktatów pokojowych. Zaznaczono również obszary plebiscytowe, strefy zdemilitaryzowane, obszary pod zarządem Ligi Narodów i jej państwa członkowskie. Mapa może służyć jako pomoc w omawianiu systemu wersalskiego, powołania do życia nowych państw i odzyskania niepodległości przez inne kraje. Omawiając granice państw europejskich, można zwrócić uwagę uczniów na problemy etniczne i zachęcić do ich analizy.

UHF3-02 Wielki kryzys ekonomiczny

Na foliogramie przedstawiono schemat blokowy ukazujący główne mechanizmy wielkiego kryzysu ekonomicznego. Na podstawie schematu nauczyciel może omówić przyczyny zaistnienia czarnego czwartku i w efekcie wielkiego kryzysu. Dynamicznie przedstawione etapy rozwoju kryzysu powinny umożliwić uczniom zrozumienie stosunkowo skomplikowanych mechanizmów gospodarczych i pojęć z zakresu historii gospodarczej.

UHF3-03 Totalitaryzmy międzywojenne

Na foliogramie ukazano w postaci schematu blokowego najważniejsze cechy systemów totalitarnych ze szczególnym uwzględnieniem relacji partia–państwo. Omawiając foliogram, nauczyciel przedstawia rolę ideologii wodzowskiej i zwraca uwagę uczniów na fakt, że systemy totalitarne mogą przybierać postać zarówno lewicową, jak i prawicową. Istotne jest, aby uczniowie rozumieli mechanizmy społeczne i gospodarcze, jakimi posługują się reżimy totalitarne. Omówienie foliogramów można wzbogacić analizą fotografii archiwalnych z podręcznika, ukazujących parady armii państw totalitarnych, paramilitarne formacje młodzieżowe oraz sztukę i materiały propagandowe. Nauczyciel może również przygotować fragmenty nagrań przemówień wodzów państw totalitarnych (przy ich prezentacji należy zwrócić uwagę na ładunek emocjonalny mów).

UHF3-04 Wojna domowa w Hiszpanii

Mapa na foliogramie ukazuje przebieg konfliktu w Hiszpanii z zaznaczonymi najważniejszymi rejonami walk, głównymi bitwami, zmianami przebiegu frontu i kierunkami pomocy udzielanej oddziałom generała Franco przez Niemcy i Włochy, a wojskom republikańskim przez ochotników. Uzupełnieniem mapy jest reprodukcja obrazu Pabla Picassa *Guernica*. Omawiając foliogram, należy na wstępie nakreślić tło społeczne i gospodarcze konfliktu. Prezentacji obrazu Picassa może towarzyszyć komentarz na temat okrucieństw, jakich podczas wojny dopuszczały się obie strony konfliktu. Można również wspomnieć o nowych metodach prowadzenia wojny, wypróbowywanych w Hiszpanii (naloty dywanowe).

UHF3–05 *Wojna polsko-bolszewicka*

Foliogram zawiera mapę ukazującą przebieg wojny polsko-bolszewickiej. Na mapie zaznaczono zmiany linii frontów, ważniejsze kierunki uderzeń wojsk polskich i sowieckich, najistotniejsze bitwy i ostateczny przebieg granicy polsko-sowieckiej po zawarciu traktatu w Rydze. Przed przystąpieniem do omawiania foliogramu można poprosić ochotnika, aby przypomniiał wydarzenia w Rosji w latach 1917–1919 i stanowisko Polski w walkach sowiektów o zajęcie Ukrainy. Uzupełnieniem do prezentacji foliogramu może być omówienie mapy podręcznikowej: bitwa warszawska oraz obrazu Stefana Garwatowskiego, *Bitwa pod Ossowem*.

UHF3–06 *Stosunki narodowościowe w II Rzeczypospolitej*

Na foliogramie znajduje się mapa przedstawiająca Polskę w okresie międzywojennym z zaznaczonym podziałem na województwa. Na obszarze każdego z województw umieszczono wskaźniki, ukazujące podział miejscowej ludności na polską i niepolską. W postaci wykresu słupkowego zaprezentowano również ogólny procentowy podział ludności Polski pod względem przynależności narodowej. Przy omawianiu foliogramu nauczyciel może przedstawić przyczyny faktu, że Polska była krajem wielonarodowym. Na mapie można wskazać, w których regionach kraju Polacy stanowili mniejszość. Należy zadbać o to, aby po prezentacji foliogramu uczniowie mieli świadomość zagrożeń i zalet życia w państwie wielonarodowym. Do tego celu warto się posłużyć metodą analizy SWOT.

UHF3–07 *Kampania wrześniowa w 1939 roku*

Mapa wchodząca w skład foliogramu ukazuje główne kierunki ataku wojsk niemieckich i radzieckich na Polskę oraz rozmieszczenie poszczególnych armii polskich. Zaznaczono również miejsca i daty najważniejszych bitew. Prezentując foliogram, nauczyciel omawia główne założenia niemieckiego planu agresji na Polskę oraz polski plan obronny „Zachód”. Po przedstawieniu pierwszego etapu walk, bitwy granicznej, walk o Pomorze i bitwy nad Bzurą można zwrócić uwagę uczniów na fakt, że od 17 września Wojsko Polskie musiało walczyć także przeciwko Rosjanom, którzy wkroczyli na teren Polski, realizując postanowienia tajnej klauzuli traktatu Ribbentrop–Mołotow. Uczniowie powinni poznać najważniejsze bitwy września i losy polskich żołnierzy po klęsce. W ramach zajęć fakultatywnych nauczyciel może przeprowadzić wśród chętnych uczniów grę strategiczną „Kampania wrześniowa”. Nauczyciel powinien być moderatorem takiej rozgrywki, aby jej najważniejsze założenia były zgodne z realiami września 1939 r.

UHF3–08 *Działania Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie w czasie II wojny światowej*

W skład foliogramu wchodzi mapa ukazująca miejsca walk żołnierzy polskich w latach 1940–1945. Na mapie zaznaczono: udział Polaków w obronie Francji, w walkach o Norwegię, szlak Korpusu Polskiego generała Władysława Andersa, lotniczą bitwę o Anglię, działania dywizji pancerniej generała Stanisława Maczka, lądowanie Polaków w rejonie Arnhem i działania okrętów Polskiej Marynarki Wojennej. Foliogram może być wykorzystywany podczas kilku lekcji dotyczących II wojny światowej, tak aby przy omawianiu poszczególnych kampanii wojennych na Zachodzie wskazywać na rolę, jaką odegrali w nich Polacy.

UHF3–09 Polscy żołnierze na Wschodzie w czasie II wojny światowej

Na foliogramie umieszczono mapę, ukazującą miejsca walk żołnierzy polskich w latach 1941–1945. Na mapie zaznaczono: miejsce powstania Armii Polskiej generała Władysława Andersa i Pierwszego Korpusu Polskich Sił Zbrojnych w ZSRR, udział Polaków w bitwie pod Lenino i szlak bojowy Pierwszej i Drugiej Armii Wojska Polskiego z uwzględnieniem operacji wiślańsko-odrzańskiej, walk o przełamanie Wału Pomorskiego oraz operacji praskiej i berlińskiej. Foliogram jest pomocny przy wskazywaniu, jaką rolę odegrali Polacy w poszczególnych kampaniach wojennych na Wschodzie.

UHF3–10 Polska pod okupacją niemiecką i radziecką

Mapa na foliogramie przedstawia ziemie polskie podczas II wojny światowej. Na mapie zaznaczono podział ziem polskich między Niemców i Rosjan oraz terytorium wcielone do Rzeszy i Generalnego Gubernatorstwa. Uwzględniono również najważniejsze bitwy partyzanckie. Przy prezentacji foliogramu nauczyciel może omówić zagadnienia związane z organizacją konspiracji na ziemiach polskich i polityką obu okupantów wobec Polaków.

UHF3–11 Podział Niemiec i Austrii po II wojnie światowej

W skład foliogramu wchodzi: mapa przedstawiająca podział Niemiec i Austrii na strefy okupacyjne po II wojnie światowej i plan Berlina z podziałem na sektory pozostające pod okupacją Francji, Wielkiej Brytanii, Stanów Zjednoczonych i ZSRR. Uwzględniono również linię graniczną między RFN i NRD. Przed prezentacją foliogramu nauczyciel może poprosić uczniów o przypomnienie przebiegu końca II wojny światowej w Europie oraz postanowień konferencji międzynarodowych w sprawie Niemiec. Omawiając foliogram, należy zwrócić uwagę uczniów na odmienne specyfiki gospodarcze stref zachodnich i strefy radzieckiej. Można omówić administrację międzysojuszniczą na terenie Niemiec i Austrii oraz wskazać przyczyny powstania dwóch państw niemieckich.

UHF3–12 Wojna koreańska 1950–1953

Mapa na foliogramie ukazuje Półwysep Koreański i przedstawia agresję wojsk Koreańskiej Republiki Ludowo-Demokratycznej na Republikę Koreańską i działania wojsk ONZ pod dowództwem generałów Douglasa MacArthura i Matthew Ridgewaya. Zaznaczono kierunki głównych uderzeń, najistotniejsze bitwy, kierunek ofensywy „ochotników” chińskich oraz przebieg linii demarkacyjnej ustalonej podczas rokowań w Panmundżon i Paryżu. Prezentując foliogram, nauczyciel może przypomnieć kolonialną przeszłość Półwyspu Koreańskiego i decyzje dotyczące Korei, podjęte podczas konferencji poczdamskiej. W formie wykładu można przedstawić przebieg walk na Półwyspie Koreańskim i rolę, jaką odegrały w konflikcie koreańskim Chiny, ZSRR, USA i ONZ. Można poprosić uczniów, aby w ramach zadania domowego zebrali informacje na temat aktualnej sytuacji politycznej na Półwyspie Koreańskim. Na podstawie zebranych wiadomości uczniowie mogą napisać wypracowanie na temat: „Półwysep Koreański 50 lat po wojnie – zagrożenia i perspektywy”.

UHF3-13 Wojna w Wietnamie w latach 1965-1973

Mapa na foliogramie ukazuje przebieg walk podczas wojny w Wietnamie. Na mapie zaznaczono główne kierunki uderzeń oddziałów Vietcongu, wojsk amerykańskich i Republiki Wietnamu. Uwzględniono również najważniejsze bitwy, zmasowane naloty amerykańskie i desanty morskie. Przed prezentacją foliogramu można poprosić uczniów o przypomnienie sytuacji panującej w Wietnamie przed II wojną światową i po jej zakończeniu. Omawiając foliogram, należy zwrócić uwagę uczniów na specyfikę działań zbrojnych w Wietnamie: dżungla, górzysty teren, długie wybrzeże. Podczas prezentacji foliogramu uczniowie powinni poznać pojęcia: wietnamizacja, ofensywa Tet. Cennym uzupełnieniem prezentacji byłaby emisja odpowiednio zmontowanych fragmentów filmów dokumentalnych i fabularnych dotyczących wojny wietnamskiej (*Czas apokalipsy*, *Pluton*, *Good Morning Vietnam*). Foliogram można wykorzystać również przy omawianiu reżimu Pol Pota w Kambodży. Wówczas doskonałym uzupełnieniem prezentacji i wykładu mogłyby być fragmenty filmu fabularnego *Pola śmierci*.

UHF3-14 Dekolonizacja Afryki

Na foliogramie znajduje się mapa Afryki, na której zaznaczono granice państw i daty roczne ogłoszenia przez nie niepodległości. Przed prezentacją foliogramu uczniowie mogą przypomnieć, które z krajów Afryki były niepodległe bezpośrednio po zakończeniu II wojny światowej. Omawiając foliogram, nauczyciel może przedstawić różnice w procesie dekolonizacyjnym poszczególnych imperiów: brytyjskiego, francuskiego, hiszpańskiego, portugalskiego i belgijskiego. Należy zapoznać uczniów z największymi konfliktami zbrojnymi, wiążącymi się z dekolonizacją Afryki: wojną algierską, konfliktem w Angoli, secesją Katangi i Biafry, powstaniem Mau-Mau. Można polecić uczniom, aby jako zadanie domowe przygotowali przegląd informacji prasowych z ostatniego roku, dotyczących krajów, których dzieje były omawiane na lekcji.

UHF3-15 Rozpad Związku Radzieckiego

Mapa zamieszczona na foliogramie ukazuje kraje, które powstały na terenie byłego Związku Radzieckiego po 1991 r. Przed prezentacją foliogramu nauczyciel może poprosić uczniów o przypomnienie, w jaki sposób i w jakim okresie Rosja i Związek Radziecki powiększały swoje terytorium. Podczas omawiania foliogramu nauczyciel powinien przedstawić przyczyny rozpadu ZSRR i zwrócić uwagę uczniów na językowe, religijne, gospodarcze i kulturowe różnice pomiędzy poszczególnymi obszarami ZSRR. Należy również zapoznać uczniów z pojęciem „jesieni narodów”. Można poprosić uczniów o przygotowanie w ramach zadania domowego krótkiej informacji gospodarczej i politycznej na temat krajów powstałych w wyniku rozpadu ZSRR.

UHF3–16 Wojna w byłej Jugosławii

Mapa na foliogramie przedstawia region byłej Jugosławii w latach 1991–1995. Na mapie zaznaczono atak wojsk serbskich na Słowenię i Chorwację, działania sił chorwackich, strefy kontrolowane przez wojska poszczególnych państw oraz strefy ochronne utworzone w 1993 r. przez ONZ dla ludności muzułmańskiej. Przed prezentacją foliogramu można poprosić uczniów o przypomnienie sytuacji Jugosławii po II wojnie światowej. Foliogram może służyć jako pomoc przy przedstawianiu problemów i podziałów etnicznych i religijnych na terenie byłej Jugosławii. Można omówić przebieg walk oraz rolę ONZ w wygaszaniu konfliktu. W wykładzie nauczyciela może się znaleźć również informacja o łamaniu praw człowieka przez strony konfliktu. Należy uczniów zapoznać z pojęciami: czystki etniczne, kocioł bałkański. Można polecić uczniom, aby jako zadanie domowe przygotowali przegląd prasy na temat aktualnych wydarzeń związanych z krajami byłej Jugosławii.

UHF3–17 Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich w okresie międzywojennym

Mapa na foliogramie przedstawia terytorium Związku Radzieckiego z uwzględnionym podziałem na republiki związkowe. Na mapie zaznaczono również zasięg klęsk głodu w latach 1921–1922 i 1932–1933, główne obszary zakładania obozów pracy, miasta przemysłowe wzniesione od podstaw, główne ośrodki przemysłowe oraz zbudowane przez więźniów kanały. Przed prezentacją foliogramu uczniowie mogą przypomnieć informacje na temat wybuchu i przebiegu rewolucji bolszewickiej w Rosji. Pożyteczne byłoby także przypomnienie podstaw ideologii bolszewickiej. Omawiając foliogram, nauczyciel może przedstawić okres komunizmu wojennego, założenia NEP-u, okres stopniowej stalinizacji kraju, narodziny i rozwój systemu represji, zmiany gospodarcze w ZSRR.

UHF3–18 Plebiscyt i trzecie powstanie śląskie

Foliogram zawiera mapę ukazującą obszar plebiscytowy na Górnym Śląsku, wyniki plebiscytu, obszar objęty walkami podczas trzeciego powstania śląskiego oraz przebieg granicy Polski na Śląsku ustalonej przez Radę Ambasadorów w październiku 1921 r. Przed prezentacją foliogramu nauczyciel może poprosić uczniów o przypomnienie wiadomości na temat postanowień traktatu wersalskiego w sprawie Polski. Omawiając foliogram, nauczyciel przekazuje uczniom informacje na temat przebiegu trzech powstań śląskich, wyniku plebiscytu oraz przedstawia specyfikę gospodarczą i ustrojową Śląska w ramach II Rzeczypospolitej.

UHF3–19 *Życie polityczne w II Rzeczypospolitej*

Na foliogramie zamieszczono wykresy statystyczne odzwierciedlające podziały polityczne w polskim sejmie po kolejnych wyborach parlamentarnych. Przed prezentacją foliogramu nauczyciel może poprosić uczniów o przypomnienie okoliczności odrodzenia niepodległego państwa polskiego i krótkie omówienie jego początków ustrojowych. Foliogram można wykorzystać podczas kilku lekcji dotyczących życia politycznego w kolejnych okresach istnienia II Rzeczypospolitej. Prezentując foliogram, nauczyciel może przedstawić dzieje najważniejszych polskich ugrupowań politycznych okresu międzywojennego oraz sylwetki ich przywódców. Warto przy tym wesprzeć wykład podręcznikowymi ilustracjami ukazującymi polityków międzywojnia. Dobrym uzupełnieniem wykładu będzie również analiza satyry politycznej zawartej w podręczniku i tekstach źródłowych.

UHF3–20 *Szkolnictwo wyższe w Polsce (1937/1938)*

Na foliogramie przedstawiono zestawienie tabelaryczne wyższych uczelni w Polsce w roku akademickim 1937/1938. W wykazie uwzględniono podział na miasta, charakter uczelni (prywatny lub państwowy) oraz liczbę studentów. Prezentując foliogram, nauczyciel może omówić system kształcenia w II Rzeczypospolitej, najważniejsze polskie uczelnie wyższe i ich osiągnięcia. Można poprosić uczniów, aby jako zadanie domowe wyszukali w roczniku statystycznym aktualne informacje na temat liczby szkół wyższych i studentów w Polsce. Uczniowie powinni pamiętać o podziale na uczelnie państwowe i prywatne.

UHF3–21 *Wielki kryzys ekonomiczny w Polsce międzywojennej*

Foliogram składa się z tabelarycznych zestawień obejmujących poziom bezrobocia, przeciętne dochody rodzin, liczbę strajków i dynamikę zmian produkcji przemysłowej. Przed prezentacją foliogramu nauczyciel może poprosić uczniów o przypomnienie okoliczności, w jakich doszło do wielkiego kryzysu ekonomicznego na świecie. Omawiając poszczególne tabele, nauczyciel może przeprowadzić analizę statystyczną najważniejszych wskaźników gospodarczych Polski w okresie poprzedzającym kryzys i podczas jego trwania. Można poprosić uczniów, aby skonstruowali podobne zestawienia dotyczące Polski po 1989 r. Należy wskazać uczniom odpowiednie źródła informacji – roczniki statystyczne, publikacje Głównego Urzędu Statystycznego, informacje GUS na stronie internetowej.

UHF3–22 *Struktura narodowościowa byłej Jugosławii*

Mapa umieszczona na foliogramie ukazuje teren byłej Jugosławii z zaznaczonymi obszarami, na których ponad 50% stanowiły poszczególne grupy etniczne. Na mapie naniesiono również granice państw powstałych po rozpadzie Jugosławii. Przed prezentacją foliogramu nauczyciel może poprosić uczniów o przypomnienie informacji na temat sytuacji w Jugosławii po II wojnie światowej. Omawiając foliogram, warto przedstawić proces rozpadu Jugosławii z uwzględnieniem czynników etnicznych. Należy również pamiętać, aby przekazać uczniom informacje na temat podziałów religijnych wśród ludności byłej Jugosławii. Mapę można omawiać w połączeniu z analizą foliogramu UHF3–16 *Wojna w byłej Jugosławii*. Dobrym uzupełnieniem pracy z foliogramami będzie analiza tekstu źródłowego dotyczącego wojny w Jugosławii, zawartego w *Historii 3. Teksty źródłowe* Wydawnictwa Pedagogicznego OPERON.

UHF3–23 *Wojna o Kuwejt w latach 1990–1991*

Na foliogramie zamieszczono mapę ukazującą okupację Kuwejtu przez Irak, kierunki głównych działań irackich, amerykańskich, francuskich i brytyjskich, miejsca zaatakowane przez Irakijczyków raketami SCUD oraz obszary objęte powstaniem Kurdów i szyitów. Przed lekcją, na której będzie prezentowany foliogram, można poprosić uczniów o zebranie wiadomości na temat okoliczności objęcia władzy w Iraku przez Saddama Husajna (podręcznik, encyklopedie, Internet). Omawiając foliogram, nauczyciel może przypomnieć informacje o wojnie iracko-irańskiej oraz scharakteryzować system rządów Saddama Husajna i partii BAAS. Ważne jest, aby uczniom dostarczyć wiadomości o stosunku reżimu Husajna do Kurdów i szyitów. Omawiając przebieg walk o Kuwejt, można przedstawić uczniom przyczyny irackiej agresji oraz powody szybkiej odpowiedzi na nią społeczności międzynarodowej.

UHF3–24 *Amerykańska akcja zbrojna przeciwko talibom i Osamie bin Ladenowi*

Na foliogramie przedstawiono mapę ukazującą terytorium Afganistanu z zaznaczonymi terenami walk wojsk amerykańskich z oddziałami talibów, tereny bombardowane przez lotnictwo amerykańskie, miejsca antytalibańskich powstań miejscowej ludności i główne bazy terrorystów z al Kaidy. Prezentując foliogram, nauczyciel może przedstawić uczniom wiadomości związane z rozwojem terroryzmu światowego, ze szczególnym uwzględnieniem działań terrorystów islamskich. Omawiając foliogram, można przedstawić motywację władz amerykańskich, które zdecydowały o podjęciu akcji zbrojnej w Afganistanie (po ataku terrorystycznym na WTC w Nowym Jorku). Warto również przytoczyć uczniom wybrane informacje prasowe dotyczące rządów talibańskich w Afganistanie przed akcją Amerykanów (wprowadzenie fundamentalizmu islamskiego, dyskryminacja kobiet, niszczenie światowego dziedzictwa kultury – posągów Buddy).

EUROPA PO I WOJNIE ŚWIATOWEJ

obszar pod okupacją wojsk:

- ententy
- francusko-belgijskich
- strefy zdemilitaryzowane
- obszary plebiscytowe
- państwa założycielskie Ligi Narodów
- państwa, które przystąpiły do Ligi Narodów w późniejszym czasie i rok przystąpienia
- siedziba Ligi Narodów
- obszary pod zarządem Ligi Narodów
- siedziba Stałego Trybunału Międzynarodowego

250 0 250 km

WIELKI KRYZYS EKONOMICZNY

- niedobór kapitału (pożyczki w Europie)
- spadek przyrostu naturalnego
- sztuczna koniunktura (życie na kredyt)
- przewaga podaży nad popytem
- wysokie ceny na towary – niskie na surowce (monopole)
- spekulacje na giełdzie (akcje bez pokrycia)

czarny czwartek
24 X 1929 r.
krach na giełdzie nowojorskiej

wycofywanie wkładów z banków, zmniejszenie się rezerw dewiz i kruszcu w banku centralnym, odpływ obcych kapitałów z Polski

ograniczenie inwestycji
i spadek obrotów w handlu

spadek
dochodów państwa

trudności ze zbytem produktów
przemysłowych na wsi

spadek produkcji,
ograniczenie eksportu

ograniczony popyt na
produkty przemysłowe na wsi

upadek wielu firm

bunty i strajki
chłopskie

ubożenie wsi

redukcja zatrudnienia

wzrost
wydajności pracy

spadek rentowności
produkcji na wsi

wzrost bezrobocia

spadek cen płodów rolnych

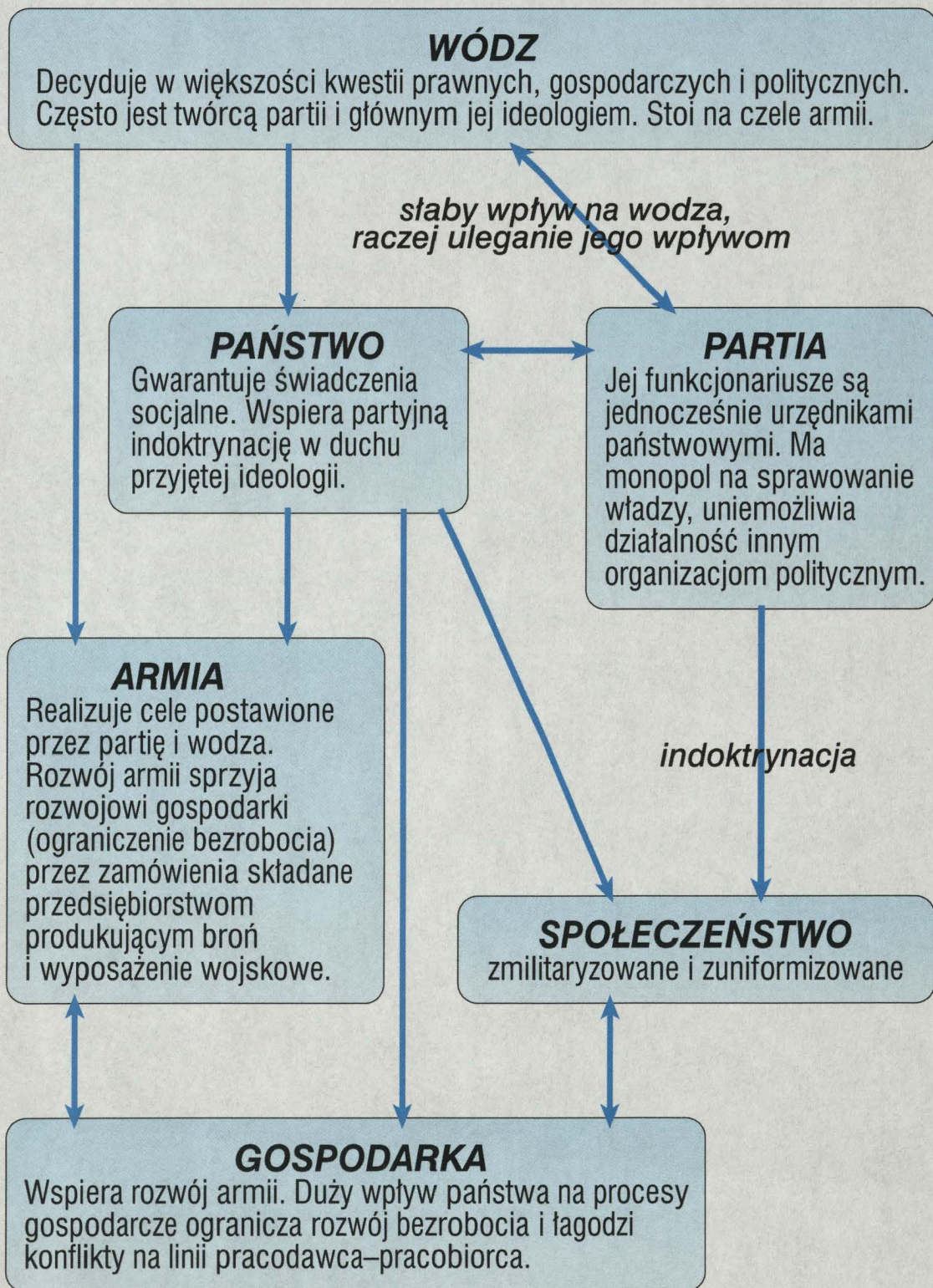
ubożenie miast

nożyce cen

zmniejszenie się popytu na produkty
przemysłowe i spożywcze w mieście

radykalizacja
postaw

TOTALITARYZMY MIĘDZYWOJENNE

WOJNA DOMOWA W HISZPANII

linie frontów:

..... latem w 1936 r.

— w 1937 r.

..... w lipcu 1938 r.

★ ważniejsze bitwy

1937

➔ pomoc włosko-niemiecka dla frankistów

➔ wsparcie dla republikanów ze strony organizacji pomocy Republice Hiszpańskiej i brygad międzynarodowych

➔ lądowanie oddziałów generała Franco w Hiszpanii w 1936 r.

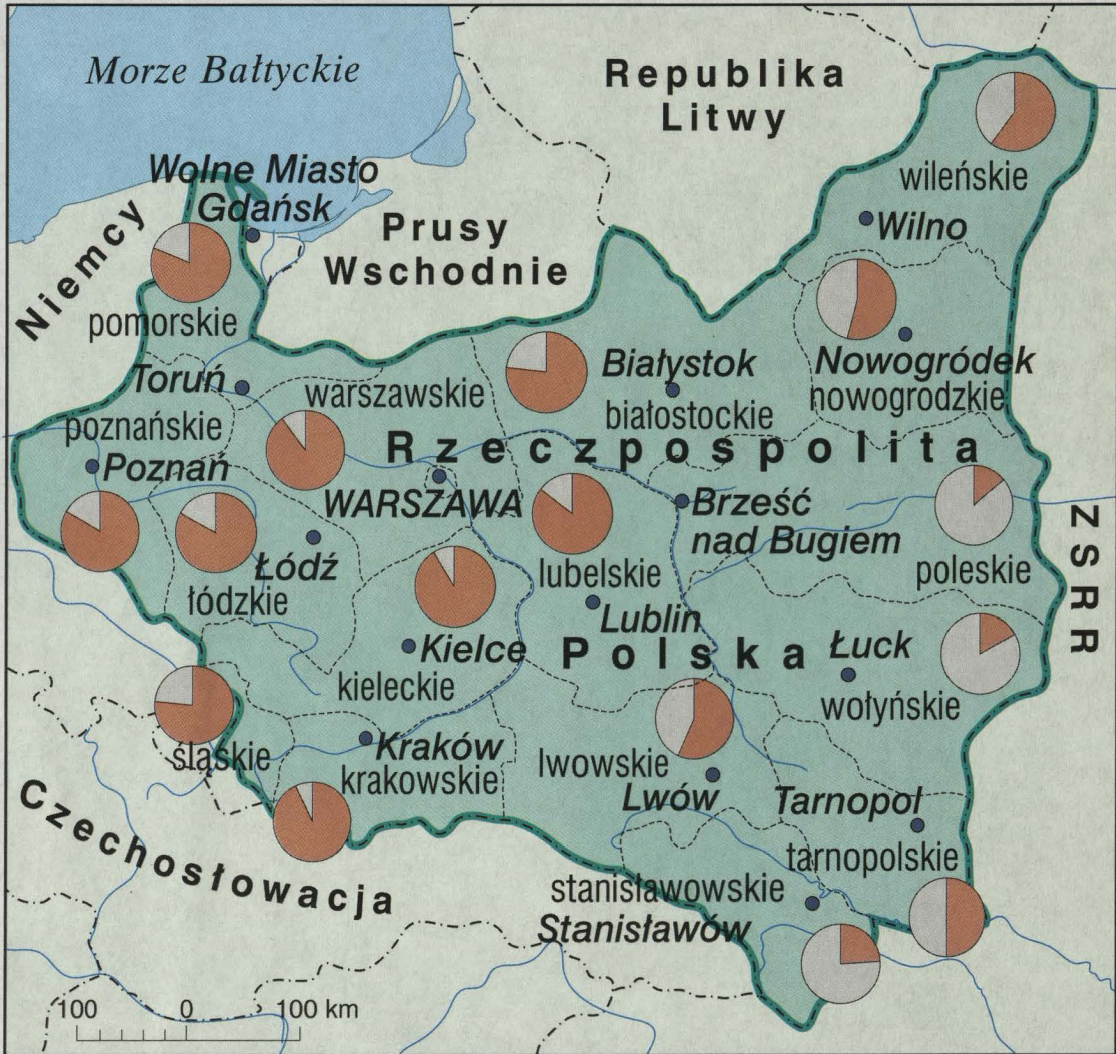

WOJNA POLSKO-BOLSZEWICKA

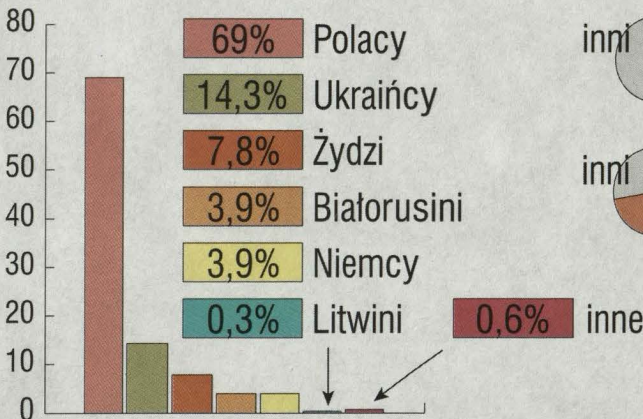

- obszar Polski w 1922 r.
- obszar Wolnego Miasta Gdańska
- front w lipcu 1919 r.
- front w styczniu 1920 r.
- front w czerwcu 1920 r.
- pozycje wojsk rosyjskich w sierpniu 1920 r.
- pozycje wojsk polskich w październiku 1920 r.
- ważniejsze bitwy
- kierunki działań wojsk polskich
- kierunki działań wojsk rosyjskich

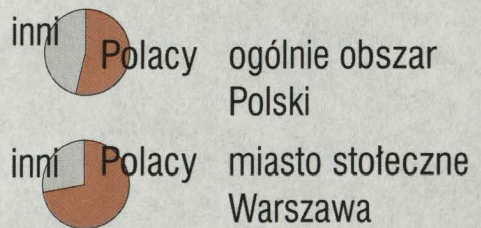
STOSUNKI NARODOWOŚCIOWE W II RZECZYPOSPOLITEJ

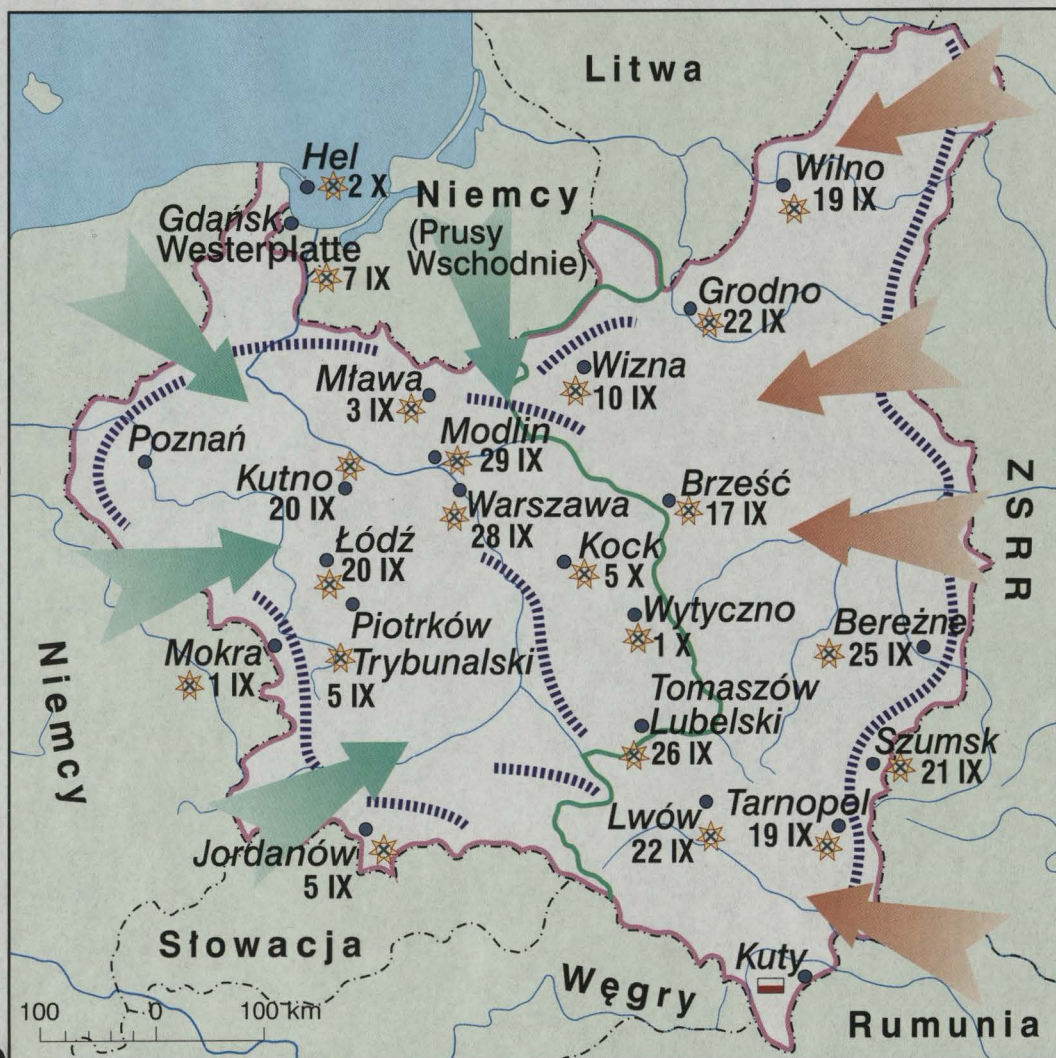
narodowości w Polsce:

odsetek ludności polskiej:

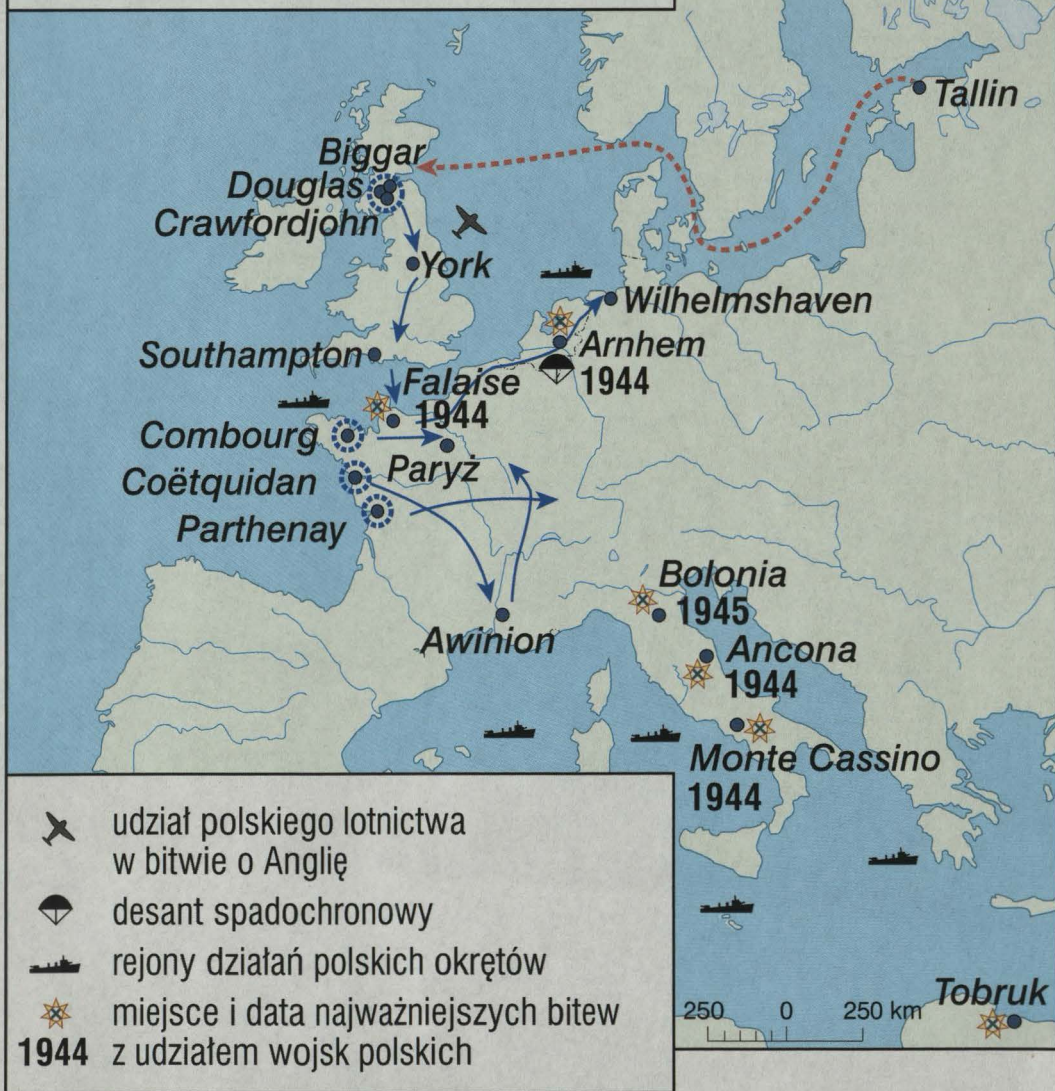
KAMPANIA WRZEŚNIOWA W 1939 ROKU

- ★ 25 IX ważniejsze bitwy i daty ich zakończenia
- położenie armii polskiej w dniu wybuchu wojny
- 🇵🇱 miejsce ostatniego postoju rządu RP
- granica niemiecko-radziecka z 28 IX 1939 r.
- ➡ główne kierunki działań wojsk niemieckich
- ➡ główne kierunki działań wojsk radzieckich

DZIAŁANIA POLSKICH SIŁ ZBROJNYCH NA ZACHODZIE W CZASIE II WOJNY ŚWIATOWEJ

- ucieczka ORP „Orzeł” z internowania
- szlak bojowy polskich wojsk lądowych we Francji w czerwcu 1940 r.
- rejonny tworzenia Polskich Sił Zbrojnych w Wielkiej Brytanii i we Francji w 1940 r.

WOJNA W WIETNAMIE W LATACH 1965–1973

kierunki uderzeń:

- Vietcongu
- lotnictwa amerykańskiego
- wylądowanie pierwszych oddziałów amerykańskich
- wycofanie się ostatnich oddziałów amerykańskich
- tereny działań Czerwonych Khmerów w Kambodży
- szlak Ho Chi Minha
- najważniejsze bitwy
- zmasowane naloty amerykańskie
- amerykański desant morski

DEKOLONIZACJA AFRYKI

- 1 Gambia
- 2 Gwinea Bissau
- 3 Gwinea
- 4 Sierra Leone
- 5 Liberia
- 6 Burkina Faso
- 7 Wybrzeże Kości Słoniowej
- 8 Togo
- 9 Benin
- 10 Liban
- 11 Izrael
- 12 Jordania
- 13 Erytrea
- 14 Dżibuti
- 15 Uganda
- 16 Ruanda
- 17 Burundi
- 18 Gwinea Równikowa

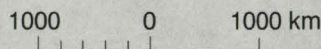
- 19 Zimbabwe
- 20 Botswana
- 21 Suazi
- 22 Lesotho
- 23 Republika Środkowej Afryki

kolonie, obszary mandatowe i protektoryaty niepodległe od:

- 1939 r.
- 1950 r.
- 1960 r.
- 1970 r.
- tereny, które pozostały zależne

kolonie, obszary mandatowe i protektoryaty:

- brytyjskie
- francuskie

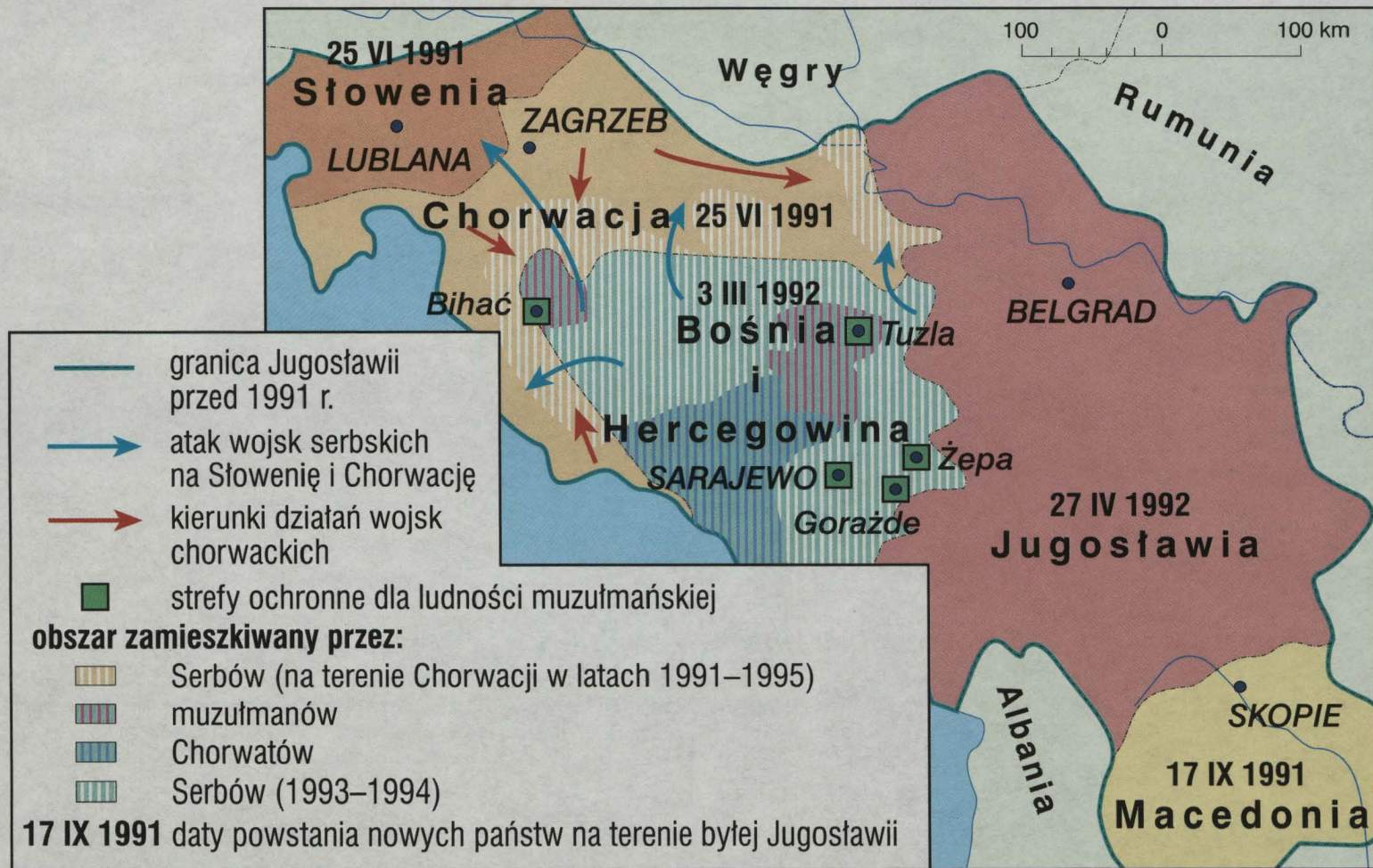
ROZPAD ZWIĄZKU RADZIECKIEGO

nazwy republik oznaczone cyframi:

1 – Rep. Adygei	5 – Rep. Północnoosetyńska
2 – Rep. Karaczajsko-Czerkieska	6 – Rep. Czeceńska
3 – Rep. Kabardyjsko-Bałkarska	7 – Rep. Dagestanu
4 – Rep. Inguska	8 – Rep. Kałmucji

WOJNA W BYŁEJ JUGOSŁAWII

ZWIĄZEK SOCJALISTYCZNYCH REPUBLIK RADZIECKICH W OKRESIE MIĘDZYWOJENNYM

- Rosja Radziecka i jej republiki
- zasięg klęski głodu w latach 1921–1922
- zasięg klęski głodu w latach 1932–1933
- zarządy obozów pracy
- kanały zbudowane przez więźniów

- ośrodki przemysłu:**
- spożywczy
 - wydobywczy, górnictwo
 - ciężki (hutniczy, metalowy i maszynowy)
 - wydobywanie złota

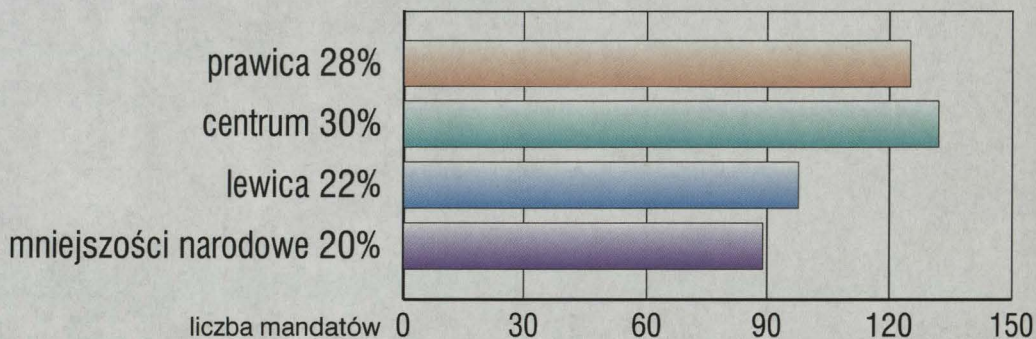
500 0 500 km

PLEBISCYT I TRZECIE POWSTANIE ŚLĄSKIE

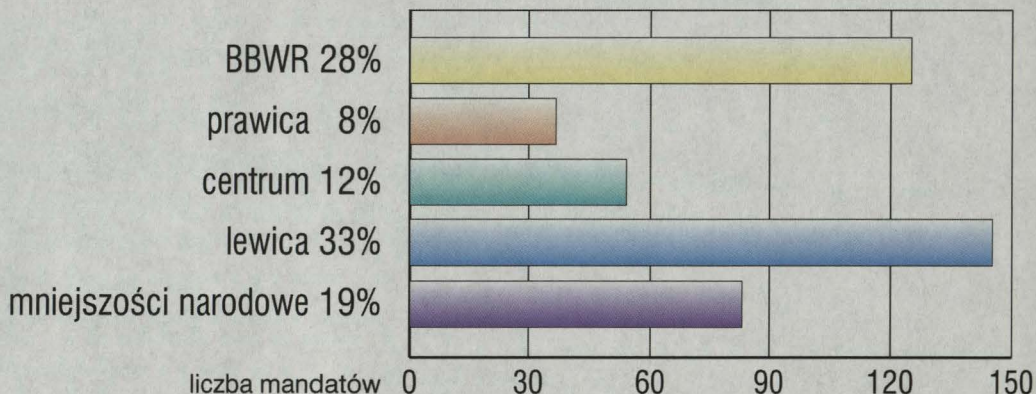

ŻYCIE POLITYCZNE W II RZECZYPOSPOLITEJ

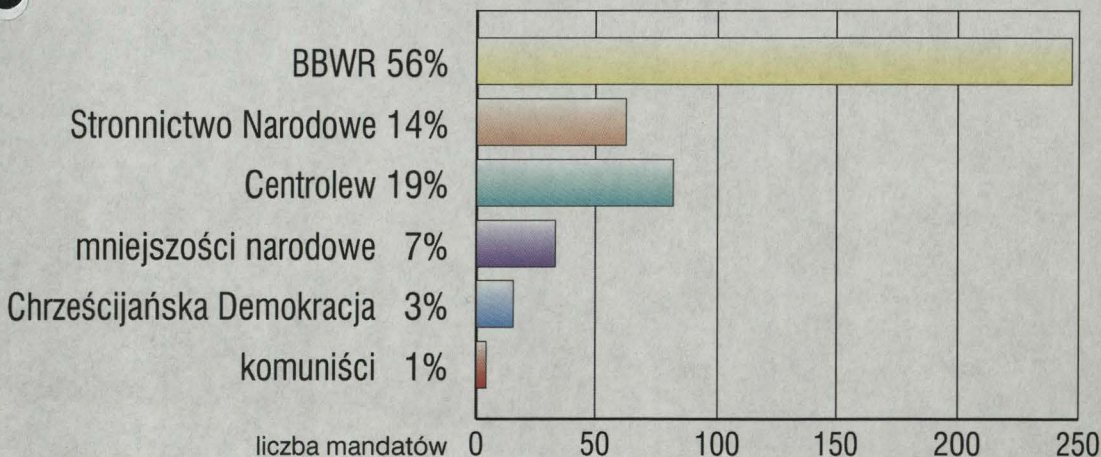
Skład sejmu po wyborach w 1922 r.

Skład sejmu po wyborach w 1928 r.

Skład sejmu po wyborach w 1930 r.

SZKOLNICTWO WYŻSZE W POLSCE (1937/1938)

Miasto	Uczelnia	Charakter uczelni	Liczba studentów
Warszawa	Uniwersytet Józefa Piłsudskiego	państwowa	8388
	Politechnika Warszawska	państwowa	4474
	Wolna Wszechnica Polska	prywatna	1770
	Szkoła Nauk Politycznych	prywatna	1750
	Szkoła Główna Handlowa	prywatna	1304
	Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego	państwowa	1276
	Akademia Stomatologiczna	państwowa	481
	Akademia Sztuk Pięknych	państwowa	393
	Państwowa Wyższa Szkoła Budowy Maszyn i Elektrotechniki im. H. Wawelberga i S. Rotwanda	państwowa	328
	Wyższa Szkoła Dziennikarstwa	prywatna	294
	Centralny Instytut Wychowania Fizycznego	państwowa	150
Lwów	Uniwersytet Jana Kazimierza	państwowa	5064
	Politechnika Lwowska	państwowa	2847
	Wyższa Szkoła Handlu Zagranicznego	prywatna	759
	Akademia Medycyny Weterynaryjnej	państwowa	460
	Główna Szkoła Gospodarstwa Domowego	prywatna	110
Kraków	Uniwersytet Jagielloński	państwowa	5480
	Wyższe Studium Handlowe	prywatna	1239
	Akademia Górnicza	państwowa	567
	Akademia Sztuk Pięknych	państwowa	214
Poznań	Uniwersytet Poznański	państwowa	4749
	Wyższa Szkoła Handlowa	prywatna	829
	Państwowa Szkoła Budowy Maszyn i Elektrotechniki	państwowa	397
Wilno	Uniwersytet Stefana Batorego	państwowa	3110
	Szkoła Nauk Politycznych	prywatna	200
Lublin	Katolicki Uniwersytet Lubelski	prywatna	1377
Łódź	Wolna Wszechnica Polska (oddział w Łodzi)	prywatna	523
Katowice	Wyższe Studium Nauk Społecznych i Gospodarczych	prywatna	191

WIELKI KRYZYS EKONOMICZNY W POLSCE MIĘDZYWOJENNEJ

Bezrobocie	
Rok	Liczba zarejestrowanych bezrobotnych
1929	170 000
1931	373 000
1933	280 000
1935	506 000
1937	522 000
1938	490 000

Przeciętne dochody miesięczne na rodzinę czteroosobową (w zł)		
Grupa	1929	1933
zamożne mieszczaństwo	1300	800
pracownicy umysłowi	640	445
drobnomieszczaństwo	345	185
robotnicy	265	135
chłopi	175	73– –151

Strajki	
Rok	Liczba strajków
1920	471
1925	532
1927	616
1928	679
1929	488
1930	312
1931	357
1932	504
1933	631
1934	946
1935	1169
1936	2056
1937	2078

Wskaźnik produkcji przemysłowej (1913 r. = 100)		
Rok	Globalna	Na 1 mieszkańca
1922	61,9	68,3
1927	69,9	71,5
1928	79,2	80,1
1929	80,7	80,5
1930	71	70
1931	61,9	60,3
1932	50,5	47,7
1933	55,4	51,5
1934	62,4	57,3
1935	67,3	61,1
1936	74,7	67
1939	94,5	82,2

STRUKTURA NARODOWOŚCIOWA BYŁEJ JUGOSŁAWII

obszar, na którym ponad 50%
ludności to:

- Serbowie
- Chorwaci
- Słoweńcy
- Bośniacy
- Czarnogórcy
- Macedończycy
- Albańczycy
- Rumuni i Wołosi
- Bułgarzy
- Węgrzy
- Turcy

50 0 50 km

WOJNA O KUWEJT W LATACH 1990–1991

okupacja Kuwejtu przez Irak

główne kierunki działania wojsk:

irackich 2–4 VIII 1990 r.

amerykańskich 24–28 II 1991 r.

irackich 29–31 I 1991 r.

francuskich 24–28 II 1991 r.

saudyjskich 29–31 I 1991 r.

brytyjskich 24–28 II 1991 r.

blokada Iraku i Kuwejtu

obszary objęte powstaniem Kurdów i szyitów

miejsca bombardowane przez siły sprzymierzone w 1991 r.

miejsca bombardowane irackimi raketami SCUD

najważniejsze bitwy

największa bitwa pancerna po II wojnie światowej

AMERYKAŃSKA AKCJA ZBROJNA PRZECIWKO TALIBOM I OSAMIE BIN LADENOWI

- obszary kontrolowane przez koalicję do 7 X 2001 r.
- obszary kontrolowane przez koalicję od 8 X do 12 XI 2001 r.
- obszary kontrolowane przez koalicję od 13 XI do 1 XII 2001 r.
- obszary kontrolowane przez koalicję po 1 XII 2001 r.
- walki koalicji antyterrorystycznej z talibami
- miejsca antytalibańskich powstań miejscowej ludności
- główne bazy terrorystów z Al-Kaidy
- naloty amerykańskie
- desant amerykański
- miejsca bombardowane przez siły amerykańskie

operon

 OPERON
WYDAWNICTWO PEDAGOGICZNE

81-212 Gdynia, ul. Hutnicza 3
tel. 058 679 00 00
<http://www.operon.pl>
e-mail: info@operon.pl